

Vlada Crne Gore
Kabinet predsjednika
Kancelarija za evropske integracije

PREDLOG

PLATFORMA

**za učešće crnogorske delegacije na VIII sastanku Odbora za stabilizaciju i
pridruživanje, Brisel, 12. XII 2018.**

I Uvod

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore s druge strane (u daljem tekstu: SSP), potpisan je 15. X 2007, a stupio na snagu 1. V 2010. okončanjem procesa ratifikacije.

Kako bi se omogućila primjena SSP-a, formirana su stalna tijela Crne Gore i EU: Savjet za stabilizaciju i pridruživanje, koji čine predstavnici Vlade i visoki predstavnici Evropske komisije i Evropskog savjeta; Odbor za stabilizaciju i pridruživanje; sedam pododbora i Parlamentarni odbor za stabilizaciju i pridruživanje EU i Crne Gore.

Odbor za stabilizaciju i pridruživanje je radno tijelo koje pomaže u radu Savjetu za stabilizaciju i pridruživanje. Čine ga predstavnici Evropskog savjeta i Evropske komisije, s jedne, i predstavnici Vlade Crne Gore s druge strane. Odbor predstavlja ključno tijelo koje se bavi sprovođenjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. U cilju efikasnijeg obavljanja povjerene funkcije, Odbor za stabilizaciju i pridruživanje osnovao je sedam pododbora, s jasnim zaduženjima za praćenje i konsultacije u specifičnim oblastima, kao i Posebnu grupu za reformu javne uprave, koja se bavi pitanjima reforme državne administracije, u kontekstu procesa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. U okviru pododbora razmatraju se tehnička i ekspertska pitanja i pripremaju odluke i preporuke za rješavanje eventualnih sporova iz tumačenja i/ili primjene SSP.

Sastanci Odbora se održavaju jednom godišnje.

*II Učešće crnogorske delegacije na VIII sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje,
Brisel, 12. XII 2018.*

VIII sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje održaće se u Briselu, 12. XII 2018. Sastankom će, s naše strane, ko-predsjedavati glavni pregovarač Aleksandar Drjević, a u ime Evropske komisije direktor za Zapadni Balkan u Generalnom direktoratu za susjedsku politiku i pregovore o proširenju Henoveva Ruiz Kalavera. Sastanak se održava u kontekstu kontinuiranog i redovnog dijaloga sa Evropskom unijom. Na VIII sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje EU – Crna Gora biće razmotreni rezultati aktivnosti s prethodno održanih zajedničkih sektorskih pododbora, na kojima je detaljno razmatrano stanje i napredak ostvaren u usklađivanju s pravnom tekovinom EU, kao i operativni zaključci, koji se odnose na napredak koji je Crna Gora ostvarila na planu institucionalnih, zakonodavnih, političkih i ekonomskih reformi, uz projekciju planiranih aktivnosti.

Tokom 2018, održane su sve redovne godišnje sjednice sedam pododbora, kao i jedan sastanak Posebne grupe za reformu javne uprave.

U skladu s predloženom agendom, na sastanku će biti diskutovana pitanja iz sljedećih oblasti:

1. Politički kriterijumi i reforma javne uprave
 - Demokratija, regionalna pitanja i međunarodne obaveze
 - Pregled aktivnosti nakon poslednjeg sastanka Posebne grupe za reformu javne uprave od 27. IX 2018.
2. Pravda, sloboda i bezbjednost
 - Trenutno stanje – poglavlja 23 i 24
 - Pregled aktivnosti nakon poslednjeg sastanka Pododbora od 25-26. IX 2018. i objavljivanja jesenjeg non-pejpera EK o vladavini prava
3. Ekonomski kriterijumi, finansijska i statistička pitanja
 - Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku održanog 22. XI 2018. s akcentom na:
 - ✓ Ekonomska i finansijska pitanja
 - ✓ Statistiku i finansijsku kontrolu
 - ✓ Trenutno stanje u pogledu smjernica ECOFIN-a i PER-a 2018.
4. Unutrašnje tržište i konkurencija
 - Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 20. VI 2018:
 - ✓ Javne nabavke (pravno usklađivanje, strategija javnih nabavki, međunarodni sporazumi)
 - ✓ Konkurencija (tijelo koje se bavi državnom pomoći/Agencija za zaštitu konkurencije; slučajevi iz oblasti državne pomoći)

5. Trgovina, industrija, carine i porezi

- Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 23. X 2018. s akcentom na:
 - ✓ Slobodu kretanja roba
 - ✓ Trgovinu
 - ✓ Pitanja oporezivanja i carina (pravno usaglašavanje i izgradnja kapaciteta, kontrola nelegalne trgovine duvanskim proizvodima)
 - ✓ Industrija

6. Saobraćaj, životna sredina, energetika i regionalni razvoj

- Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 28. VI 2018. s akcentom na:
 - ✓ Zaštitu životne sredine i klimatske promjene
 - ✓ Saobraćaj
 - ✓ Energetiku
 - ✓ Regionalnu politiku

7. Poljoprivreda i ribarstvo (uključujući bezbjednost hrane)

- Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 20. IX 2018.
 - ✓ Implementacija akcionih planova za usklađivanje sa pravnom tekovinom u oblastima 11, 12 i 13
 - ✓ Pripreme za implementaciju IPARD II

8. Inovacije, informaciono društvo i socijalna politika

- Aktivnosti realizovane u skladu sa glavnim operativnim zaključcima sa sastanka Pododbora održanog 18-19. IX 2018. s akcentom na:
 - ✓ Socijalnu politiku i zapošljavanje (socijalna inkluzija romske populacije)
 - ✓ Obrazovanje i kultura
 - ✓ Nauka i istraživanje
 - ✓ Informaciono društvo i mediji

9. IPA

III Značaj učešća crnogorske delegacije na VIII sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, Brisel, 12. XII 2018.

Učešće zvaničnika Crne Gore na VIII sastanku Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji će se održati u Briselu, 12. XII 2018, biće još jedna prilika za dalju promociju napretka i rezultata Crne Gore u procesu evropske integracije i sagledavanje ukupnih rezultata koje je Crne Gora postigla u pristupnom procesu u prethodnoj godini.

IV Sastav delegacije

Delegaciju će predvoditi glavni pregovarač Aleksandar Drljević, a u delegaciji će biti i:

1. Bojan Šarkiћ, šef Misije Crne Gore pri EU
2. Marko Mrdak, zamjenik glavnog pregovarača za poglavlja pravne tekovine, KEI
3. Marijana Laković-Drašković, generalna direktorica za pravosuđe, Ministarstvo pravde
4. Tanja Ostojić, v.d. generalnog direktora Direktorata za međunarodnu saradnju i evropske integracije, Ministarstvo unutrašnjih poslova
5. Goran Jovetić, državni sekretar, Ministarstvo javne uprave
6. Bijana Jakić, generalna direktorica Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju Ministarstvo ekonomije
7. Ana Martinović, Direktorat za unutrašnje tržište i konkurenciju, Ministarstvo ekonomije
8. Dragan Janković, Direkcija za nadzor i realizaciju poreske politike, Ministarstvo finansija
9. Aida Hodžić, Direkcija za poreski sistem i poresku politiku, Ministarstvo finansija
10. Stojanka Milošević, Uprava carina
11. Ivana Vojinović, generalna direktorica za životnu sredinu, Ministarstvo održivog razvoja i turizma
12. Angelina Živković, državna sekretarka, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
13. Emina Mujević Kara, GD Direktorata za međunarodnu saradnju i EU fondove, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
14. Radmila Damjanović, načelnica Direkcije za razvoj i reformu energetike, Ministarstvo ekonomije
15. Darko Konjević, Generalni direktor Direktorata za ruralni razvoj, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
16. Blagota Radulović, Generalni direktor Direktorata za IPARD plaćanja, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
17. Radana Damjanović, generalna direktorica direktorata za poljoprivredu, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
18. Ljiljana Simović, Generalna direktorica Direktorata za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova, Ministarstvo rada i socijalnog staranja
19. Mubera Kurpejović, generalna direktorica Direktorata za visoko obrazovanje, Ministarstvo prosvete
20. Ružica Mišković, načelnica Direkcije za međunarodnu saradnju i EU integracije, Ministarstvo javne uprave
21. Tatjana Anđelić, načelnica Odjeljenja za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
22. Nemanja Katnić, državni sekretar, Ministarstvo finansija
23. Ivana Maksimović, generalna direktorica Direktorata za upravljačku strukturu, Ministarstvo finansija
24. Milena Milunović, I sekretar u Misji Crne Gore pri EU
25. Milisav Raspopović, I sekretar u Misiji Crne Gore pri EU
26. Milica Adžić, I sekretar u Misiji Crne Gore pri EU.

EVROPSKA UNIJA – CRNA GORA
8. SASTANAK ODBORA ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE
Brisel, 12. XII 2018.

PISANI PRILOG

TAČKA 1. DOBRODOŠLICA I OTVARANJE

TAČKA 2. USVAJANJE AGENDE

TAČKA 3. POLITIČKI KRITERIJUMI I REFORMA JAVNE UPRAVE

3.1. POLITIČKI KRITERIJUMI

U cilju unapređenja izbornog zakonodavstva, Skupština je 30. X 2018. donijela Odluku o obrazovanju Odbora za dalju reformu izbornog i drugog zakonodavstva. Ukupno je glasao 61 poslanik, za je glasalo 56, dok je pet poslanika bilo uzdržano. Odbor je obrazovan radi sljedećih ciljeva: 1) optimizacija sveukupnog ambijenta u kome će se održavati naredni izborni ciklusi; 2) implementacija preporuka OEBS/ODIHR povodom parlamentarnih izbora iz 2016. i predsjedničkih izbora iz 2018; 3) implementacija preporuka iz Izvještaja Evropske komisije o napretku; 4) jačanje povjerenja javnosti u izborni proces. Odbor ima 14 članova i to sedam članova koji se biraju iz reda poslanika parlamentarne većine i sedam članova koji se biraju iz reda poslanika parlamentarne opozicije. U radu Odbora u statusu pridruženog člana mogu učestvovati i predstavnici nevladinog sektora i akademske zajednice, bez prava odlučivanja.

Skupština je 12. XI 2018. izabrala članove, predsjednika (iz vladajuće partije) i potpredsjednika (iz opozicione partije). Prva sjednica Odbora održana je 13. XI 2018. i na njoj je osim metodologije i plana daljih aktivnosti Odbora, usaglašen tekst javnih poziva za izbor pridruženih članova Odbora iz reda akademske zajednice i nevladinog sektora. Po raspisivanju dva javna poziva za pridružene članove, na koje se prijavilo sedam nevladinih organizacija i tri predstavnika akademske zajednice, Odbor je 27. XI 2018. iz nevladinog sektora izabrao predstavnike Centra za demokratsku tranziciju (CDT), Građanska alijane (GA) i Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS), dok su iz akademske zajednice izabrani profesori Đorđije Blažić i Boris Bastijančić. Oni koji nijesu izabrani imaju mogućnost da po pozivu i u skladu s njihovim interesovanjima učestvuju u radu i na taj način doprinesu rezultatima rada Odbora.

Kada su u pitanju lokalni i predsjednički izbori održani tokom 2018, sprovedena je kontrola finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja za izbore za odbornike u Skupštinama opština Ulcinj i Berane, održanim 4. februara, za izbore za Predsjednika Crne

Gore koji su održani 15. aprila i izbore u 12 Opština koji su održani 20. i 27. V 2018. Agenciji je dostavljeno ukupno 318 izvještaja političkih subjekata, od čega 52 privremena Izvještaja o troškovima izborne kampanje, šest Izvještaja o prihodima i imovini predsjedničkih kandidata, 190 petnaestodnevni izvještaja o priložima pravnih i fizičkih lica u toku kampanje i 70 izvještaja o troškovima izborne kampanje. Detaljni podaci o kontroli sprovedenih izbora navedeni su u Izvještajima o sprovedenom nadzoru u toku izborne kampanje koje je Agencija donijela i objavila na svojoj internet stranici nakon održanih izbora. U periodu od 1. I - 20. X 2018, izvršena je kontrola odnosno provjera davalaca priloga političkim subjektima, njih 2136, kod Ministarstva pravde i kod Ministarstva unutrašnjih poslova, a u vezi zabrana davanja priloga licima koji su osuđivani za djela s elementima korupcije i organizovanog kriminala, kao i licima koja se ne nalaze u biračkom spisku.

Multilateralna i regionalna saradnja

Crna Gora u kontinuitetu usklađuje svoje međunarodne pozicije sa zajedničkom vanjskom i bezbjednosnom politikom EU.

Delegacija Crne Gore koju je predvodio predsjednik Vlade Duško Marković, a u čijem sastavu je bio i ministar vanjskih poslova prof. dr Srđan Darmanović, učestvovala je na generalnoj debati **73. zasijedanja Generalne skupštine Ujedinjenih nacija u Njujorku** u periodu od 24-29. IX 2018.

Crna Gora od 1. I 2018. **predsjedava Američko-jadranskom poveljom (A5)** u periodu od godinu dana, što je jedan od najvažnijih mehanizama za regionalnu saradnju u oblasti bezbjednosti. Crna Gora je 20. VII 2018. bila domaćin trećeg sastanka Jadranske trilaterale, koja je mehanizam za saradnju tri države članice NATO- Crne Gore, Hrvatske i Albanije.

Crna Gora je 1. VII 2018. završila učešće u Savjetu Organizacije za hranu i poljoprivredu UN – FAO čija je članica bila od 1. VII 2016.

Crna Gora je 24. V 2018. zvanično preuzela jednogodišnje **predsjedavanje Jadransko-jonskom inicijativom (JJI) i Strategijom EU za jadransko-jonski region (EUSAIR)**. Sastanak visokih zvaničnika u okviru predsjedavanja JJI održan je u Podgorici, 3. X 2018. na kome su predstavljeni prioriteti i kalendar aktivnosti crnogorskog predsjedavanja i razmijenjena mišljenja sa zemljama članicama o budućim koracima u zajedničkom djelovanju. Vlada je 4. X 2018. usvojila Informaciju o predsjedavanju Crne Gore JJI u periodu maj 2018-maj 2019. koja sadrži detaljan plan i program predsjedavanja. Predsjedavanje predviđa oko 17 aktivnosti u okviru tema: plavi rast/pomorska saradnja; održivi turizam i kultura; civilna zaštita i zaštita životne sredine; saobraćajna i energetska povezanost, nauka i istraživanje, antikorupcija, mladi, saradnja privrednih komora, gradova i univerziteta jadransko-jonskog regiona i parlamentarna saradnja.

Osmi **sastanak Upravnog odbora za Strategiju Evropske unije za Jadransko-jonski region (EUSAIR)** održan je 3-4. X 2018, u Podgorici. Tokom sastanka Upravnog odbora održan je i niz odvojenih sastanaka, i to sastanak EUSAIR nacionalnih koordinatora,

sastanak koordinatora Tematskih stubova i sastanak predsjedavajućeg Trija (Italija – Crna Gora – Srbija).

Crnogorski predstavnik je na Samitu zemalja učesnica SEECP (23-24. IV 2018) izabran za **generalnog sekretara Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) za period 21. I 2022-31. XII 2024.** Mandat crnogorskoj predstavnici na poziciji direktorice RC MARRI je istekao 1. VIII 2018, dok je crnogorskoj predstavnici na poziciji šefice Sekretarijata Zdravstvene mreže JIE u martu 2018. produžen mandat do marta 2020.

U okviru Berlinskog procesa/ZB6, Crna Gora je učestovala na **Samitu Berlinskog procesa u Londonu** 10. VII 2018, na kome je potpisala Zajedničku deklaraciju o regionalnoj saradnji i dobrosusjedskim odnosima u okviru Berlinskog procesa, Zajedničku deklaraciju o nestalim osobama u okviru Berlinskog procesa i Zajedničku deklaraciju o ratnim zločinima u okviru Berlinskog procesa i ujedno se obavezala na implementaciju aktivnosti u borbi protiv korupcije. Prije Samita, Crna Gora je učestvovala na sastanku ministara ekonomije (Beč, 4. VII 2018) i na sastancima ministara vanjskih poslova i ministara unutrašnjih poslova (London, 9. VII 2018). Ministri unutrašnjih poslova članica Berlinskog procesa potpisali su 9. VII 2018. Zajedničku deklaraciju o principima razmjene informacija u primjeni zakona, usvojili Francusko-Njemačku inicijativu za zabranu nelegalnog posjedovanja, upotrebe i prodaje naoružanja u regionu do 2024. i podržali Poziv za akciju kojom će se zaustaviti prisilni rad, moderno ropstvo i trgovina ljudima na Zapadnom Balkanu.

U okviru **Zapadnobalkanskog investicijskog okvira (WBIF)**, Crnoj Gori je u junu 2018. dodijeljeno dodatnih 1,5 miliona eura za pripremu projektne dokumentacije za projekat izgradnje obilaznice oko Budve, kao prioritnog dijela primorske varijante Jadransko – jonskog autoputa

Crna Gora je, u okviru regionalne inicijative **Fond za Zapadni Balkan (WBF)**, 16. III 2018. dobila sredstva za realizaciju tri regionalna projekta, dok će kao partner učestvovati u još šest projekata koji su u realizaciji. Odobreni crnogorski projekti su: „Regionalna platforma za promociju socijalne inovacije u okviru politika zapošljavanja koje garantuju sigurnost za mlade“ (nosilac projekta: Asocijacija za demokratski prosperitet (ZID)), „Značaj zaštićenih oblasti za ekonomski razvoj“ (nosilac projekta: NGO „Zeleni korak“), „Ptice bez granica, BWB“ (nosilac projekta: Centar za zaštitu ptica i istraživanje - CZIP).

Crna Gora je, kroz fond **Regionalne kancelarije za saradnju mladih (RYCO)**, 5. VII 2018. dobila sredstva za realizaciju tri projekta: NVO Alfa Centar – „Reaguj!“, JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić – „Dvije škole - jedna priča“, CEDEM – „Mladi mogu promijeniti budućnost“. U 11 projekata će učestvovati kao partner.

Bilateralna saradnja s državama u regionu

Crna Gora nastavlja sadržajnu i tijesnu saradnju sa zemljama u regionu.

Kada je u pitanju bilateralna saradnja sa **Republikom Srbijom**, treće bilateralne političke konsultacije dva ministarstva vanjskih poslova održane su 30. V 2018. Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane sa Republikom Srbijom za 2018. potpisan je u maju 2018. Ojačana je ugovorna baza između dvije zemlje.

Kada je u pitanju bilateralna saradnja sa **Republikom Kosovo***, plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane između ministarstava odbrane dvije države za 2018. potpisan je 27. III 2018. Sporazum o međunarodnom drumskom prevozu putnika i tereta između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo potpisan je 1. VIII 2018. Sporazum o granici između Crne Gore i Republike Kosovo stupio je na snagu 4. VI 2018.

Prva zajednička sjednica vlada Crne Gore i **Republike Albanije** održana je u Skadru 3. VII 2018. Ovo je ujedno bila i prva zajednička sjednica vlada Crne Gore sa nekom drugom zemljom. Na sjednici je potpisan niz zajedničkih dokumenata. Šeste bilateralne političke konsultacije dva ministarstva vanjskih poslova održane su 28. III 2018. u Tirani. Bilateralne konsultacije ministarstava vanjskih poslova u oblasti konzularne saradnje održane su u 6. II 2018.

Bilateralne konsultacije ministarstava vanjskih poslova Crne Gore i **Bosne i Hercegovine**, povodom pregovora o kolokaciji održane su u Podgorici 17. V 2018. Bilateralne konsultacije između dva MVP u oblasti konzularnih poslova održane su u Podgorici 6. VII 2018. Plan bilateralne saradnje ministarstava odbrane za 2018. potpisan je 10. V 2018.

Prve bilateralne konsultacije ministarstava odbrane Crne Gore i **Republike Hrvatske** održane su 16. IV 2018. u Dubrovniku. Treća sjednica Međuvladinog mješovitog odbora koji se bavi unapređenjem prava hrvatske manjine u Crnoj Gori i crnogorske manjine u Hrvatskoj održana je 27-28. IX 2018. u Podgorici.

Sporazum u oblasti borbe protiv trgovine ljudima između Vlade Crne Gore i Vlade **BjR Makedonije** potpisan je 20. VII 2018. Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane za 2018. potpisan je 20. IV 2018. Konsultacije između dva ministarstva vanjskih poslova u oblasti NATO održane su 19. VII 2018. u Podgorici.

Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane sa **Republikom Italijom** za 2018. potpisan je marta 2018. Konsultacije Ministarstva vanjskih poslova Crne Gore i Ministarstva vanjskih poslova i međunarodne saradnje Republike Italije o implementaciji Sporazuma o strateškoj saradnji održane su 12. X 2018. u Rimu. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije o naučnoj i tehnološkoj saradnji stupio je na snagu 19. II 2018.

Plan bilateralne saradnje u oblasti odbrane sa **Republikom Turskom** za 2018. potpisan je 3. IV 2018. Pete bilateralne političke konsultacije između dva MVP održane su 17. IV 2018. u Podgorici. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o prevozu putnika i tereta u međunarodnom drumskom saobraćaju stupio je na snagu 25. I 2018. Memorandum o razumijevanju u oblasti obrazovanja između Vlade Crne Gore i Vlade

* Ovaj naziv ne prejudicira stavove o statusu i u skladu je s Rezolucijom SB UN 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj Deklaraciji nezavisnosti.

Republike Turske stupio je na snagu 9. II 2018. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o uzajamnoj pomoći u carinskim pitanjima stupio je na snagu 5. VI 2018. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti poljoprivrede stupio je na snagu 25. VII 2018. Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti šumarstva stupio na snagu 25. VII 2018.

3.2. REFORMA JAVNE UPRAVE

Dobro funkcionisanje državne uprave i lokalnih samouprava je preduslov za transparentno i demokratsko upravljanje društvom i vrlo važan segment procesa evropskih integracija, te u tom cilju Posebna grupa za reformu javne uprave se pokazala kao odličan mehanizam za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, ali i kao značajan forum za razmjenu informacija, sagledavanje ostvarenih rezultata i definisanje narednih koraka u cilju jačanja državne uprave i jedinica lokalnih samouprava.

Poslednji, VI sastanak Posebne grupe održan je 27. IX 2018. Imajući u vidu da je kratak period nakon poslednjeg sastanka, u nastavku su neke od ključnih preduzetih, realizovanih, aktivnosti, kao i prikaz onoga što je planirano ili u fazi realizacije.

ZDU

Zakon o državnoj upravi (ZDU), kojim se stvaraju uslovi za reorganizaciju državne uprave u kontekstu reforme javne uprave, **usvojen je na Skupštini 22. XI 2018.** Važno je pomenuti da je isti pripremljen uz konsultacije sa EK.

Nova zakonska rješenja doprinjeće smanjenju troškova javne uprave. Takođe, zakon uvodi niz novina, među kojima se ističe to što se po prvi put u sistem državne uprave uvode državne agencije i fondovi te se na taj način organizaciona struktura usaglašava sa EU standardima, odnosno principima javne uprave koje je SIGMA 2017. utvrdila za sve države kandidate za članstvo u EU. Uvođenjem u naš pravni sistem državne agencije i državne fondove kao nosioce javnih ovlašćenja propisuju se jedinstvena pravila za njihovo osnivanje i način rada (kriterijumi za osnivanje, linije odgovornosti, organi upravljanja).¹ Na ovaj način uspostaviće se pravni okvir za jasnu organizaciju i tipologiju organa i doprinijeti koherentnosti sistema, što je jedan od strateških ciljeva reforme javne uprave utvrđen Strategijom reforme javne uprave do 2020. godine. U pogledu radnog statusa zaposlenih u državnim agencijama i fondovima, primjenivaće se propisi o državnim službenicima i namještenicima, na koji način će se, u najvećoj mogućoj mjeri zapošljavanje u organizacijama sa javnim ovlašćenjima upodobiti kriterijumima koji važe za državne službenike i namještenike.

Nadalje, izjednačava se položaj svih organa uprave u odnosu na resorna ministarstva i unapređuje komunikacija između organa uprave i ministarstva. Novim zakonom uprave se osnivaju kao samostalni organi i imaju stručnu i upravljačku samostalnost u skladu sa zakonom, a njihova odgovornost je ojačana. Takođe, lokalne samouprave će osjetiti benefite time što zakon regulišepitanja prenošenja, odnosno povjeravanja poslova lokalnim samoupravama, čije efekte u krajnjem treba da osjete građani.

¹ U odnosu na radno pravni status zaposlenih u državnoj agenciji (njihova prava, obaveze i odgovornosti), koja se finansira iz Budžeta Crne Gore, primjenjuju se propisi o državnim službenicima i namještenicima.

U toku je priprema nacрта Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, koja će ubrzo biti razmatrana na sjednici Vlade Crne Gore. Treba napomenuti i to da se Budžet CG za narednu godinu planira u skladu sa novom Uredbom.

ZDSN

Zakon o državnim službenicima i namještenicima (ZDSN) počeo je da se primjenjuje 1.VII 2018. U skladu sa novim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima (ZDSN) na Vladi su donijeti sljedeći podzakonski akti: **Uredba o kriterijumima i bližem načinu sprovođenja provjere znanja, sposobnosti, kompetencija i vještina za rad u državnim organima, Pravilnik o sadržaju, povlačenju i ispravci oglasa za popunu radnog mjesta u državnom organu i načinu uvida u dokumentaciju oglasa, Etički kodeks državnih službenika i namještenika, Uredba o sadržaju, postupku i načinu pripreme i izmjene kadrovskog plana za organe državne uprave i službe Vlade, Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja centralne kadrovske evidencije i evidencije internog tržišta rada i Pravilnik o načinu i postupku sačinjavanja liste lica za vođenje disciplinskog postupka za lakšu povredu službene dužnosti** čija primjena je počela. Nadalje, u novembru o.g. na Vladi su donijete: **Uredba o programu i načinu polaganja stručnog ispita za rad u državnim organima kao i Uredba o stručnom osposobljavanju i usavršavanju državnih službenika i namještenika**, koje još nijesu objavljene pa samim tim nije počela njihova primjena. Preostala su još dva podzakonska akta čija priprema je u toku i to: Uredba o bližim mjerilima, načinu i postupku ocjenjivanja državnog službenika i namještenika i Pravilnik o probnom radu.

U međuvremenu, objavljena su dva konkursa i jedan oglas u skladu sa novim zakonskim rješenjima.

Optimizacija javne uprave

Vlada Crne Gore je 6. VII 2018. donijela Plan optimizacije javne uprave 2018–2020 sa ciljem kreiranja javne uprave koja je sposobna da prati brze promjene društvenih, ekonomskih i tehnoloških zahtjeva da bi ispunila svoje odgovornosti u vezi sa zaštitom javnog interesa, a da pri tome ne ugrožava neophodne promjene.

Radi što kvalitetnijeg praćenja procesa optimizacije, Ministarstvo javne uprave sprovelo je niz aktivnosti u pravcu jačanja koordinacije sprovođenja mjera iz Plana. S tim u vezi, **formiran je i počeo sa radom i Međuresorski tim za praćenje Plana optimizacije. Tim, u koordinaciji Kabineta predsjednika Vlade, blagovremeno i detaljno analizira sve dostavljene zahtjeve za tumačenje mjera iz Plana, koje su dostavile institucije, i svaki pojedinačan zahtjev za zapošljavanje kako na centralnom tako i na lokalnom nivou.**

Kvalitetno uspostavljena koordinacija procesa rezultirala je da već u prvom izvještajnom periodu imamo trend smanjenja zaposlenosti koji se brojčano ogleda u sljedećem – **ukupno smanjenje broja zaposlenih u prvom izvještajnom periodu implementacije Plana optimizacije iznosi 339 i to: 96 zaposlenih na centralnom nivou i 243 zaposlenih na lokalnom nivou.**

Izvještaj o realizaciji Plana optimizacije javne uprave 2018-2020, za period 1. jul – 1. septembar, usvojen je na Vladi, 11. X. Sledeći izvještaj će biti pripremljen sa presjekom na 31. XII 2018. i obuhvatiće period od datuma početka implementacije Plana (6.VII).

Učešće javnosti u kreiranju politika

U Ministarstvu javne uprave **uspostavljen je Direktorat za dobru javnu upravu i djelovanje NVO** u kojem su objedinjeni poslovi u odnosu na oblast međusektorske saradnje. Na ovaj način skoncentrisana je i ojačana koordinaciona uloga Ministarstva u kreiranju, primjeni i praćenju javnih politika u ovoj oblasti.

U toku je priprema Analize normativnog okvira u oblasti slobodnog pristupa informacijama, koja će biti izrađena do kraja IV kvartala. Na osnovu preporuka dobijenih iz Analize radiće se na pripremi Predloga zakona o izmjena i dopuna Zakona o slobodnom pristupu informacijama, koje su Akcionim planom predviđene za 2019.

Ministarstvo javne uprave je sprovelo finalnu fazu programiranja prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u 2019. Vlada je, na prijedlog Ministarstva, 15. XI 2018. donijela **Odluku o utvrđivanju prioriternih oblasti od javnog interesa i visine sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u 2019. godini.**

Počeo sa radom Savjet za saradnju organa državne uprave i nevladinih organizacija, 3. X 2018, održane dvije sjednice (3. X i 9. XI).

Objavljen konkurs za kofinansiranje projekata i programa NVO podržanih iz fondova EU, 8. XI 2018. sa budžetom u iznosu od 852.273 eura.

Objavljen javni konkurs za finansiranje projekata i programa NVO u oblasti evropske integracije, 14. XI 2018.

Nacionalni akcioni plan za sprovođenje inicijative Partnerstva za otvorenu upravu Crne Gore 2018- 2020, donijet na sjednici Vlade 15. XI 2018.

Uspostavljen Portal otvorenih podataka - u cilju efikasnijeg ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama, i dopriniće korišćenju podataka u komercijalne i nekomercijalne svrhe putem zajedničkog kataloga metapodataka, a poslužiće za utemeljenje standarda u upravljanju javnim podacima.

Kako je u fokusu same reforme javne uprave, aktivno učešće građana, na portalu e-Uprave objavljen je upitnik za građane „**Predloži za otvorenu upravu!**” kao dodatni prostor za predlaganje ideja i konkretnih aktivnosti za unaprijeđenje transparentnosti u javnoj upravi i kvaliteta javnih usluga.

Održan konsultativni sastanak „Kako unaprijediti okruženje za djelovanje NVO do 2020 - Izazovi i mogućnosti realizacije Strategije unapređenja podsticajnog okruženja za djelovanje NVO 2018- 2020“, 5. XI 2018.

Interoperabilnost registara – GSB

Realizovane su aktivnosti koje su obuhvatile između ostalog i:

- Upravljanje korisnicima (otvaranje novih organa, organizacionih jedinica, kreiranje korisničkih naloga na sistemu za sve uloge sa različitim nivoima pristupa);
- Upravljanje Metaregistrom koji je Registar svih registara i informacionih sistema organa državne uprave i državnih organa;
- Ppodošenje i obradu prijava tih organa za unos podataka u Metaregistar: unos podataka o registru, unos podataka o informacionom sistemu;
- Podnošenje i obradu prijava za dostavljanje podataka;
- Podnošenje i obradu prijava za preuzimanje podataka;
- Simulaciju razmjene podataka;
- Izvještavanje;

- Prenos tehničke dokumentacije;
- Izrada korisničke dokumentacije.

Započeta je faza zajedničkog rada sa MUP-om, Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Ministarstvom pravde, Ministarstvom prosvete i Poreskom upravom, na realizaciji normativnih i tehničkih uslova za povezivanje registara.

Razvoj politika i koordinacija

U dijelu koordinacije politika, od stupanja na snagu pravnog okvira za strateško planiranje – Uredba o načinu i postupku izrade strateških dokumenata, usklađivanja i sprovođenja strateških dokumenata sa pratećom Metodologijom razvijanja politika, izrade i sprovođenja strateških dokumenata - avgusta 2018, **GSV je zvanično izdao četiri mišljenja na predlog i osam mišljenja na nacrt strateških dokumenata na posebno strukturiranim obrascima.** Sa druge strane, **razmatrana su tri izvještaja o sprovođenju strateških dokumenata.**

Vodeći se principom dobre međuresorske saradnje, u periodu prije usvajanja ovog pravnog okvira, GSV je resorima izdavao preliminarne komentare za unapređenje strateških dokumenata u vidu sedam mišljenja na predlog i tri mišljenja na nacrt strateških dokumenata. Dodatno, takođe bez pravne obaveze i u tijesnoj saradnji s resorima, dato je mišljenje na osam izvještaja o sprovođenju strateških dokumenata.

Na ovaj način, broj pripremljenih mišljenja GSV u 2018. do danas iznosi čak 33, a predstoji nam intenzivan rad do kraja godine.

Strategija razvoja i Zakon o upravljanju i internim kontrolama u javnom sektoru

Ministarstvo finansija je u saradnji sa Ministarstvom javne uprave i Generalnim sekretarijatom Vlade pripremio **nacrt Strategije razvoja upravljanja i unutrašnje kontrole u javnom sektoru 2018-2023.** O Nacrtu Strategije se diskutovalo sa ekspertima SIGMA-a a trenutno se radi na uključivanju komentara i sugestija.

Nakon ažuriranja COSO okvira i Okvira međunarodne stručne prakse IPPF, Ministarstvo finansija je pripremio Predlog Zakona o upravljanju i internim kontrolama u javnom sektoru koji je Vlada donijela na sjednici od 12. VII 2018. Skupština je usvojila zakon 12. XI 2018. Ministarstvo finansija je definisalo odgovornost menadžera u javnom sektoru kao i delegiranje ovlašćenja.

Nadalje, Ministarstvo finansija će u roku od 12 mjeseci pripremiti relevantne podzakonske akte za sprovođenje Zakona, uključujući i podzakonski akt o prenosu ovlašćenja. U ovom procesu, Ministarstvo će koristiti preporuke iz SIGMA izveštaja za Zapadni Balkan.

Nadalje, Ministarstvo finansija je uložilo značajne napore u promovisanju i razvoju implementacije PIFC-a, sa posebnim naglaskom na menadžersku odgovornost, interne kontrole i upravljanje rizicima. Ministarstvo finansija će pripremiti nove Smjernice za upravljanje rizicima - četvrto izdanje do kraja 2018.

Usklađivanje DRI sa međunarodnim standardima u skladu sa Strateškim planom razvoja za period 2018 – 2022

U skladu sa potpisanim Ugovorom o realizaciji IPA Projekta „Jačanje kapaciteta Revizorskog tijela i DRI“, početak implementacije projektnih aktivnosti se očekuje sredinom januara 2019. Projekat je planirano da traje 18 mjeseci.

Nastavljena je saradnja sa SIGMA-om u cilju pružanja podrške na realizaciji aktivnosti iz Strateškog plana razvoja u cilju unapređenja i efikasnosti rada DRI. U I kvartalu 2019. održaće se i *team building* radionica, kao jedna od aktivnosti koja će se realizovati u saradnji sa SIGMA-om.

DRI je nastavila sa jačanjem revizorskih kapaciteta kroz prisustvo radionicama i seminarima održanim na sljedećim temama: revizija uspjeha, „Troškovno računovodstvo“, „Metodologija revizije“, „Revizija preduzeća u vlasništvu lokalnih vlasti“, informacione tehnologije, naučene lekcije iz sprovedenih IntoSAINT samoprocjena. Predstavnici DRI-ja, kao članice radnih grupa EUROSAI-ja, su učestvovali na sastancima Radne grupe za reviziju opština i seminaru održanom na temu „Finansije lokalnih vlasti: budući izazovi“, i IT Radne grupe.

TAČKA 4. PRAVDA, SLOBODA I BEZBJEDNOST

Pravosuđe

Skupština Crne Gore je 26. VI 2018. donijela Zakon o dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, koji je usklađen sa preporukama Venecijanske komisije.

Vlada je usvojila dva izvještaja o sprovođenju mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije reforme pravosuđa 2017-2018.

Predsjednik Crne Gore je u julu 2018. proglasio sastav novog Sudskog savjeta, nakon čega je Sudski savjet obrazovao nekoliko komisija (za testiranje sudija, za napredovanje, za trajno dobrovoljno raspoređivanje, za normativnu djelatnost, za ocjenjivanje rada sudija, za Etički kodeks sudija), kao i imenovao Disciplinsko vijeće.

Izabran je novi sastav Tužilačkog savjeta, nakon čega je ovaj organ obrazovao nekoliko komisija (normativnu djelatnost, za razmatranje pritužbi na rad državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava, za napredovanje, za testiranje, za ocjenjivanje rada državnih tužilaca, za Etički kodeks državnih tužilaca), a imenovani su članovi Disciplinskog vijeća i njihovi zamjenici.

Obezbijedena su budžetska sredstva za rad Sudskog i Tužilačkog savjeta i ojačani su stručni i administrativni kapaciteti Sekretarijata Sudskog i Tužilačkog savjeta.

U periodu od 1. I-20. X 2018. izabrano je 10 sudija, kao i 10 kandidata za sudije osnovnih sudova.

Tužilački savjet je izabrao 9 kandidata za državne tužioce, jednog rukovodioca državnog tužilaštva i jednog državnog tužioca. Dva državna tužioca su odlukama Tužilačkog savjeta, upućena u Specijalno državno tužilaštvo.

U izvještajnom periodu pokrenuto je 9 postupka po inicijativama za utvrđivanje povrede Etičkog kodeksa sudija (u 6 postupka nijesu utvrđene povrede, a 3 su u toku). Nije bilo predloga za utvrđivanje disciplinske odgovornosti sudija. Kod Disciplinskog vijeća formirana su 4 predmeta protiv državnih tužilaca. U jednom predmetu je utvrđena disciplinska odgovornost, dva su u toku, a jedan predlog je odbačen.

U izvještajnom periodu pokrenuta su 4 postupka po inicijativama za utvrđivanje povrede Etičkog kodeksa od državnih tužilaca (u 2 postupka nijesu utvrđene povrede, a 2 su u toku).

Sproveden je postupak ocjenjivanja rada 41 sudije. Utvrđena je ocjena rada za 19 državnih tužilaca i započet postupak ocjenjivanja rukovodilaca državnih tužilaštava.

U okviru Centra za obuku sprovode se inicijalne i kontinuirane obuke sudija i državnih tužilaca, kao i obuke pripravnika. Obezbijedena su budžetska sredstva za rad Centra i ojačani administrativni kapaciteti.

Pravosudni inspektori Ministarstva pravde vršili su inspekcijski nadzor u svim pravosudnim organima, kao i nadzor nad zakonitošću rada javnih izvršitelja.

Sprovedeno je niz aktivnosti na implementaciji aktivnosti iz Akcionog plana za implementaciju Strategije informaciono-komunikacionih tehnologija pravosuđa

Pred Specijalizovanim odjeljenjem za suđenje za krivična djela organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina u Višem sudu u Podgorici, u toku je jedan krivični postupak koji se vodi protiv jednog lica, zbog krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Svi predmeti naknade štete žrtvama ratnih zločina pred crnogorskim sudovima su pravosnažno riješeni.

Borba protiv korupcije

Preventivne mjere

U odnosu na obavezu usvajanja planova integriteta, od 1. I do 20. X 2018. plan integriteta je usvojilo 11 organa vlasti. Obavezu usvajanja plana integriteta je ispunilo ukupno 696 organa vlasti (od oko 710). Usvojeno je 688 planova integriteta, kojima je obuhvaćeno 696 116 organa, jer je osam organa obuhvaćeno planovima integriteta drugih organa vlasti. U 13 institucija su imenovani menadžeri integriteta u periodu od 1. I do 20. X 2018. Agenciji su 2018. dostavljena ukupno 674 izvještaja o sprovođenju plana integriteta u prethodnoj godini. ASK je izradila Izvještaj o donošenju i sprovođenju planova integriteta za 2017. koji obuhvata sve planove integriteta koji su dostavljeni ASK-u tokom 2016. kao i analizu informacija iz svih 665 izvještaja o sprovođenju plana integriteta koji su dostavljeni tokom 2017. Izvještaj sadrži preporuke za unapređenje planova integriteta, a koje su date na nivou sistema i podsistema u koje su svrstani organi vlasti. Osim toga, većini organa vlasti Agencija je dostavila pojedinačne preporuke za unapređenje plana integriteta. Od 1. I do 20. X 2018. date su preporuke za unapređenje 433 plana integriteta. Agencija je ove godine izradila Upitnik za procjenu efikasnosti i efektivnosti plana integriteta i dostavila ga svim organima vlasti koji su plan integriteta usvojili 2016, imajući u vidu da ti organi imaju obavezu da 2018. procijene efikasnost i efektivnost plana integriteta, te da na osnovu te procjene donesu plan integriteta za naredni dvogodišnji period. Agenciji su do 20. X 2018. dostavljena 573 popunjena upitnika. Takođe, Agencija je izradila aplikaciju za planove integriteta i obavijestila sve organe da je elektronsku verziju planova integriteta i izvještaja o njihovom sprovođenju ubuduće potrebno podnositi isključivo putem aplikacije čije je korišćenje omogućeno u avgustu 2018.

Kada je u pitanju Zakon o lobiranju, četrnaest osoba je do 20. X 2018. položilo ispit za obavljanje poslova lobiranja i dobilo sertifikat o položenom ispitu, odnosno ukupno sedam osoba od 1. I 2018. Šest osoba koje su do sada stekle sertifikat o položenom ispitu podnijele su zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje djelatnosti lobiranja. Takođe, jedno pravno lice je podnijelo prijavu za upis u registar lobista. Svi zahtjevi su odobreni, pa je šest fizičkih osoba i jedno pravno lice upisano u registar lobista, odnosno pet fizičkih i jedno pravno lice u periodu od 1. I do 20. X 2018. Agencija je od početka rada objavila 21 poziv za polaganje ispita za obavljanje djelatnosti lobiranja, od čega šest u 2018.

U odnosu na nadležnost zaštita i prijave zviždača, od 1. I do 20. X 2018, Agenciji je podnijeto 89 prijava o ugrožavanju javnog interesa koje upućuju na postojanje korupcije, dok je 35 postupka

prenešeno u radu iz prethodne godine (25 postupaka po prijavama zviždača, devet postupaka po službenoj dužnosti i jedan zahtjev za zaštitu zviždača).

Nadležnim tužilaštvima u izvještajnom periodu ustupljeno je deset prijava. Prema posljednjim informacijama od strane nadležnih tužilaštava tri prijave iz 2018. su odbačene, ostali postupci su u toku. U odnosu na prijave iz 2017. postupci su u toku za još šest prijava i iz 2016. za još tri prijave. U navedenom periodu 26 prijava je ustupljeno drugim nadležnim organima. Povratna informacija je dostavljena za 13 prijava od kojih su u dva slučaja utvrđene nepravilnosti, jedan predmet je proslijeđen nadležnom tužilaštvu, dok u odnosu na ostale nijesu utvrđene nepravilnosti. Ostali postupci su u toku. Takođe, još pet postupaka iz 2017. je u toku pred drugim nadležnim organima. 117 Agencija je okončala ukupno 60 postupaka i to 44 postupka po prijavama zviždača (17 iz 2017, 31 iz 2018.) i 16 postupaka po službenoj dužnosti (osam iz 2017, osam iz 2018). U izvještajnom periodu u 14 postupka je utvrđeno ugrožavanje javnog interesa i to u tri po prijavi zviždača i u 11 u postupcima po službenoj dužnosti. Agencija je od početka 2018. pokrenula 10 postupaka po službenoj dužnosti.

U ovom periodu je okončano 16 postupaka po službenoj dužnosti i to osam iz 2017. i osam iz 2018, u 11 postupaka je utvrđeno postojanje ugrožavanja javnog interesa, dok u pet to nije utvrđeno. U tom smislu, Agencija je dala preko 70 preporuka za otklanjanje korupcijskih rizika. Takođe, u izvještajnom periodu pokrenuto je 18 prekršajnih postupaka. U izvještajnom periodu nije bilo podnijetih zahtjeva za zaštitu zviždača (jedan postupak iz 2017. je u toku). Zakonski obveznici su odredili 13 lica za postupanje po prijavama zviždača u izvještajnom periodu, o čemu su u vidu Rješenja/Odluke o imenovanju lica obavijestili Agenciju (do sada ukupno je imenovano 880 lica).

Odsjek za praćenje propisa i davanje mišljenja na propise iz oblasti antikorupcije i u 2018. je nastavio da analizira zakone i nacрте zakona i ukazuje na moguće rizike od korupcije u zakonskoj normi. Shodno Programu rada Vlade za 2018. i planiranoj zakonodavnoj aktivnosti, prateći ciljeve postavljene u AP 23 i Operativnom dokumentu kao i aktivnosti iz IPA projekta „Podrška provođenju mjera integriteta” čiji je Agencija korisnik, u izvještajnom periodu donijeto je Mišljenje na važeći i Nacrt zakona o javnim nabavkama, kao i mišljenje na Predlog zakona o državnoj upravi.

Na osnovu zaključka sa sjednice Savjeta Agencije od 25. X, mišljenja Agencije se dostavljaju predlagaču, Vladi, Skupštini i Savjetu ASK. Mišljenja se objavljuju na internet stranici Agencije. U periodu od 1. I - 20. X 2018. u dijelu sprečavanja sukoba interesa, po zahtjevima javnih funkcionera i organa vlasti, ASK je dala 145 Mišljenja o postojanju sukoba interesa koja su obavezujuća za javne funkcionere. Mišljenja Agencije su se odnosila na sukob interesa i izuzeće u raspravi i odlučivanju, ograničenja u vršenju funkcija: nespojivost funkcija, članstvo u organima upravljanja, članstvo u radnim tijelima, primanje naknada, kao i na ograničenja po prestanku funkcije, zaključenju ugovora, primanje donacija, status javnih funkcionera. Nakon datih Mišljenja Agencije, kao i donijetih Odluka podnijete su 63 ostavke javnih funkcionera sa javne funkcije, dok je u istom periodu nakon pokretanja postupka pred Agencijom raskinut ugovor o pružanju usluga između javnog funkcionera i organa vlasti, za čije zaključenje je Agencija utvrdila da je suprotno zakonu.

U dijelu vođenja upravnih postupaka u vezi sprečavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija, Agencija je primila 36 prijava (koje su se odnosile na 42 lica) i postupala po službenoj dužnosti u 16 predmeta. Upućeno je 58 zahtjeva za pokretanje upravnih postupaka pred Agencijom zbog: sukoba interesa, ostvarivanja prihoda suprotno 118 zakonu, obavljanja nespojivih funkcija, neprenošenja upravljačkih prava. Takođe, Agencija je po službenoj dužnosti i na zahtjev drugih pravnih i fizičkih lica pokrenula upravne postupke za utvrđivanje vršenja nespojivih funkcija

od strane javnih funkcionera i sprječavanje sukoba interesa. Na osnovu sprovedenih postupaka Agencija je donijela 13 odluka o sukobu interesa i 25 odluka zbog obavljanja nespojivih funkcija, zbog članstva u privrednim društvima, radnim tijelima. Utvrđeno je kršenje za 23 javnih funkcionera (osam za sukob interesa i 15 za ograničenja).

U periodu od 1. I do 20. X 2018. Agencija je sprovela 12 postupaka u vezi sa sukobom interesa i donijela 13 odluka, od kojih je u osam predmeta utvrđeno da su javni funkcioneri bili u sukobu interesa. Nakon donošenja odluka Agencije, jedan javni funkcioner je podnio ostavku sa javne funkcije, izrečena jedna disciplinska mjera opomena u formi zaključka i dva javna funkcionera su razriješena sa javne funkcije, nakon donošenja odluke Agencije.

Na osnovu sprovedenih postupaka u izvještajnom periodu u vezi sa ograničenjem u vršenju javnih funkcija, Agencija je donijela 25 odluka, kojim je utvrđeno kršenje za 15 javnih funkcionera. Takođe, Agencija je okončala 17 predmeta po prijavi NN i drugih fizičkih lica, jer nije bilo elemenata za vođenje daljeg postupka pred Agencijom.

Kad je u pitanju izricanje disciplinskih mjera, u dijelu sprečavanja sukoba interesa i ograničenja u vršenju funkcija, nakon donijetih konačnih Odluka u vezi sprečavanja sukoba interesa javnih funkcionera, organi vlasti su postupali po zahtjevima Agencije: razriješena su dva javna funkcionera organi vlasti u izvještajnom periodu su izrekli disciplinske mjere - zaključak o opomeni sa mjerom upozorenja u šest predmeta, sedam javnih funkcionera je podnijelo ostavke na dužnosti u privrednim društvima, nakon pokretanja upravnog postupka pred Agencijom, dok su u dva predmeta javni funkcioneri izvršili povraćaj novčanih sredstava za koje je u toku postupka utvrđeno da su isti primljeni suprotno odredbama zakona. Od januara do 20. X 2018. u skladu sa članom 42 ZSK, 16 organa vlasti je prije postupka izbora/imenovanja zahtijevalo Izvode iz evidencije Agencije za 60 lica da li su u posljednje četiri godine prije kandidovanja, u svojstvu javnog funkcionera bili razriješeni javne funkcije zbog povrede odredbi Zakona, u cilju provjere da li ima smetnji za njihovo imenovanje. Sve odluke, kojima je utvrđeno da javni funkcioneri krše zakon javno su objavljene na sajtu Agencije.

Podaci iz Izvještaja o prihodima i imovini i izjave o saglasnosti za pristup bankovnim računima, podaci o primljenim poklonima i drugi relevantni podaci iz djelokruga rada Agencije su takođe dostupni na sajtu Agencije.

Javni funkcioneri su primili ukupno 127 poklona (4 prigodna i 123 protokolarnih, a nije bilo poklona koji se ne mogu odbiti), dok je 30 organa vlasti dostavilo Izvještaj da nijesu primili poklone. 119 72 organa vlasti dostavilo je Izvještaj o primljenim donacijama da su primili ukupno 537 donacija dok je 30 organa vlasti dostavilo Izvještaj da nijesu primali donacije i sponzorstva. Takođe, 8 organa vlasti dostavilo je Izvještaj o primljenim sponzorstvima, u kojima se navodi da su primili ukupno 41 sponzorstvo. Izvršena je kontrola tačnosti i potpunosti primljenih Izvještaja/Izvoda i prateće dokumentacije.

Kada je u pitanju dostavljanje i kontrola Izvještaja o prihodima i imovini javnih funkcionera, Agenciji je do 20. X 2018. dostavljeno ukupno 7.559 Izvještaja o prihodima i imovini po različitim osnovima podnošenja. Na dan 20. X 2018. ukupan broj predatih izvještaja je 7559 (redovan godišnji izvještaj - 5255; 30 dana od dana stupanja na funkciju - 878; 30 dana od dana prestanka funkcije - 489; na zahtjev Agencije - 63; godišnji i dvogodišnji prestanak j.f. - 551; izvještaj o promjeni preko 5000 - 317; izvještaji predsjedničkih kandidata - 6).

Provjera Izvještaja o prihodima i imovini se vrši shodno donijetom Revidiranom godišnjem planu provjere javnih funkcionera i državnih službenika, sa unaprijeđenom metodologijom postupaka provjere, i to u skladu sa preporukama eksperata SE. Svih 7.559 pristiglih Izvještaja je softverski i administrativno provjereno i nalaze se na zvaničnoj stranici ASK.

Nakon prve faze, tzv. administrativne provjere, početkom juna je počela i druga faza – provjera tačnosti i potpunosti podataka iz pristiglih izvještaja, a koja se vrši upoređivanjem sa bazama podatka Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave za nekretnine i Poreske uprave u realnom vremenu, kao i kroz pristup podacima Komisije za hartije od vrijednosti. U procesu provjere tačnosti i potpunosti podataka iz Izvještaja o prihodima i imovini je 456 Izvještaja, dok je takođe započeta potpuna provjera kao treća vrsta provjere.

U skladu sa Revidiranom godišnjem planu, potpuna provjera obuhvata 20 funkcionera među kojima su oni sa najvišim nivoom vulnerabilnosti oblasti/subjekata na korupciju i vulnerabilnosti funkcije/položaja na korupciju koju javnu funkcioner vrši. Kad je u pitanju pristup računima bankarskih institucija 60% javnih funkcionera, te 68, 5% državnih službenika dali su saglasnost za pristup računima. Do 20. X 2018. okončano je 67 upravnih postupaka, od kojih 45 zbog nedostavljanja Izvještaja o prihodima i imovini u zakonom propisanim rokovima, 10 zbog dostavljanja Izvještaja sa netačnim i nepotpunim podacima, 12 postupka zbog provjere osnova sticanja u vrijednosti imovine preko 5000 eura, u kojima su javni funkcioneri tokom postupka dostavili dokumentaciju i opravdali osnov sticanja. U 33 postupka je utvrđeno kršenje. Na osnovu utvrđenih kršenja dva javna funkcionera su razriješena i izrečeno je osam opomena.

U periodu od 1. I do 20. X 2018. Odsjek ASK za pokretanje prekršajnih postupaka i izdavanje prekršajnih naloga podnio je 384 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka, 120 od čega: 355 zahtjeva zbog kršenja odredbi Zakona o sprječavanju korupcije; 29 zahtjeva zbog kršenja odredbi Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Zbog nepredavanja izvještaja o prihodima i imovini po različitim zakonskim osnovima, podnijeto je 325 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka, i to: 317 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka zbog nepredavanja redovnog godišnjeg izvještaja, od kojih je 228 zahtjeva podnijeto protiv javnih funkcionera i 89 zahtjeva protiv državnih službenika koji imaju zakonsku obavezu dostavljanja redovnog godišnjeg izvještaja o imovini i prihodima; pet zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka za nedostavljanje izvještaja u roku od 30 dana od dana prestanka javne funkcije; tri zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka zbog nedostavljanja izvještaja u roku od 30 dana po stupanju na javnu funkciju. Zbog netačnih i nepotpunih podataka podnijeta su četiri zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka. U oblasti sukoba interesa i ograničenja u vršenju javnih funkcija podnijeto je osam zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka.

Zbog kršenja člana 53 Zakona o sprječavanju korupcije, odnosno zbog nedostavljanja Izvještaja o preduzetim radnjama a u vezi izvršenja preporuka Agencije iz člana 52 istog zakona, podnijeto je nadležnim sudovima za prekršaje 18 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka. Ukupno je izrečena 281 sankcija, od čega 62 opomena i 219 novčanih kazni u ukupnom iznosu od 101.485 eura.

U oblasti sukoba interesa i prijave imovine izrečeno je 235 sankcija u ukupnom iznosu od 49.745 eura. Na osnovu prijave o ugrožavanju javnog interesa koje upućuju na korupcije je izrečeno 13 sankcija (devet novčanih kazni i četiri opomene) u ukupnom novčanom iznosu od 7.470 eura. U oblasti finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja izrečene su 33 sankcija (26 novčanih

kazni i sedam opomena) u ukupnom iznosu od 44.270 eura. Takođe, izdato je i deset prekršajnih naloga. Od početka godine podnijeta je i 21 žalba na rješenja prvostepenih sudova.

Agencija za sprječavanje korupcije je na 68. sjednici Savjeta ASK u maju 2018. donijela Plan realizacije preporuka iz Izvještaja o Crnoj Gori 2018. koje se odnose na oblasti rada Agencije, sa definisanih 50 mjera, rokovima, nosiocima obaveza i indikatorima uspjeha, čija se realizacija kontinuirano prati kroz usvajanje Izvještaja o sprovođenju Plana realizacije preporuka.

U Drugom izvještaju o sprovođenju preporuka konstatovano je da je od 50 mjera realizovano 32 mjere ili se realizuju u kontinuitetu, da je u toku realizacija osam mjera, djelimično realizovana jedna mjera, dok 10 mjera nijesu dospjele za realizaciju. O uspješnosti realizacije preporuka Agencija redovno informiše javnost i Delegaciju EU u Podgorici.

Represivne mjere

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. Specijalno državno tužilaštvo je pokrenulo istrage zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije u 4 predmeta, protiv ukupno 7 fizičkih lica, a zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije izvršenih na organizovan način pokrenulo je istrage u 4 predmeta protiv ukupno 96 fizičkih i 49 pravnih lica.

Specijalno državno tužilaštvo je podiglo optužnice iz oblasti visoke korupcije u 12 predmeta, protiv ukupno 29 fizička lica i 2 pravna lica, a zbog krivičnih djela iz oblasti visoke korupcije izvršenih na organizovan način podiglo je optužnicu u 1 predmetu protiv 3 fizička i 1 pravnog lica.

Specijalno državno tužilaštvo je pokrenulo finansijske istrage u 3 predmeta iz oblasti visoke korupcije, protiv ukupno 20 fizičkih lica i 9 pravnih lica. U jednom predmetu finansijske istrage izvršena je privremena blokada nepokretnosti – zemljišta, poslovnog i stambenog prostora i 8 luksuznih putničkih vozila od više okrivljenih fizičkih i pravnih lica.

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. kod Višeg suda u Podgorici u radu bilo je 28 predmeta visoke korupcije. Od ovog broja završeno je 13 predmeta protiv 27 lica i jednog pravnog lica. U 6 predmeta donijete su 4 pravosnažne presude, od kojih su 3 presude oslobađajuće, a 1 presuda je osuđujuća - presuda donesena na osnovu sporazuma o priznanju krivice. U 7 predmeta sud je donio rješenja, kojima je krivični postupak obustavljen, jer nije bilo dovoljno dokaza da je okrivljeni osnovano sumnjiv za djelo koje je predmet optužbe. U preostalih 15 predmeta protiv 47 fizičkih lica i 1 pravnog lica, postupak je u toku. U izvještajnom periodu nije bilo predmeta visoke korupcije u kojima je trajno oduzeta imovina.

U jednom predmetu je protiv jednog pravnog lica zbog krivičnog djela zloupotreba službenog položaja iz čl. 416 st. 3 u vezi st. 1 KZCG i dr. učinjenih na organizovan način u vezi čl. 22 tač. 8 Zakonika o krivičnom postupku, određena privremena mjera obezbjeđenja - zabrana raspolaganja i korišćenja nepokretnosti uz zabilježbu zabrane u katastru nepokretnosti, u odnosu na imovinu – nepokretnosti.

Temeljna prava

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. Evropski sud za ljudska prava donio je 12 presuda u odnosu na Crnu Goru, od čega 7 odluka o neprihvatljivosti, 1 odluku na osnovu postignutog prijateljskog poravnanja u odnosu na našu državu, dok su 2 odluke donijete na osnovu jednostrane deklaracije. Pred Komitetom ministara Savjeta Evrope zatvoreno je 11 predmeta, dok se 10 predmeta nalazi pod njihovim nadzorom i čeka zatvaranje.

Ustavni sud primio je 1939 predmeta, od čega ustavnih žalbi 1830. U istom periodu riješeno je 844 predmeta, od čega 755 ustavnih žalbi. U 2018. u instituciji Zaštitnika zaposlena su 4 službenika i formirano je 712 predmeta po pritužbama i sopstvenoj inicijativi, a završeno je 457 predmeta.

U 2018. pri Ministarstvu unutrašnjih poslova formiran je Tim koji će se baviti rasvjetljavanjem teških krivičnih djela protiv života i tijela izvršenih u prethodnom periodu od strane nepoznatih izvršilaca na teritoriji Crne Gore, kao i rasvjetljavanjem napada na novinare, druge predstavnike medija i njihovu imovinu. U Sektoru kriminalističke policije Uprave policije određen je glavni policijski inspektor, koji će koordinirati aktivnostima na teritoriji Crne Gore. Uprava policije evidentirala je četiri događaja gdje se kao oštećeni pojavljuju novinari i/ili njihova imovina. Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u okviru JUFREX projekta organizovao je tri obuke na temu: "Član 10. Evropske Konvencije o ljudskim pravima - Sloboda izražavanja", koje je ukupno prošlo 62 učesnika (34 sudija, 14 sudijskih savjetnika, 11 državnih tužilaca i 2 tužilačka savjetnika).

Tim Zaštitnika za prevenciju torture je u 2018. u oblasti prevencije torture i zaštite od torture izvršio 17 obilazaka. U oblasti zaštite od torture, prema do sada obrađenim statističkim podacima o slučajevima torture, kod Zaštitnika je u prvoj polovini 2018. bilo u radu 9 slučajeva. Završeno je 7 predmeta, a 2 su u radu. Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu kontinuirano sprovodi obuke na ovu temu. U cilju podizanja svijesti o zabranjenosti mučenja u zatvorima Zavod za izvršenje krivičnih sankcija je donio plan i program obuka službenika ZIKS-a za 2018-2019. godinu. Pokrenuto je 17 disciplinskih postupaka protiv službenika Zavoda zbog povrede službene dužnosti.

Vlada je utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju uslovne osude i kazne rada u javnom interesu. U februaru 2018. Ministarstvo pravde je formiralo Projektni tim za pripremu tehničke dokumentacije i praćenje realizacije izgradnje Specijalne zdravstvene ustanove u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Multifunkcionalnog objekta, Prijavnice i Otvorenog zatvora, kao i Projektni tim za priprema Idejnog i Glavnog projekta za Zatvor u sjevernoj regiji Crne Gore – Opština Mojkovac. Projekat "Izgradnja Zatvora u sjevernoj regiji Crne Gore" nalazi se na Jedinstvenoj listi prioritetnih infrastrukturnih projekata i Projektni tim je podnio projektnu prijavu „Priprema Idejnog i Glavnog projekta za Zatvor u sjevernoj regiji Crne Gore – Opština Mojkovac“, a povodom XX poziva za podršku pripremi projekata (WBIF TA 20). U cilju smanjenja zatvorske populacije Ministarstvo pravde sprovodi politiku jačanja sistema alternativnih sankcija u Crnoj Gori.

Izrađen je novi Protokol o postupanju u slučajevima nasilja nad ženama i nasilja u porodici koji je usvojen 28. IX 2018. Prvi krizni centar za žrtve nasilja u porodici pri Centru za socijalni rad za opštinu Herceg Novi, počeo je sa radom 9. II 2018. U Upravi policije određen je po jedan službenik u svim sektorima, centrima i odjeljenjima bezbjednosti za „Osobu od povjerenja“. Ministarstvo unutrašnjih poslova formiralo je Operativni tim za borbu protiv nasilja u porodici, koji čine i predstavnici nadležnih državnih institucija kao i predstavnici specijalizovanih nevladinih organizacija koje pružaju podršku žrtvama nasilja.

Crna Gora je postala zemlja predvodnica Globalnog partnerstva za nasilje nad djecom i predstavila je svoje rezultate na konferenciji u Stokholmu 2018. Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu tokom 2018. organizovalo je niz specijalističkih obuka zaštite prava maloljetnika za sudije i državne tužioce za maloljetnike, predstavnike stručnih službi, socijalne radnike, advokate i lica za podršku.

Vlada Crne Gore je usvojila Informaciju o sprovođenju Akcionog plana Strategije za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za 2017. godinu i Akcioni plan za 2018-2019. godinu. Iz sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom utrošeno je 3.610.411,00 eura. Nastavilo se sa realizacijom Akcionog plana za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom. U izvještajnom periodu prilagođen je objekat JZU Opšta bolnica Nikšić.

Obnovljen je mandat Tima povjerenja LGBTI zajednice i Uprave policije, koji čine i predstavnici nevladinih organizacija koje se bave promocijom i zaštitom prava LGBTI osoba. U toku je izrada Strategije za unaprijeđenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023.

Skupština Crne Gore je 18. VI 2018. usvojila Izvještaj o razvoju i zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2017. godinu. Donijet je Pravilnik o načinu vrednovanja projekata koji se finansiraju iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Vlada Crne Gore je donijela Akcioni plan za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016 – 2020. za 2018. godinu. Realizovane su edukacije i kampanje po naseljima za roditelje, djecu romske i egipćanske populacije, kao i NVO aktiviste/kinje, službenike/službenice državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici, nasilja nad djecom i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom. Održan je IV seminar o pitanjima Roma i Egipćana pod nazivom: „Inkluzivno društvo: Unaprijeđenje socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori“.

U periodu od 07. XI 2009. (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 20.X 2018, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 15.131 zahtjeva za odobranje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine, od čega je riješeno 14.857 zahtjeva.

Kada je u pitanju zaštita ličnih podataka, u izvještajnom periodu Agencija za zaštitu ličnih podataka je izvršila 8 redovnih nadzora od kojih su 3 ponovljenja, dok je vanrednih nadzora ukupno bilo 58 od čega 17 ponovljenih nadzora.

Migracije

Skupština je 14. II 2018. donijela Zakon o strancima. Između Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva odbrane potpisan je 6. VIII 2018. Tehnički sporazum o realizaciji aktivnosti zaštite državne granice od nezakonitih migracija.

Statistika - readmisija

CG - EU

U periodu od 1. I do 20. X 2018, od strane država članica EU primljeno je ukupno 265 zahtjeva za readmisiju, koji su se odnosili na prihvrat ukupno 542 lica. Od broja primljenih zahtjeva pozitivno je riješeno 187 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 378 lica. Negativno je riješeno 78 zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje 164 lica.

CG – SUSJEDNE DRŽAVE – REDOVAN POSTUPAK READMISIJE

U periodu od 1. I do 20. X 2018, od strane država sa kojima se Crna Gora graniči primljeno je 33 zahtjeva za readmisiju, koji su se odnosili na prihvrat ukupno 58 lica. Od broja primljenih zahtjeva pozitivno je riješeno 28 zahtjeva, odnosno data je saglasnost za prihvatanje ukupno 39 lica.

Negativno je riješeno pet zahtjeva, odnosno nije data saglasnost za prihvatanje 19 lica. U redovnom postupku, u istom periodu, u države sa kojima se Crna Gora graniči vraćeno je ukupno 56 lica, dok je postupak za 59 lica i dalje u toku.

Nezakonit prelazak državne granice

U periodu od 1. I do 1. X 2018. u nezakonitom prelasku državne granice spriječena su 433 lica, od čega je 189 lica spriječeno van graničnih prelaza, a 244 na graničnim prelazima.

Prihvatište za strance

U periodu od 1. I do 1. X 2018. u Prihvatište za strance je smješteno 1630 stranaca, dok je repatrijacija izvršena za 73 lica.

AZIL

Primjena Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti stranaca otpočela je 1. I 2018.

Statistički podaci

U periodu od 1. I do 20. X 2018, podnijeto je 2.766 zahtjeva za međunarodnu zaštitu. U ovom periodu donijeto je šest rješenja o odbijanju zahtjeva za međunarodnu zaštitu, odobreno je sedam zaštita (pet statusa azilanta i dvije supsidijarne zaštite), za 2.470 lica postupak je obustavljen, dok su 283 zahtjeva u postupku odlučivanja. Tokom navedenog perioda, podnijete su tri tužbe Upravnom sudu Crne Gore protiv odluka Ministarstva unutrašnjih poslova – Direkcije za azil, koje su donijete po zahtjevima podnijetim u 2018.

Direkcija za prihvati i smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu (Centar za prihvati)

U periodu od 1. I do 20. X 2018, u Direkciji za prihvati i smještaj stranaca koji traže međunarodnu zaštitu bilo je smješteno ukupno 3.473 lica, od čega: 2.992 punoljetnih muškaraca (1.475 muškaraca u Centru u Spužu i 1.517 muškaraca u alternativnom smještaju na Koniku), maloljetnih muškaraca sa pratnjom 146, maloljetnih muškaraca bez pratnje tri, punoljetnih žena sa pratnjom 187, punoljetnih žena bez pratnje 14 i maloljetnih žena sa pratnjom 131.

VIZNA POLITIKA

Vlada je 17. V 2018. donijela Uredbu o dopuni Uredbe o viznom režimu, shodno kojoj je, u članu 1 Uredbe, dodata jedna država (Gruzija), čiji državljani mogu ulaziti i boraviti u Crnoj Gori do 90 dana bez vize („Sl. list CG“, broj 37/18). Donijete su privremene Odluke o ukidanju viza za državljane Republike Kazahstan i Republike Iermenije, na osnovu kojih državljani ove dvije zemlje mogu ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 30 dana bez vize (Odluke donijete na sjednici Vlade od 15. III 2018). Takođe, Vlada je 27. III 2018. donijela Odluku o privremenom ukidanju vize za državljane Ruske Federacije, shodno kojoj su državljani RF mogli, do 31. X 2018. ulaziti, prelaziti preko teritorije i boraviti u Crnoj Gori do 90 dana bez vize.

Vizni informacioni sistem (VIS)

U periodu 1. I – 20. X 2018, Vizni informacioni sistem (VIS) je instaliran u sljedećim diplomatsko-konzularnim predstavništvima: Tirana (5. II 2018), Kijev (23. III 2018), Brisel (2. V 2018), Generalni konzulat Frankfurt (18. V 2018), Varšava (29. V 2018), Priština (4. VI 2018), Sofija (5. VI 2018),

Skoplje (6. VI 2018), Berlin (oktobar 2018) i Bern (oktobar 2018). Ukupan broj diplomatsko-konzularnih predstavništava u kojima je instaliran Vizni informacioni sistem je 24.

Umrežavanjem Centra za vize sa DKP-ima u kojima je instaliran VIS i MUP-om-UP, stvoreni su uslovi za sigurnu razmjenu podataka u procesu izdavanja viza.

Prikaz statističkih podataka

Crna Gora je smanjila broj viza izdatih na graničnim prelazima. U periodu 1. I – 20. X 2018, izdate su ukupno četiri vize na graničnim prelazima (1 viza tipa C, 2 vize tipa C u svrhu tranzita i 1 viza tipa C u svrhu tranzita pomorcu).

VANJSKE GRANICE I ŠENGEN

22. III 2018. usvojen je Izvještaj o implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije integrisanog upravljanja granicom u 2017. i donijet Akcioni plan za 2018. Kada je u pitanju AP za 2017, u potpunosti je realizovano 96,4 % mjera, 2,05 % mjera je u fazi realizacije i nije realizovano 1,55 % mjera.

Kao nastavak aktivnosti iz 2017, u aprilu 2018. usvojen je i stupio na snagu Zajednički plan mjera za prevenciju i represiju korupcije na graničnim prelazima. Na osnovu izvršenih analiza uspjehnost plana za 2017. iznosi 91,3% (realizovane 21 mjere) dok je jedna mjera djelimično realizovana (8,7%).

Vlada je 1. XI 2018. utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o graničnoj kontroli. Razlog za donošenje ovog zakona je, prevashodno, potreba za usaglašavanjem vršenja granične kontrole sa pravnom tekovinom evropskog zakonodavstva, imajući u vidu da je Crna Gora jedan od kandidata za ulazak u Evropsku uniju, te da će po ulasku u Evropsku uniju biti dio šengenskog prostora.

Prikaz statističkih podataka

U periodu do 30. IX 2018. realizovane su zajedničke patrole sa susjednim državama: Bosnom i Hercegovinom (250), Republikom Srbijom (159), Republikom Kosovom (69) i Republikom Albanijom (209).

Određivanje graničnih prelaza i utvrđivanje režima pograničnog saobraćaja sa susjednim državama, zarušavanje alternativnih puteva

Republika Srbija

Ministri unutrašnjih poslova Crne Gore i R. Srbije su 1. VIII 2018. u Beogradu potpisali sporazume o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju (sedam sporazuma i dva protokola). Početkom septembra upućena je Inicijativa za nastavak pregovora na implementaciji potpisanih sporazuma o graničnim prelazima i pograničnom saobraćaju i zarušavanju sporednih puteva pogodnih za nezakonit prelazak državne granice.

Zajednička saradnja sa susjednim državama

Na sastanku komisija za granicu, održanom u Podgorici 18. IX 2018, predsjednik Državne komisije za granicu Crne Gore i predsjedavajući Državnog povjerenstva za granicu Bosne i Hercegovine parafirali su, još jednom, tekst Protokola o određivanju tromeđne granične tačke između Crne Gore, Bosne i Hercegovine i R. Srbije.

Saradnja sa FRONTEX-om

Vlada je 18. X 2018. usvojila Izvještaj o vođenju pregovora za zaključivanje Sporazuma između Crne Gore i Evropske unije o akcijama koje sprovodi Evropska agencija za graničnu i obalsku stražu u Crnoj Gori i prihvatila tekst ovog sporazuma. Očekujemo informaciju od strane EK o mogućim datumima parafiranja ovog sporazuma, što je prvi korak u cilju finalnog potpisivanja ovog dokumenta.

PRAVOSUDNA SARADNJA U GRAĐANSKIM I KRIVIČNIM STVARIMA

Bilans ostvarenih rezultata

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, u građanskoj materiji zabilježena su ukupno 662 predmeta međunarodne pravne pomoći, od čega 341 ulazni, a 321 izlazni. Kada je u pitanju krivična materija, u istom periodu zabilježeno je 914 predmeta međunarodne pravne pomoći, od kojih 426 ulaznih i 488 izlaznih.

Crna Gora je 13. IX 2018. pristupila Programu pravde EU, stupanjem na snagu Memoranduma o razumijevanju između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u Programu pravde EU.

POLICIJSKA SARADNJA I BORBA PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

Sporazum o automatizovanoj razmjeni DNK podataka, podataka o otiscima prstiju i podataka o registraciji vozila, koji se realizuje u okviru Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (PCC SEE), potpisan je 13. IX 2018. u Beču, na Ministarskoj konferenciji koja je upriličena povodom austrijskog predsjedavanja Evropskom unijom.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, posredstvom EUROPOL-a razmijenjeno je 3517 informacija (poslato 844, primljeno 2673). U periodu od 1. I do 20. X 2018. posredstvom Interpol-a razmijenjeno je 46612 informacija.

Kao rezultat uspješne saradnje na međunarodnom nivou (crnogorske i kosovske policije) na Kosovu su zajedničkom akcijom dvije policije u sklopu ciljanih potraga u julu 2018. lišeni slobode crnogorski državljani na teritoriji Kosova, a na osnovu prethodno raspisane međunarodne potjernice NCB Interpol-a Podgorica zbog osnovane sumnje da su izvršili KD Teško ubistvo na štetu R.Đ. na Cetinju 10. X 2016.

Zahvaljujući saradnji crnogorske policije, srpske policije i policije Turske, u sklopu ciljanih potraga, tokom septembra 2018. u Turskoj je lišeno slobode lice koje je označeno kao jedan od vođa organizovane kriminalne grupe „Škaljari“. Lišenje slobode izvršeno je po osnovu raspisane crvene međunarodne potjernice grčkih organa 2017. zbog dovođenja u vezu sa krijumčarenjem 136 kilograma kokaina.

Nakon duže i intenzivne saradnje sa inostranim partnerima a posebno sa policijama Francuske, Njemačke, Portugalije, Španije i Bugarske, u sklopu ciljane potrage, u Bugarskoj je u septembru 2018. sa lažnim portugalskim dokumentima lišen slobode crnogorski državljani, jedan od vođa OKG Kavači. Ovo lice se potražuje po osnovu naredbe Osnovnog suda u Kotoru, radi izvršenja kazne zatvora u trajanju od jedne godine izrečene zbog krivičnog djela ubistvo u pokušaju.

U sklopu saradnje francuske i crnogorske policije, realizacijom operacije „Kalash mountain“, lišeno je slobode devet lica, i zaplijenjeno 69 kilograma kokaina u Francuskoj, 8. V 2018.

6. IV 2018. u Njemačkoj je, nakon intezivne saradnje službenika Odsjeka za međunarodnu policijsku saradnju INTERPOL EUROPOL SIRENE i njemačke policije, lišeno je slobode lice koje se potraživalo radi vođenja krivičnog postupka po optužnici Specijalnog državnog tužilaštva zbog krivičnih djela stvaranje kriminalne organizacije i neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga. Nakon završene ekstradicione procedure, lice je izručeno u Crnu Goru dana 20. VI 2018.

U saradnji sa italijanskom policijom i američkom službom za borbu protiv narkotika DEA, izvedena koordinirana policijska akcija koja je rezultirala pronalaskom i oduzimanjem 20 tona opojne droge hašiš na brodu "Remus" i lišenje slobode svih 11 članova posade broda. Sva lica lišena slobode su državljani Crne Gore.

Kadrovski kapaciteti policije i tužilaštva u borbi protiv kriminala

Tokom 2018. uvažena je preporuka Evropske komisije i osnaženi kadrovski kapaciteti Specijalnog policijskog odjeljenja za skoro 50% tj. dodatno je raspoređeno devet novih službenika, pa u Specijalnom policijskom odjeljenju trenutno ima 29 službenika.

U Specijalnom državnom tužilaštvu trenutno je zaposleno uz glavnog specijalnog tužioca još 10 specijalnih tužilaca i dva tužioca privremeno upućena na rad u Specijalnom državnom tužilaštvu, kao i 35 državnih službenika i namještenika. U toku je izbor dva specijalna tužioca.

Razmjena podataka između policije i tužilaštva

Prema Sporazumu za unapređenje saradnje u oblasti suzbijanja kriminala omogućena je razmjena podataka između institucija na dva načina: prvi način je razmjena podataka posredstvom kontakt tačaka elektronskim putem na siguran način, a drugi je razmjena podataka kroz informacione sisteme institucija, putem web servisa. Ovo podrazumijeva da su podaci iz baza podataka koje vode relevantne institucije dostupni ostalim institucijama kroz njihove informacione sisteme te je na ovaj način u periodu od 1. I do 1. IX 2018. evidentirano 304.777 preuzimanja podataka. Izrada preostalih web servisa Uprave carina, Sudskog savjeta (u skladu sa AP za IKT strategiju) i Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma u toku je i biće završena do kraja 2018, dok ćemo, na prijedlog Evropske komisije proširiti spisak institucija sa Centralnom bankom i Upravom za nekretnine.

Bilans ostvarenih rezultata

Prema podacima Specijalnog državnog tužilaštva, u periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, donijete su naredbe o sprovođenju istrage u osam predmeta, protiv 78 lica za krivična djela organizovanog kriminala, od kojih u jednom predmetu protiv jednog lica za krivično djelo stvaranje kriminalne organizacije i terorizam. Podignute su optužnice u devet predmeta, protiv 70 lica, te izrečeno osam presuda (na kaznu zatvora) na osnovu sporazuma o priznanju krivice, u odnosu na 10 lica. Pokrenute su tri finansijske istrage protiv 26 lica. Za krivično djelo pranje novca donijeta je naredba o sprovođenju istrage u jednom predmetu, protiv jednog fizičkog i jednog pravnog lica. U navedenom predmetu blokirana su novčana sredstva u iznosu od 1.064.074,86 eura. Prema obavještenjima Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma formirano je 18 krivičnih predmeta, od kojih su dva predmeta arhivirana, a 16 predmeta se nalazi u fazi izviđaja. U jednom predmetu u izviđaju blokirana su novčana sredstva u iznosu od 62.761.813,00 eura.

Zaštita svjedoka

U periodu od 1. I – 30. X 2018, Jedinica za zaštitu svjedoka je sprovodila mjere zaštite svjedoka prema 47 lica – prema jednom licu iz Crne Gore iz predmeta koji je u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva, prema 45 lica iz Republike Hrvatske iz predmeta ratnih zločina u sudskim

postupcima obeštećenja i prema jednom licu iz zemlje regiona, u asistenciji u odnosu na predmet iz zemlje regiona.

Prevenција i kapaciteti u oblasti računarskog kriminala

Popunjeno je jedno službeničko mjesto u Grupi za borbu protiv visokotehnološkog kriminala.

U toku 2018, službenici UP su podnijeli 16 krivičnih prijava protiv 16 lica zbog počinjenih krivičnih djela iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Građani su prijavili preko 17 prevara počinjenih uz pomoć informacionih tehnologija. Direktna šteta po crnogorske građane u toku 2018. je preko 111.000 eura, a preventivnim i represivnim djelovanjem svih institucija sistema spriječeno je nastajanje preko 5,4 miliona eura štete po crnogorske građane.

Prevenција i kapaciteti u oblasti pranja novca

Skupština je 26. VI 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma. U skladu sa procedurama usvojeni su i sljedeći podzakonski akti: Pravilnik o indikatorima za prepoznavanje sumnjivih klijenata i transakcija („Sl. list CG“, br. 50/14, 12/15 i 65/18); Pravilnik o smjernicama za izradu analize i faktorima rizika radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. list CG“, broj 65/18).

Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma je u periodu 1. I – 30. IX 2018. privremeno blokirala (na 72 sata) četrnaest transakcija u ukupnom iznosu od 3.367.354,00 eura i 2.053.500,00 dolara.

Pregled statističkih podataka

U periodu od 1. I – 30. IX 2018, u Upravi za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma otvoreno je 159 predmeta. U istom periodu, Uprava je od zakonskih obveznika i nadležnih državnih organa primila ukupno 176 izvještaja o sumnjivim transakcijama (147 od banaka, 22 od Montenegro Transfers agenta Western Union-a za Crnu Goru, sedam izvještaja od Uprave carina), dok su analičari Uprave iz redovnih izvještaja izdvojili 18 sumnjivih transakcija. Pored toga nadležnim državnim organima proslijeđene su 62 informacije i obavještenja o sumnjivim transakcijama (Tužilaštvu -28, Upravi policije- 20, ANB-šest, Poreska uprava-pet, CBCG-dva, Upravi za inspeksijske poslove-jedno).

U izvještajnom periodu, izvršeno je 60 kontrola kod obveznika nad kojima, prema Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, Uprava vrši direktan nadzor. Od navedenog broja kontrola podnešena su tri zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, u odnosu na četiri naloga, podnijeta u prethodnoj godini, izrečene su kazne u iznosu od 9.100,00 eura. Inspektori Uprave su takođe izdali dvadeset prekršajnih naloga u iznosu od 36.300,00 eura, a naplaćeno je četrnaest prekršajnih naloga u iznosu od 14.949,03 eura. U odnosu na četiri prekršajna naloga izdata od strane Uprave, obveznici su zatražili odlučivanje nadležnog suda za prekršaje.

Tokom navedenog perioda, stranim finansijsko-obavještajnim službama proslijeđena su 144 zahtjeva, a od stranih FOS primljena su 24 zahtjeva za dostavu finansijsko-obavještajnih podataka.

Prevenција i kapaciteti u oblasti borbe protiv trgovine ljudima

Skupština je 26. VII 2018. donijela Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope protiv trgovine ljudskim organima („Sl. list CG“, broj 8/18).

U cilju izrade nove Strategije za borbu protiv trgovine ljudima, Nacionalna kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima je u saradnji i uz podršku misije OEBS-a angažovala međunarodnog eksperta koji je izradio analizu uticaja sprovođenja Strategije za period 2012-2017, na osnovu koje je Radna grupa izradila predlog nacrtu nove Strategije za period 2019-2024, sa pratećim akcionim planom za 2019.

U cilju unapređenja sistema formalne identifikacije žrtava trgovine ljudima i nadogradnje sistema njihove zaštite, Ministarstvo unutrašnjih poslova je uz podršku IOM-a pristupilo izradi standardnih operativnih procedura za identifikaciju žrtava trgovine ljudima.

Službenici Uprave policije, CB Podgorica, 17. X 2018. podnijeli su krivičnu prijavu protiv jednog lica, zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio krivično djelo trgovina ljudima iz čl. 444 KZ-a, na štetu jednog maloljetnog lica. Izviđajne mjere i radnje preduzimaju se u saradnji sa Višim državnim tužilaštvom u Podgorici, dok je oštećena smještena u Nacionalno sklonište za žrtve trgovine ljudima.

Pred Višim sudom u Podgorici vodi se postupak za krivično djelo iz člana 444 krivičnog zakonika i to po optužnici Višeg državnog tužilaštva od 6. VII 2017. U dosadašnjem toku postupka, sud je sproveo sve dokaze predložene optužnicom, u sklopu kojih su i IT vještačenja i naredio nova IT vještačenja, zamolbenim putem od kompanije Fejsbuk zatražio dodatne podatke, čiji odgovor se čeka. Svi dokazi su izvedeni osim saslušanja maloljetnih lica, o čijem neposrednom saslušanju će se odlučiti naknadno. Sud je održao ukupno 12 glavnih pretresa.

U Nacionalnom skloništu za žrtve trgovine ljudima od početka 2018. boravile su četiri štíćenice, od kojih su tri bile maloljetne. Njima je u Skloništu obezbijedena primarna pomoć, smještaj, hrana, odjeća i obuća, kao i besplatni pravni savjeti. Osim navedene pomoći, bili su uključeni i stručni radnici/e u davanju pomoći i podrške iz Centra za socijalni rad i Uprave policije odnosno CB Podgorica.

Na instucionalnom planu, u februaru 2018. pri Upravi policije oformljen je Odsjek za suzbijanje trgovine ljudima, krijumčarenje i ilegalne migracije; imenovan je rukovodilac Odsjeka i povećan broj sistematizovanih radnih mjesta u okviru Odsjeka na osam.

Ministri unutrašnjih poslova Crne Gore i BjR Makedonije 20. VII 2018. potpisali su Sporazum u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, a u cilju jačanja mehanizama saradnje za efikasniji odgovor na izazove u ovoj oblasti.

BORBA PROTIV TERORIZMA

Na Forumu ministara pravde i unutrašnjih poslova, EU-Zapadni Balkan, održanom u Tirani 5. X 2018, usvojen je Zajednički akcioni plan o borbi protiv terorizma, kojim su definisani zajednički ciljevi, koje će šest partnerskih zemalja Zapadnog Balkana sprovoditi uz podršku Evropske unije.

SARADNJA U OBLASTI DROGA

Na osnovu notifikacija iz EU Sistema za rano upozorenje i na osnovu nacionalnih procjena potreba, ažurira se redovno spisak supstanci koje treba staviti pod zakonsku kontrolu. Posljednje izmjene u skladu sa najnovijom direktivom EU za ovu oblast (2017/2103), kao i nova EU definicija novih psihoaktivnih supstanci inkorporirana je u Pravilnik o utvrđivanju spiska droga, psihotropnih supstanci i bilja koje se može koristiti za proizvodnju droga („Sl. list CG”, br. 41/18 i 57/18).

U periodu od 1. I do 20. X 2018. službenici Odsjeka za borbu protiv droge podnijeli su 144 krivične prijave, protiv 211 lica, zbog počinjenog 201 krivičnog djela u vezi sa zloupotrebom opojnih droga. Podnio je 645 prekršajnih prijava, protiv 670 lica, zbog počinjenog prekršaja iz člana 52 stav 1 tačka 5 u vezi člana 45 stav 1 Zakona o sprječavanju zloupotrebe droga. Broj zaplijena droga od januara do 20. X 2018. je 933.

U periodu od 1. I do 20. X 2018, na teritoriji Crne Gore je ukupno pronađeno i oduzeto 3t 194kg 552,9gr opojnih droga, i to: marihuana (3t 157kg 917,4gr), heroin (1kg 661,7gr), kokain (34kg 577,71gr), hašiš (147,85), ekstazi (16,419gr), ekstazi tablete (1718 komad), LSD (20 1/2 sličica), tablete razne (171 komad).

U periodu od 1. I do 20. X 2018, službenici Odsjeka su sprovodili 14 dugoročnih istraga uz primjenu mjera tajnog nadzora. Realizovana su četiri predmeta, od kojih jedan od međunarodnog značaja.

CARINSKA SARADNJA

U izvještajnom periodu, Uprava carina je realizovala značajna unapređenja Sistema za analizu rizika. U martu 2018. završena je implementacija projekta "*New Inspection Report*". Novo informatičko rješenje je integrisano u Carinski informacioni sistem i stavljeno u zvanično korišćenje. Rješenje je izrađeno uz tehničku pomoć TAEX-a, i omogućava elektronsku evidenciju i evaluaciju analize rizika (centralne i lokalne) i rezultata carinskih kontrola.

U izvještajnom periodu, značajno su unaprijeđene funkcionalnosti SEED sistema. Ovom sistemu dodate su mogućnosti elektronske evidencije i evaluacije sljedećih oblasti: povrat PDV-a, prenos gotovog novca preko državne granice, ATA karnet i evidencija obračuna carinskog duga u putničkom prometu. Nove funkcije značajno će doprinijeti efikasnosti i ubrzanju carinskih kontrola na granici.

Značajno je unaprijeđena tehnička opremljenost Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu Uprave carina, nabavkom specijalne opreme za vršenje neinvazivnih pregleda (X Ray mobilni skener), vozila, informatičke i komunikacione opreme, kao i razvojem informacionih aplikacija. Aktivnosti Uprave carina u okviru ovog projekta će biti nastavljene i tokom 2018. i 2019. kroz razvoj informatičkih aplikacija u skladu sa EU standardima i nabavku opreme.

Uprava carina intenzivno sarađuje sa partnerskim službama u zemljama EU i međunarodnim organizacijama i institucijama za sprovođenje zakona. U periodu od 1. I do 1. X 2018, primljeno je, obrađeno i odgovoreno na 126 upita u saradnji sa OLAF, Interpol, SELEC, HMRC, WCO i partnerskim službama. Kroz AFIS portal OLAF-u je dostavljeno 178 izvještaja o cigaretama. U međunarodne baze podataka: WCO CEN, Regional exchange, Balkan-info, Container-comm, Archeo, Lloyd's List Intelligence Seasearcher, uneseno je 58 informacija.

U periodu 19-21. IX 2018, realizovana je zajednička akcija uprava carina Crne Gore i Albanije pod nazivom „NORTH 3“. Mobilni timovi za suzbijanje krijumčarenja dvije carine sprovode zajedničke kontrole na graničnim prelazima Božaj i Sukobin, kao i na zelenoj liniji u blizini tih prelaza.

U skladu sa ovlaštenjima u oblasti carinskih istraga, Uprava carina ostvaruje intenzivnu saradnju sa tužilaštvom. U izvještajnom periodu, Odsjek za carinske istrage radio je na 19 istražnih predmeta. Tužilaštvu je upućeno 20 odgovora i pojašnjenja. Samostalno i u saradnji sa drugim državnim organima, nadležnom državnim tužiocu podnijeto je 35 krivičnih prijava.

Pregled statističkih podataka o rezultatima kontrola

U izvještajnom periodu, službenici Uprave carina izvršili su 76.770 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 2.057 inspekcijskih kontrola. Utvrđena je 361 nepravilnost. Izdato je 316 prekršajnih naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 134.850,00 eura. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 4.354.652,51 eura.

Ostvareni su izvanredni rezultati u borbi protiv krijumčarenja narkotika. U 20 slučajeva, službenici Uprave carina oduzeli su 241,79 kg skanka, 4,69 kg heroina, 0,15 litara i 100 ampula hašišovog ulja i 33,133 kg kokaina. Carinski službenici spriječili su krijumčarenje i oduzeli 19 pištolja.

U izvještajnom periodu, oduzeto je 40.919.290 komada cigareta u vrijednosti 4.105.682,63 eura. Takođe, oduzeto je 505 kg rezanog duvana u vrijednosti 34.231,44 eura; 2.879,40 litara alkohola u vrijednosti 12.115,65 eura. Na osnovu navedenih zaplijena akciznih proizvoda, izdato je 129 prekršajnih naloga i podneseno 23 krivičnih prijava nadležnom tužiocu.

Odsjek za naknadnu kontrolu sproveo je u izvještajnom periodu 56 kontrola privrednih subjekata, kao i tri pretkontrole po osnovu zahtjeva za pojednostavljene procedure.

TAČKA 5.EKONOMSKI KRITERIJUMI, FINANSIJSKA I STATISTIČKA PITANJA

U prva dva kvartala 2018. crnogorska ekonomija je rasla po realnim stopama od 4,5% i 4,9% na godišnjoj osnovi. Ukupna stopa privrednog rasta za prvu polovinu godine iznosila je 4,8%. Ekonomski rast je vođen prije svega visokim rastom bruto investicija u fiksni kapital od 27,9%, kao rezultat realizacije infrastrukturnih projekata i projekata iz oblasti energetike i turizma. Potrošnja domaćinstava je rasla realno po stopi od 2,1%, podstaknuta pojačanim kreditnim aktivnostima banaka prema domaćinstvima i prihodima od turizma. Ekonomski rast se odrazio i na tržište rada. Anketa o radnoj snazi za period od pola godine pokazuje porast zaposlenosti od 2,2%, a zabilježena je i rekordno niska stopa nezaposlenosti od 14,4% na kraju drugog tromjesečja 2018.

Visoka investiciona aktivnost u oblastima javne i turističke infrastrukture (posebno hoteli), kao i u sektoru energetike, takođe je doprinijela povoljnom ekonomskom razvoju. Slični trendovi se očekuju i u trećem i četvrtom kvartalu ove godine, a takođe je projektovan visok doprinos turizma rastu BDP-a, jer se očekuje da će prihodi od turizma u ovoj godini premašiti 1 milijardu eura. Predviđa se da će rast u trećem kvartalu biti jači od procijenjenog godišnjeg, imajući u vidu da turizam čini 70% BDP-a u ovom kvartalu.

Očekuje se da će rast BDP-a u 2018. dostići 4,1%, sa 4,7% koliko je iznosio u 2017. Uzimajući u obzir 2017. i 2018, ove dvije godine mogu se smatrati godinama mini-buma ekonomske aktivnosti, određene uglavnom visokim stopama investicija (povećanje od oko 25,1% u 2017, čime se povećava udio bruto investicija u BDP-u na nešto više od 30%).

Prema preliminarim podacima, u periodu januar-jun 2018. deficit tekućeg računa iznosio je 612,6 miliona eura i u odnosu na isti period 2017. bio je veći za 8,1%, što je rezultat povećanja spoljnotrgovinskog deficita, usljed rasta lične i investicione potrošnje, i smanjenja suficita na računu primarnog dohotka. Ostvaren je procentualno brži rast izvoza roba i usluga (21,4%) od uvoza (13,6%), ali je apsolutno povećanje uvoza bilo značajnije što je uticalo na rast deficita.

I pored boljih izvoznih perfomansi u prvoj polovini 2018, nastavljeno je produblјivanje neravnoteže u robnoj razmjeni sa inostranstvom usljed većeg uvoza roba. Prema preliminarim podacima,

deficit na računu roba u prvoj polovini 2018. iznosio je 962,32 miliona eura ili 10,4% više nego u istom periodu 2017. Ukupan izvoz roba iznosio je 209,5 miliona eura, što predstavlja povećanje od 25,9% čemu je najviše doprinio rast izvoza električne energije, medicinskih i farmaceutičkih proizvoda, obojenih metala (aluminijuma), kao i hemijskih materija i proizvoda. Ukupan uvoz roba iznosio je 1,2 milijarde eura i bio je za 12,9% veći nego prethodne godine, uglavnom zbog povećanja uvoza pogonskih i električnih mašina i uređaja, drumskih vozila, nafte i naftnih derivata, kao i gvožđa i čelika.

Na računu usluga u posmatranom periodu ostvaren je suficit u iznosu od 197,8 miliona eura, što je za 23,3% više nego u 2017. Tome je značajno doprinijelo povećanje prihoda od transporta (za 24,6%) i putovanja-turizma (12,7%), što je rezultiralo rastom ukupnih prihoda od usluga za 19,6% u odnosu na isti period 2017. Obim razmjene usluga u prvoj polovini 2018. iznosio je 752,1 milion eura i za 18,6% je viši nego u istom periodu prethodne godine.

Prema preliminarnim podacima, u periodu januar-jul 2018. neto priliv stranih direktnih investicija iznosio je 196,4 miliona eura, što je 21,3% manje u poređenju sa istim periodom 2017. Ovakvo kretanje rezultat je značajno većeg odliva po osnovu otplate interkompanijskog duga u poređenju sa istim periodom 2017, kao i povlačenja vlasničkih ulaganja jedne velike kompanije, dok je istovremeno zabilježen povećanje ukupnog priliva SDI (za 47,6%) što je značajno ublažilo smanjenje neto priliva SDI. Ukupan priliv stranih direktnih investicija iznosio je 466,8 miliona eura.

Tržište rada prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za drugi kvartal 2018, bilježi pozitivne pomake, kod indikatora stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti. Stopa aktivnosti (stanovništvo starosne grupe 15+) iznosila je 56,2% i bilježi rast od 2,6 procentna poena u odnosu na prvi kvartal 2018, kada je iznosila 53,6%, kao i rast u odnosu na isti kvartal prethodne godine (54,8%). Stopa zaposlenosti (15+) iznosila je 48,1% što je 3,1 p.p. više u odnosu na prvi kvartal kada je iznosila 45%. Nadalje, stopa zaposlenosti je zabilježila rast i u odnosu na isti kvartal prethodne godine, sa 46,5% na 48,1%. Stopa nezaposlenosti (15+) iznosila je 14,4% i niža je za 1,8 p.p. u odnosu na prvi kvartal 2018. (16,2%). Takođe, trend smanjenja je vidljiv i u poređenju sa drugim kvartalom prethodne godine, kada je stopa nezaposlenosti iznosila 15,1%.

Indikatori za mlade (stanovništvo starosne grupe 15-24) ukazuju na veoma pozitivne ishode na tržištu rada u referentnom periodu. Stopa aktivnosti u drugom kvartalu 2018. iznosila je 36%, što je 7,8 p.p. više u odnosu na prvi kvartal tekuće godine, dok je stopa zaposlenosti bila 27,4% ili 8,3 p.p. više u odnosu na prvi kvartal. Paralelno, došlo je do smanjenja stope nezaposlenosti sa 32,2% u prvom na 23,9% u drugom kvartalu 2018. U odnosu na drugi kvartal prethodne godine, stope aktivnosti i zaposlenosti su više za 5,9 p.p. i 6 p.p., dok je stopa nezaposlenosti smanjena sa 28,9% na 23,9%. Razlog za izrazito pozitivna kretanja je veliki broj politika usmjerenih ka zapošljavanju i zapošljivosti mladih, uključujući povećanje broja programa i mjera koje sprovode različite institucije uz podršku nacionalnog budžeta ili sredstava Evropske unije. Nadalje, pozitivna dešavanja na tržištu rada primjetna su i kroz ishode u pogledu stanovništva starosne grupe 50-65. Stopa aktivnosti u drugom kvartalu 2018. bila je 59% (57,2% u drugom kvartalu 2017), stopa zaposlenosti 54,4% (53,1%) i stopa nezaposlenosti 7,9% (7,1%).

² Podaci Monstata sa prilagođavanjima koje CBCG vrši u skladu sa metodologijom MMF-a (Balance of Payments Manual, sixth edition, IMF, 2009). Podaci o uvozu i izvozu roba prikazani su po f.o.b.

U 2018. nastavljeno je sa sprovođenjem mjera fiskalne konsolidacije. Na strani prihoda mjere se odnose na:

- Povećanje standardne stope PDV-a za 2 p.p. od 1. I 2018.
- Nastavak harmonizacije akcizne politike prema Fiskalnoj strategiji, osim kada su u pitanju akcize na cigarete gdje je došlo do promjene akciznog kalendara u skladu sa izmjenom Zakona o budžetu za 2018.
- Nastavak jačanja fiskalne discipline i naplate zaostalog poreskog duga u skladu sa Zakonom o reprogramu poreskih potraživanja.

Izvorni prihodi budžeta za period januar-septembar 2018. iznosili su 1.273,1 miliona eura ili 27,6% procijenjenog BDP-a za tekuću godinu (4.604,5 miliona eura). Prihodi budžeta su na nivou planiranih.

Posmatrajući u odnosu na isti period prethodne godine, prihodi su veći za 157,0 miliona eura ili 14,1%. Najveća pozitivna odstupanja u dijelu poreskih prihoda zabilježena su u naplati PDV-a za 58,0 miliona eura ili 14,4%, doprinosa za 20,6 miliona eura ili 6,2% i poreza na dobit za 19,3 miliona eura ili 42,7%. Rast izvornih prihoda budžeta je rezultat: (a) povećane ekonomske aktivnosti; (b) povećanja standardne stope PDV-a za 2 p.p i (c) efekata donošenja Zakona o reprogramu poreskih potraživanja. Značajno odstupanje zabilježeno je i kod naplate neporeskih prihoda i to kod kategorije ostalih prihoda u iznosu od 35,6 miliona eura ili skoro 2 puta više, kao rezultat naplate dividende od EPCG:

Izdaci budžeta u istom periodu tekuće godine iznosili su 1.295,6 miliona eura ili 28,1% procijenjenog BDP-a, od čega je finansirana Tekuća budžetska potrošnja u iznosu od 1.151,1 miliona eura i Kapitalni budžet u iznosu od 144,5 miliona eura. U odnosu na plan, ukupni izdaci manji su za 79,7 miliona eura odnosno 5,8% što je prevashodno rezultat nižeg ostvarenja Kapitalnog budžeta koji je za 30,9% ostvaren niže od plana, ali u isto vrijeme i 43% više u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu realizaciju sredstava planiranih u dijelu Kapitalnog budžeta, najvećim dijelom opredjeljuje intenzitet izvođenja radova na pripritetnoj dionici Autoputa.

Na drugoj strani, Tekuća budžetska potrošnja ostvarena je na nešto nižem nivou od planirane budući da odstupanje ove kategorije potrošnje iznosi svega 1,3% u odnosu na prethodno planirano. U strukturi Tekuće potrošnje, najznačajnija negativna odstupanja zabilježena su kod: Transfera za socijalnu zaštitu u iznosu od 13,8 miliona eura ili 3,3% i Transfera institucijama, pojedincima, NVO i javnom sektoru u iznosu od 9,0 miliona eura ili 6%.

Budžetski gotovinski deficit za prvih devet mjeseci 2018. iznosio je 22,6 miliona eura ili 0,5% BDP-a. U odnosu na isti period prošle godine, deficit je manji za 80,1 miliona eura ili 78,0%.

Državni dug Crne Gore, na dan 30. IX 2018, iznosi 3,053.90 miliona eura, i sastoji se od unutrašnjeg duga u iznosu od 352,79 miliona eura³ i spoljnog duga u iznosu od 2,700.52 miliona eura (Tabela 1). U odnosu na bruto domaći proizvod (BDP) državni dug, na kraju trećeg kvartala 2018, iznosio je oko 66,31% BDP-a⁴, od čega se 7,66% BDP-a odnosi na unutrašnji, a 58,65% BDP-a odnosi se na spoljni dug.

³ U iznos unutrašnjeg duga nisu uključeni dug Željeznice i dug po osnovu zaostalih penzija, kako bi izvještaj bio konzistentan sa EDP tabelama koje se dostavljaju Eurostatu

⁴ Prema projekcijama Ministarstva finansija vrijednost BDP-a za 2018. iznosiće 4.604,5 miliona eura

Vlada Crne Gore će i u narednom srednjoročnom periodu nastaviti sa dosljednim sprovođenjem mjera fiskalne konsolidacije, utvrđenim Fiskalnom strategijom za period 2017 – 2020. godine. Iako su mjere u, dosadašnjem periodu primjene, doprinijele poboljšanju naplate prihoda (poglavlje 3.1.), uslijed odstupanja od plana u naplati akciza na duvan, kao i nepovoljnih kretanja na tržištu pojedinih akciznih proizvoda, redefinisana je akcizna politika na duvan i gaziranu vodu sa dodatkom šećera, što neće ugroziti opštu sliku javnih finansija u srednjem roku.

Imajući u vidu makroekonomske izglede, a samim tim i bolju naplatu prihoda budžeta, uz kontrolisani rast tekuće potrošnje, procjenjuje se da dodatne mjere za dostizanje ciljanog deficita i duga neće biti neophodne.

Bankarski sektor čine petnaest banaka koje posluju sa razgranatom poslovnom mrežom od 205 organizacionih jedinica. Ukupan kapital banaka na kraju septembra 2018. iznosi 518,3 miliona eura. Kapital banaka većim dijelom potiče iz stranih izvora. Učešće stranog kapitala u bankama iznosi 82%, na domaći kapital se odnosi 16%, dok je učešće državnog kapitala u ukupnom kapitalu 2%. Devet banaka sa većinskim stranim kapitalom, koji uglavnom potiče od velikih bankarskih grupacija iz Evropske unije, kontrolišu 74% bankarskog tržišta. Koeficijent solventnosti banaka na dan 30. VI 2018, na agregatnom nivou, iznosi 17,15%. Na osnovu izvještaja koji se dostavljaju Centralnoj banci, sve banke u sistemu ispunjavaju propisani zakonski minimum i iskazuju koeficijent solventnosti u rasponu 10,58% - 62,06%. U jednogodišnjem uporednom periodu ključne bilansne pozicije ostvaruju rast. Ukupna aktiva banaka raste po stopi od 7,74%, ukupni krediti i potraživanja su povećani za 10,74%, dok ukupni depoziti banaka rastu za 10,26%. Ukupni kapital banaka bilježi neznatan pad od 0,93%.

Ukupna aktiva banaka na kraju septembra 2018. iznosi 4,4 milijardi eura, dok je u istom periodu prethodne godine iznosila 4,1 milijardi eura.

Bankarski sistem na 30. IX 2018. posluje sa dobitkom. Dobitak u poslovanju iskazan na nivou sistema iznosi 29,9 miliona eura. Likvidnost banaka u čitavom jednogodišnjem periodu je zadovoljavajuća. Likvidna aktiva banaka iznosi 1,04 milijardu eura i čini 23,52% ukupne aktive. U posmatranom jednogodišnjem periodu ovaj pokazatelj bilježi smanjenje od 2,28 procentnih poena. Vrijednost koeficijenta kredita i potraživanja u odnosu na depozite iznosi 86,42%, što znači da je u sistemu 469,7 miliona eura više depozitnog potencijala u odnosu na potraživanja po osnovu odobrenih kredita.

Posljednjih godina Crna Gora je preduzela niz reformi da bi ojačala poslovno okruženje i na taj način ostvarila niz pozitivnih rezultata ostvarenih u ovoj godini:

- Značajno poboljšanje ostvareno je u pozicioniranju unutar *Izvještaja o lakoći poslovanja Svjetske banke - Doing Business 2018 Report*, gdje je Crna Gora zauzela 42. mjesto na listi od 190 rangiranih zemalja i time, u poređenju sa prošlogodišnjim revidiranim Izvještajem, ostvarila napredak za 9 mjesta. Shodno Izvještaju, zabilježila je reforma u okviru indikatora “dobijanje električne energije”. Ovom reformom, Crna Gora je prošlogodišnju cijenu električne energije (% dohotka po glavi stanovnika) smanjila sa 440.5 na 425.6, dok je Indeks pouzdanosti snabdijevanja i transparentnosti tarifa zabilježio porast vrijednosti sa 0 na 5. Time je i ostvarila napredak u okviru ovog indikatora za 40 mjesta, u odnosu na DB2017, zauzimajući 127. mjesto na globalnom rangju.

- U okviru Izvještaja o indeksu globalne konkurentnosti, Crna Gora na ovogodišnjoj listi Svjetskog ekonomskog foruma (WEF) zauzela je 71. mjesto, što je za 2 pozicije bolje u poređenju sa revidiranim prošlogodišnjim rangom. Ovogodišnji Izvještaj analizira konkurentnost ekonomija u 140 država svijeta, pri čemu je u procesu ocjenjivanja stanja zemlje korišćena drugačija metodologija u odnosu na prethodnu godinu. Indeksom je obuhvaćeno 12 oblasti, koje se smatraju od posebnog značaja i uticaja na konkurentnost jedne zemlje. Posmatrajući pozicije koje je Crna Gora zauzela za svaku pojedinačnu oblast može se konstatovati da je najbolje rangirana oblast Tržišta rada (25. mjesto).
- Po ocjenama Heritidž fondacije, Crna Gora je poboljšala broj bodova u odnosu na prethodnu godinu za 2.3 boda, te se sa 64.3 boda našla u zoni umjereno slobodnih zemalja. Na globalnoj rang listi, naša zemlja se našla na 68. mjestu od ukupno rangiranih 186 država svijeta, što predstavlja značajan napredak na globalnoj rang listi od 15 mjesta u odnosu na prethodnu godinu. Odličan rezultat ostvaren je u okviru indikatora „fiskalno zdravlje” (“fiscal health”) što je doprinijelo boljem rangiranju istog u ovogodišnjem Indeksu ekonomskih sloboda.
- Prema izvještaju Ekonomskih sloboda u svijetu za 2016, Crna Gora je poboljšala svoju poziciju za 18 mjesta i **sa ocjenom 7.04 nalazi se na 72. mjestu, na listi koja obuhvata 162 države**. U prethodnom izvještaju zauzimala je prema revidiranim podacima 90. mjesto, uz rezultat od **6.74**. Poboljšanje rejtinga je rezultat napretka kod indikatora pod nazivom “veličina javne uprave/size of government” koji tretira pitanja javne potrošnje, transfera i subvencija, kao i marginalne poreske stope. Naime, u ovogodišnjem Izvještaju Crna Gora je ostvarila 6.93, što je za 1.95 poena više u odnosu na revidirani prošlogodišnji rezultat od 4.98. Dakle, ove godine zabilježeno je poboljšanje u rangiranju ove oblasti u odnosu na prošlu godinu, sa 132. na 61. mjesto.
- U novom Izvještaju, agencija za kreditni rejting Standard&Poors potvrdila je izgled rejtinga naše zemlje, koji je označen kao „stabilan“, uz očuvanje ocjene B+/B. Imajući u vidu da je ova kredina agencija drugi put potvrdila rejting koji je dodjeljen Crnoj Gori u 2017, ova činjenica upućuje na očekivanje da bi nakon treće ovakve potvrde moglo doći do povećanja kreditnog rejtinga. Kako se navodi u Izvještaju, aktuelna pozicija Crne Gore na rejting listi rezultat je snažnog ekonomskog rasta koji je nastavljen u 2018. godini, koji se procjenjuje na 3,5%, a koji se bazira na razvoju turizma, energetike i infrastrukture, odnosno na izgradnju prve dionice auto-puta koja će doprinijeti regionalnoj povezanosti i poboljšanju bezbjednosti.
- Takođe, kreditna rejting agencija Moody's je u novom Izvještaju potvrdila ocjenu rejtinga B1 za Crnu Goru, uz značajnu izmjenu izgleda sa pozicije „stabilan“ u „pozitivan“. Navedena izmjena signal je povjerenja investitora u ekonomski napredak naše zemlje, kao i podrške mjerama stabilizacije javnih finansija koje sprovode Vlada Crne Gore i Ministarstvo finansija.
- Ministarstvo finansija Crne Gore i Konferencija Ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoj (UNCTAD), u okviru projekta “Osnaživanje konkurentnosti i inovativnosti Crne Gore kroz

politike održivog ekonomskog rasta”, razvili su eRegulations Montenegro portal, u okviru kog su mapirane unaprijed definisane administrativne procedure aktuelne u Crnoj Gori. Portal eRegulations Montenegro, u aprilu 2018, prezentovan na Globalnom kongresu preduzetništva u Istanbulu, u okviru panela “Bolja i brža registracija biznisa”, nakon čega je prepoznat od strane Globalne mreže preduzetništva (GEN) i rangiran od strane Globalnog portala za registraciju biznisa (Global Enterprise Registration Portal – GER.co), gdje je ostvario maksimalne ocjene po svim kriterijumima. Upravo to je bio razlog da Crnoj Gori dodijeli nagrada za doprinos povećanju transparentnosti i pojednostavljenju administrativnih procedura, u okviru održavanja Svjetskog Investicionog Foruma u Ženevi. Ministarstvo finansija sa zadovoljstvom ističe da je biznis zajednica u Crnoj Gori već prepoznala prednosti eRegulations platforme, te da će ova informativna platforma u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore, u budućnosti biti unaprijeđena i proširena sa novim informacijama o različitim administrativnim postupcima u Crnoj Gori. Na ovakav način je obezbijedena dugoročna održivost rezultata projektne podrške UNCTAD-a.

Ovi rezultati su pokazatelj uspješnosti Vladine fiskalne politike, kao i efikasnosti implementacije mjera fisklane konsolidacije koje su uvedene sa ciljem ozdravljenja javnih finansija. U tom smislu, mjere sadržane u Fiskalnoj strategiji Vlade Crne Gore, zajedno sa strukturnim reformama, pokazale su rezultate o povećanju konkurentnosti crnogorske ekonomije, kao i jačanju makroekonomske stabilnosti, odnosno ostvarenju snažnog ekonomskog rasta.

Vlada Crne Gore je na 64. sjednici, održanoj 22. II 2018, donijela Deklaraciju o posvećenosti povjerenju u zvaničnu statistiku. Donošenjem ove Deklaracije Vlada je iskazala posvećenost jačanju povjerenja u zvaničnu statistiku, zasnovanoj na evropskim principima i standardima kvaliteta zvanične statistike, čime je dalje ojačala profesionalnu nezavisnost Zavoda za statistiku i doprinijela ispunjenju obaveza pregovaračkog poglavlja 18 statistika. Potpisivanjem ove Deklaracije Crna Gora je postala jedna od prvih zemalja među zemljama kandidatima i članicama Evropske Unije koja je istu potpisala.

U 2018. usvojeno je 11 internih akata (na ukupnom nivou 42 interna akta na nivou Zavoda) koji regulišu unutrašnju organizaciju, komunikaciju i upravljanje statističkim procesima. Na ovaj način se standardizuje procedura rada i jasno utvrđuje nadležnost i odgovornost za svaki aspekt statističkog procesa. Ovim internim aktima unapređuje se kvalitet upravljanja koji je definisan principima Kodeksa prakse evropske statistike. Od ukupno 20 Memoranduma o saradnji, Zavod za statistiku je u izvještajnom periodu (14. III 2018.) potpisao sporazum sa Univerzitetom Mediteran u oblasti statistike visokog obrazovanja, čime je unaprijedio saradnju sa davaocima administrativnih podataka.

Uz ekspertsku pomoć tokom 2017-2018. definisani su preduslovi za sprovođenje registarskog Popisa stanovništva 2021. Vlada Crne Gore, na sjednici od 22. II 2018. je razmotrila i usvojila Informaciju o pripremama registarskog popisa stanovništva, domaćinstava i stanova 2021. godine, sa predlogom mjera za unaprjeđenje stanja. Kao dva osnovna preduslova za sprovođenje registarskog Popisa stanovništva definisani su:

1. Izrada adresnog registra koji je u nadležnosti Uprave za nekretnine.
2. Pristup podacima centralnog registra stanovništva sa identifikatorima koji podrazumijeva izmjene seta Zakona među kojima i Zakona o statistici i statističkom sistemu, koji je već u proceduri.

Od ostvarivanja ova dva najvažnija preduslova za sprovođenje registarskog Popisa stanovništva, zavisice metod sprovođenja narednog Popisa stanovništva.

- Zavod za statistiku u oblasti statistike nacionalnih računa proizvodi dva najznačajnija makroekonomska agregata: bruto domaći proizvod (BDP) na godišnjem i kvartalnom nivou i bruto nacionalni dohodak (BND) u skladu sa ESA 2010 metodologijom.

BDP se obračunava u tekućim i stalnim cijenama po proizvodnoj i potrošnoj metodi. U izvještajnom periodu pripremljeni su podaci BDP i BND za 2017. i dostavljeni Eurostat-u putem eDamis programa za transmisiju podataka, a takođe su pripremljeni i izvještaji o kvalitetu za korisnike. Zavod za statistiku sprovodi obračun kvartalnog bruto domaćeg proizvoda u tekućim i stalnim cijenama i raspolaže sa vremenskom serijom 1. kvartal 2010 – 2. kvartal 2018. u tekućim cijenama i 1. kvartal 2011. - 2. kvartal 2018. u stalnim cijenama. U skladu s definisanom dinamikom, u izvještajnom periodu objavljeni su podaci za kvartalni BDP za period 3. kvartal 2017. – 2. kvartal 2018. po potrošnoj metodi u skladu sa ESA 2010 metodologijom i podaci su dostavljeni Eurostat-u. U cilju proširenja vremenske serije eksperimentalnih podataka o broju zaposlenih i naknada zarada zaposlenih 2013-2015 prema ESA 2010 metodologiji, u posmatranom periodu pripremljeni su eksperimentalni podaci za 2016. i 2017. i dostavljeni su Eurostat-u.

Uz podršku IPA 2015 višekorisničkog projekta, Zavod za statistiku nastavio je rad na daljem razvoju i unapređenju tabela ponude i upotrebe, identifikovanju izvora za obračun nefinansijskih sektorskih računa kao i na nadogradnji tehničkih uslova za transmisiju podataka Eurostat-u u skladu sa SDMX standardom (SDMX-Statistical data and metadata exchange). Zavod za statistiku uz podršku IPA projekata kontinuirano ulaže značajan napor uz ograničene kapacitete u radu na daljoj harmonizaciji sa ESA 2010 metodologijom i proizvodnji inputa za popunjavanje varijabli u okviru tabela definisanih mjerilima za zatvaranje.

U okviru fiskalne notifikacije, Ministarstvo finansija redovno priprema i izvještava Eurostat kroz EDP tabele. Crna Gora je do sada u okviru fiskalne notifikacije dostavila devet puta EDP tabele. Ministarstvo finansija aktivno radi na daljoj implementaciji ESA 2010 metodologije u statistici javnih finansija. Uz ekspertsku podršku MMF-a unaprijeđena je tabela ekonomske klasifikacije statistike fiskalnih prihoda i nefiskalnih izdataka koje su kodirane prema ESA 2010 metodologiji i dopunjena sa kodovima iz MMF-ovog Priručnika za statistiku javnih finansija- GFSM.

U proteklom periodu Vlada je postigla sporazum o definiciji upravljačke odgovornosti, a način institucionalne odgovornosti, raspodjele resursa, izvještavanja o postizanju ciljeva i finansijskom upravljanju biće propisan podzakonskim aktom.

Ministarstvo finansija je pripremlilo Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2017. gdje su dati sledeći glavni nalazi:

- Iako je ostvaren određen napredak i dalje postoje izazovi u dijelu delegiranja odgovornosti i ovlašćenja rukovodiocima organizacionih jedinica za realizaciju ciljeva, kao i pozivanje na odgovornost za ostvarene rezultate.
- Neusklađenost između odgovornosti za politike i finansije i dalje postoji, jer su rukovodioci organizacionih jedinica odgovorni samo za koordinaciju politika, ali im nije delegirano ovlašćenje da i finansijski upravljaju sredstvima za njihovu realizaciju.

- Rukovodioci u javnom sektoru još uvijek proces upravljanja rizicima ne shvataju kao dio upravljanja subjektom. Iako su pojedini korisnici sredstava budžeta usvojili Registre rizika, u većini slučajeva pravi rizici nijesu identifikovani. Razlog tome je što ciljevi nijesu jasno definisani i što je ovaj proces shvaćen samo kao još jedan zahtjev Ministarstva finansija, a ne kao pomoć u odlučivanju i efikasnijem ostvarivanju ciljeva.
- Rad službi za opšte poslove i finansije se uglavnom svodi na obavljanje administrativnih poslova, a ne kao podrška ostalim organizacionim jedinicama u dijelu pripreme analiza i detaljnih izvještaja za realizaciju postavljenih ciljeva, mjerenja ostvarenih rezultata i efikasnijeg upravljanja budžetskim sredstvima.
- Sistem za prijavljivanje mogućih nepravilnosti i prevara nije jasno definisan, pa samim tim zaposleni ne znaju na koji način mogu prijaviti iste. Takođe, i koncept „neregularnosti“ još nije jasno definisan.
- Značaj i uloga unutrašnje revizije kao i njen doprinos ostvarivanju utvrđenih ciljeva korisnika sredstava budžeta kao i drugih subjekata javnog sektora (nezavisna regulatorna tijela, akcionarska društva i druga pravna lica u kojima država ili opština imaju većinski vlasnički udio) još uvijek nije u dovoljnoj mjeri prepoznata od strane rukovodioca korisnika sredstava budžeta i drugih subjekata javnog sektora. Stoga je, potrebno da rukovodioci korisnika sredstava budžeta u skladu sa svojim ovlaštenjima i odgovornostima preduzmu aktivnosti u cilju daljeg razvoja i jačanja uloge unutrašnje revizije.

Vlada je, na sjednici od 28. VI 2018, razmotrila i usvojila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2017. godinu, i u skladu sa tim donijela zaključke kojim je zadužila korisnike sredstava na centralnom i lokalnom nivou, koji to do sada nijesu uradili, da donesu interna pravila i da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore.

Vlada je, na sjednici od 12. VII 2018. utvrdila Predlog zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i dostavila Skupštini Crne Gore radi stavljanja u proceduru usvajanja zakona. Zakonom se uređuje upravljanje i unutrašnje kontrole u javnom sektoru i druga pitanja od značaja za upravljanje, uspostavljanje, sprovođenje i razvoj unutrašnjih kontrola u javnom sektoru, kako bi se obezbijedilo da se javnim sredstvima upravlja na pravilan, ekonomičan, efikasan, efektivan i transparentan način. Predloženim zakonom jasnije je definisana odgovornost rukovodioca subjekta, rukovodioca organizacione jedinice i lica na koje su prenijeta ovlaštenja i odgovornosti, jer u skladu sa ovim zakonom za vršenje poslova iz svoje nadležnosti oni odgovaraju organu koji ga je postavio ili imenovao, odnosno licu koje im je prenijelo ovlaštenja i odgovornosti. Takođe, data je i mogućnost prenošenja pojedinih poslova i zadataka finansijskog upravljanja i unutrašnjih kontrola na rukovodiocu organizacionih jedinica ili druge zaposlene u subjektu. Pored toga, ovim Zakonom uređuje se koordinacija i harmonizacija uspostavljanja upravljanja i unutrašnjih kontrola i unutrašnje revizije u javnom sektoru od strane Ministarstva finansija, kao i sagledavanje kvaliteta upravljanja i kontrola u subjektu i rada jedinice za unutrašnju reviziju, radi unaprijeđenja metodologije i standarda rada. Zakonom se definiše unutrašnja revizija kao dio sistema upravljanja i unutrašnjih kontrola u subjektu, koja se vrši radi davanja nezavisnog i objektivnog uvjeravanja i savjetodavnih usluga u cilju doprinosa unaprijeđenju poslovanja subjekta, odnosno unaprijeđenju procesa upravljanja, upravljanja rizicima i unutrašnjih kontrola. Pored toga Zakon definiše zvanja unutrašnjih revizora u javnom sektoru, organizovanje ispita za unutrašnjeg revizora, sticanje sertifikata za unutrašnjeg revizora kao i profesionalno usavršavanje unutrašnjih revizora.

Zakonom se utvrđuje obaveza i rokovi dostavljanja izvještaja o aktivnostima na sprovođenju i unaprijeđenju upravljanja i kontrola, izvještaja o radu jedinica za unutrašnju reviziju, kao i izvještaja o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare.

Ministarstvo finansija je planiralo da do kraja 2018 dostavi Vladi na usvajanje Strategiju za unapređenje upravljanja i unutrašnjih kontrola u javnom sektoru. Strategiju priprema međuministarska radna grupa, uključujući predstavnike Ministarstva finansija, Ministarstva javne uprave i Generalnog sekretarijata Vlade. Povećano razumijevanje koncepta i politike PIFC-a kao horizontalnog pitanja rezultiralo je uključivanjem PIFC-a u strateške dokumente za reformu javne uprave, Plan unutrašnje reorganizacije javnog sektora 2013-2017, Program upravljanja javnim finansijama 2016-2020 i Strategija reforme javne uprave 2016-2020. Imajući u vidu fazu razvoja unutrašnjih kontrola u javnom sektoru i preostalih izazova, Ministarstvo finansija odlučilo je da naglasi upravljanje i unutrašnje kontrole kao ključni element dobrog upravljanja. Stoga će nova politika dokumenta, pripremljena na zahtjev DG BUDGETA Strategija za unapređenje upravljanja i unutrašnje kontrole u javnom sektoru u Crnoj Gori obuhvatiti razdoblje od 2019. do 2023, a predstavlja i korak prema ispunjavanju mjerila za zatvaranje poglavlja 32.

Savjet za reformu javne uprave koordinira i prati realizaciju aktivnosti u ključnim oblastima koje se odnose na reformu javne uprave, upravljanje javnim finansijama i unutrašnjih kontrola u javnom sektoru. Savjetom predsjedava potpredsjednik Vlade a članovi su predstavnici državnih organa uključujući i dva člana iz nevladinog sektora.

U cilju realizacije obaveza iz pregovaračkog poglavlja 32, DRI Crne Gore je ojačala revizorske kapaciteta kroz dodatno zapošljavanje revizorskog kadra u odnosu na novembar 2017.

Ukupan broj zaposlenih u oktobru 2018. je 71 i u odnosu na oktobar 2017. povećao se za 6 zaposlenih. Sa ciljem jačanja profesionalnih kapaciteta za vršenje revizije uspjeha, Državna revizorska institucija je pored Odeljenja za vršenje revizije uspjeha formirala i novo Odeljenje za razvoj revizije uspjeha.

U izvještajnom periodu, raspisano je 19 oglasa (3 interna oglasa unutar državnog organa, 2 interna oglasa između državnih organa i 14 javnih oglasa) po osnovu kojih je zaposleno 13 lica, i to: 7 državnih revizora, 1 starija saradnica državnog revizora, 3 saradnika državnog revizora, 1 samostalna savjetnica III – savjetnica za finansijske i računovodstvene poslove i 1 referentkinja za tehničke poslove.

U odnosu na preporuku Evropske komisije iz Izvještaja o Crnoj Gori za 2018. u vezi sa usvajanjem metodologije eksterne revizije u skladu sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI), DRI planira izraditi Priručnik za vršenje finansijske revizije i revizije pravilnost, unaprijediti Uputstvo o metodologiji vršenja revizije uspjeha i donijeti Smjernice za praćenje implementacije preporuka iz pojedinačnih izvještaja o reviziji kroz naredni IPA Projekat, za koji se očekuje da će početi sa implementacijom početkom 2019.

Odgovarajući poslovni prostori neophodni su za kvalitetno obavljanje poslova DRI Crne Gore. Realizacija aktivnosti koja se odnosi na obezbjeđivanje adekvatnih prostorija za rad DRI je u toku.

TAČKA 6. UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE I KONKURENCIJA

6.1. JAVNE NABAVKE

Uprava za javne nabavke Crne Gore

I) Zakonodavni dio

U periodu nakon održanog sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurencije, sprovedena je javna rasprava za Predlog zakona o javnim nabavkama, nakon čega je isti proslijeđen EK na mišljenje. Predlog zakona o javnim nabavkama usklađen je sa paketom Direktiva iz 2014. Mišljenje EK dobijeno je 15. XI 2018, sa relativno malim brojem preporuka za korekcije određenih odredbi Zakona. Uprava za javne nabavke je pripremila odgovore na date komentare koji će biti proslijeđeni Komisiji.

II) Obuke:

U zahtjevanom periodu Uprava je u saradnji sa Agencijom za sprječavanje korupcije, Ministarstvom finansija i Institutom za standardizaciju CG organizovala niz obuka u skladu sa Programom stručnog osposobljavanja i usavršavanja i AP za realizaciju Strategija razvoja sistema javnih nabavki u CG za period 2016-2020. Do sad je uspješno organizovano 8 (osam) dvodnevni ili trodnevni radionice. Više podataka o temama i broju prisutnih na portalu Uprave www.ujn.gov.me/obuka.

III) Projekti:

Kada je u pitanju **Projekat E javnih nabavki**; faza otvaranja pristiglih ponuda (19 ponuđača) završena je u januaru 2018. i u II fazi pozvano je osam kvalifikovanih ponuđača. U septembru je izvršena evaluacija pristiglih ponuda kvalifikovanih kandidata i urađena rang lista. Ugovor za Projekat uvođenja e-nabavki u Crnoj Gori je poslat na potpisivanje najpovoljnijem ponuđaču odabranom u tenderskom postupku, i očekuje se da će njegova implementacija početi u I kvartalu 2019.

Projekat pod nazivom „Support to PFM Policies“ koji u okviru komponente IV predviđa sredstva za finansiranje aktivnosti korisnika projekta, Državne pomoći i Uprave za javne nabavke, potpisan je 19. IX 2018. i u toku je realizacija aktivnosti po Ugovoru.

IV) Ostale aktivnosti:

Objavljena je ažurirana lista službenika za javne nabavke.

Ojačan je Help desk centar za savjetodavne i konsultanske usluge.

Objavljena je ažurirana Lista obveznika primjene Zakona o javnim nabavkama (naručilaca), u skladu sa Izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama iz 2017.

Svi podaci o ovim aktivnostima su objavljeni na portalu Uprave.

Organizovano je pet polaganja stručnog ispita za rad na poslovima javnih nabavki u terminima (14. II 2018; 3. IV 2018; 8. VI 2018; 23. VII 2018 i 2. X 2018), u kojem je sertifikat steklo još novih 52 službenika, što čini 85,45% od ukupnog broja registrovanih službenika za javne nabavke.

Usvojen je novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za javne nabavke kojim je povećan broj izvršilaca za 1 službeničko mjesto u Odjeljenju za stručno osposobljavanje, usavršavanje i polaganje stručnog ispita iz oblasti javnih nabavki. U Upravi je zapošljeno 20 izvršilaca, koliko je i predviđeno "starom" sistematizacijom.

V) Preliminarna statistika za 2018:

Pokrenuti postupci po vrsti postupka i vrsti predmeta javne nabavke u traženom periodu

Vrsta postupka	Vrsta predmeta	Broj pokrenutih postupaka	Procijenjena vrijednost
Otvoreni postupak	robe	1003	133.823.024,39 €
	usluge	792	64.812.653,30 €
	radovi	348	122.685.828,01 €
Pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja	robe	5	2.421.528,67 €
	usluge	16	1.134.239,17 €
	radovi	4	1.399.995,51 €
Hitne nabavke	robe	20	407.303,04 €
	usluge	17	1.064.185,00 €
	radovi	17	1.033.334,67 €
Okvirni sporazum sklopljen po pozivima prije Izmjena i dopuna ZoJN	robe	11	745.285,75 €
	usluge	13	537.966,00 €
	radovi	0	-
UKUPNO		2246	330.065.343,51 €

Pokrenuti postupci po vrsti predmeta javne nabavke u zahtjevanom periodu

Vrsta predmeta	Broj pokrenutih postupaka	Procijenjena vrijednost
Robe	1039	137.397.141,85 €
Usluge	838	67.549.043,47 €
Radovi	369	125.119.158,19 €
UKUPNO	2246	330.065.343,51 €

Ukupan broj i vrijednost postupaka iznad pragova EU u zahtjevanom periodu

Vrsta predmeta	Broj pokrenutih postupaka	Procijenjena vrijednost
robe	53	72.452.530,04 €
usluge	23	20.058.978,47 €
radovi	4	35.308.000,00 €
UKUPNO	80	127.819.508,51 €

Prosječan broj ponuđača u tenderskom postupku

Iznosi oko 2,45 ponuđača po postupku.

Korišćenje kriterijuma ekonomski najpovoljnija ponuda u odnosu na cijenu

Ugovorena vrijednost sa kriterijumom „Ekonomski najpovoljnija ponuda“ iznosi oko 11,04%, a „Najniža cijena“ oko 88,96 %.

Napomena: Svi obveznici primjene Zakona o javnim nabavkama do 28. II 2019. će dostaviti svoje Izvještaje o zaključenim Ugovorima i isti će biti obrađeni i dostavljeni Vladi CG do kraja maja 2019. kada će se imati i zvanična statistika.

VI) vezano za **međunarodne ugovore** (sporazume), ističemo da je u toku definisanje liste ugovora, na osnovu dostavljenih informacija od strane resornih ministarstava kojima su traženi odgovori na osnovu Zaključka 07-4875 od 8. XI 2018.

Uprava za inspekcijske poslove

Inspekcija za javne nabavke vrši nadzor nad primjenom Zakona o javnim nabavkama i podzakonskim aktima za njegovu primjenu. Uspostavljeni sistem inspekcijskog nadzora obezbjeđuje podatke o izvršenom inspekcijskom nadzoru, preuzetim upravnim mjerama iz nadležnosti u odnosu na utvrđene nepravilnosti, kao i propratnim aktivnostima u praćenju sprovedenih aktivnosti u otklanjanju utvrđenih nepravilnosti u postupku inspekcijskog nadzora.

Administrativni kapaciteti

Inspekcija za javne nabavke je u posmatranom periodu povećala broj inspektora za četiri inspektora, tako da je sada u inspekciji za javne nabavke zapošljeno ukupno osam inspektora (Glavni inspektor, dva inspektora I, jedan inspektor II i četiri inspektora III).

Statistički podaci iz inspekcijskog nadzora

Analiza podataka iz inspekcijskog nadzora za period 1. X 2017. u odnosu na isti period 2018. pokazuju da je Inspekcija za javne nabavke u 2017. izvršila 152 inspekcijska pregleda, kod 144 subjekta nadzora (kod osam subjekata nadzora inspekcijski nadzor je izvršen dva puta), a da je za isti period 2018. izvršila 250 inspekcijskih pregleda kod 221 subjekta nadzora (kod 29 subjekata inspekcijski nadzor je izvršen dva puta), što znači da je povećan broj inspekcijskih pregleda za 98 ili 164,50%.

Podaci iz inspekcijskog nadzora, takođe, pokazuju da je broj pregleda po predmetu nadzora povećan sa 1.060 u 2017. na 2.300 u 2018. ili 217%, da je broj utvrđenih nepravilnosti sa 102 u 2017. povećan na 229 u 2018. ili 224%, zbog čega je povećan i broj preuzetih mjera i to: ukazivanja sa 67 u 2017. na 157 u 2018. ili 234%, broj izrečenih novčanih kazni sa 12 u 2017. na 26 u 2018. ili 217%, broj donešenih rješenja povećan je sa 7 u 2017. na 8 u 2018. ili 114%, dok je broj zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka smanjen sa 9 u 2017. na 7 u 2018. ili 78%.

Novčani iznos kazni povećan je sa 17.750,00 e na 27.750,00 e ili 156%.

U periodu od 1. I do 1. X 2017. Inspekcija za javne nabavke primila je 55 inicijativa i postupila u 50 slučajeva od kojih su 33 utvrđene nepravilnosti, u 14 slučajeva nijesu utvrđene nepravilnosti, u 3 slučaja inspekcija nije postupala po podnijetim inicijativama zbog nenadležnosti.

U periodu od 1. I do 1. X 2018. Inspekcija je primila 45 inicijativa, što je u odnosu na 2017. smanjenje za 10 inicijativa ili 82%.

Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki

Kadrovski kapaciteti državne komisije

Državna komisija od ukupno predviđenih 25 radnih mjesta na dan 20. X 2018. ima ukupno 24 zaposlena i to predsjednika i 6 članova Državne komisije i 17 zaposlenih u njejoj Stručnoj službi tako da je u trenutku pripreme ovog izvještaja neupražnjeno samo jedno radno mjesto Samostalnog savjetnika I.

Statistički podaci o radu državne komisije

Primljeni predmeti u periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018.

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. Državna komisija je primila 382 predmeta od kojih: 345 žalbi, 21 zahtjev za nastavak postupka, 1 zahtjev za odlaganje izvršenja upravnog akta i 15 presuda Upravnog suda Crne Gore kojima se poništavaju odluke Državne komisije.

Odluke državne komisije u periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018.

Državna komisija je u navedenom periodu održala 43 sjednice, na kojima je donijela ukupno 551 odluku, od čega 477 odluka po izjavljenim žalbama, a ostale odluke po zahtjevima za nastavak postupka i po presudama Upravnog suda.

Žalbe

U predmetima po žalbama, u periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, Državna komisija je riješila 523 žalbe i donijela 477 odluka. Razlog nepoklapanja broja riješenih žalbi i donijetih odluka je zbog toga što je jedan broj žalbi spojen radi vođenja jedinstvenog postupka, iz razloga ekonomičnosti i cjelishodnosti. Od navedene 523 žalbe, usvojene su 134 žalbe, odbijeno je 167 žalbi, odbačeno je 20 žalbi, 12 žalbi je povučeno, dok je povodom žalbe u 190 slučajeva po službenoj dužnosti poništen postupak javne nabavke.

Podaci o izjavljenim žalbama po postupcima javnih nabavki

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018. u otvorenom postupku javne nabavke izjavljene su 484 žalbe, u postupku javne nabavke šopingom 36 žalbi, u pregovaračkom postupku s prethodnim objavljivanjem poziva za javno nadmetanje 1 žalba, u pregovaračkom postupku bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje 1 žalba i u postupku javne nabavke putem kokursa 1 žalba.

Podaci o izjavljenim žalbama u postupcima javnih nabavki po vrsti predmeta

U postupku za nabavku roba bile su 182 žalbe, za nabavku radova 99 i u postupku javne nabavke u kojima su predmet nabavke bile usluge 242 žalbe.

Predmeti po presudama Upravnog suda Crne Gore

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, DK je primila 35 odluka Upravnog suda Crne Gore, od čega: 17 presuda kojima su odbijene tužbe protiv odluka Državne komisije, 15 presuda kojima su usvojene tužbe, 3 rješenja kojima se postupak obustavlja usljed odustanka tužioca od podnijete tužbe. U istom periodu, u postupku izvršenja presuda Upravnog suda po kojima su predmeti vraćeni na ponovno odlučivanje, Državna komisija je donijela 35 odluka.

Tužbe

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, Upravni sud Crne Gore dostavio je Državnoj komisiji 76 tužbi, od čega 52 tužbe podnijete protiv odluka Državne komisije donijete u periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, dok se 24 tužbe odnose na odluke ove komisije donijete u 2017.

Vanredno preispitivanje sudskih odluka

U periodu od 1. I 2018. do 20. X 2018, Državna komisija je od strane Vrhovnog suda primila 3 presude od čega: 1 presuda kojom je odbijen zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke kao neosnovan, 2 presude u kojima je zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke usvojen.

Napomena: Podaci u ovom izvještaju predstavlja indikative, sa mogućim manjim odstupanjima, jer je zakonska obaveza Državne komisije da dostavi Skupštini Crne Gore konačan Izvještaj o radu za 2018, na usvajanje do 30. VI 2019.

6.2. KONKURENCIJA

Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije koji je stupio na snagu 8. III 2018, stvoreni su preduslovi da se poslovi kontrole državne pomoći obavljaju u okviru postojećih institucionalnih rješenja odnosno da se nadležnosti i postupanja Komisije za kontrolu državne pomoći stave u nadležnost Agencije.

U skladu sa Zakonom, a u pravcu ostvarivanja samostalnosti pri donošenju odluka Vlada Crne Gore je dana 26. VII 2018. imenovala Savjet Agencije koga čine predsjednik Savjeta i dva člana.

Kada su u pitanju administrativni kapaciteti, Agencija će preuzeti zaposlene koji su poslove državne pomoći obavljali u Ministarstvu finansija. Takođe, u toku je izrada Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije.

U odnosu na dodatna pitanja koja je EK dostavila nakon sastanka Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju, a koja se odnose na slučajeve državne pomoći, Crna Gora je pripremila odgovore i iste dostavila EK u oktobru 2018.

TAČKA 7. TRGOVINA, INDUSTRIJA, CARINE I OPOREZIVANJE

7.1. SLOBODNO KRETANJE ROBA

Nacrt Akcionog plana za Strategiju Crne Gore za sprovođenje pravne tekovine u oblasti slobode kretanja roba 2018-2020 dostavljen je EK na mišljenje.

U toku su aktivnosti na izradi Programa pristupanja Crne Gore 2019-2020. Navedenim dokumentom identifikovaće se potrebe za neophodnim kadrovima, u svim institucijama infrastrukture kvaliteta, potrebnim za sprovođenje pravne tekovine u okviru ovog poglavlja. Nakon usvajanja Programa pristupanja Crne Gore 2019-2020, informacije o postojećim i planiranim administrativnim kapacitetima će biti dostavljene EK u cilju praćenja realizacije navedenih planova.

7.2. TRGOVINA

Crna Gora je posvećena ispunjavanju obaveza iz Višegodišnjeg akcionog plana za uspostavljanje regionalnog ekonomskog područja. Vlada Crne Gore je na sjednici od 27. IX 2018. usvojila Osnovu

za vođenje pregovora za zaključivanje Dodatnog Protokola 7 uz CEFTA Sporazum (o rješavanju sporova) i imenovala pregovarački tim, kojim rukovodi predstavnik Ministarstva ekonomije. Nakon što sve CEFTA strane imenuju svoje pregovaračke timove, otpočne proces pregovora.

Kad je u pitanju dalje usaglašavanje zakonodavstva sa *acquis-em*, pripremljen je predlog Zakona o kontroli izvoza robe dvostruke namjene. Predlog Zakona je usaglašen sa crnogorskim institucijama i dobijena su sva neophodna mišljenja, uključujući i mišljenje Sekretarijata za zakonodavstvo i isti je dostavljen EK 23. XI 2018.

Još jedna oblast za koju je potrebno usaglasiti zakonodavstvo prije pristupanja EU odnosi se na osiguranje izvoznih kredita. S tim u vezi, značajno je pomenuti da je osiguranje izvoza roba i usluga iz Crne Gore od netržišnih rizika djelatnost Investiciono - razvojnog fonda. Izrada akta, kojim će se urediti bliži uslovi i način obavljanja poslova osiguranja izvoza i odobravanja kredita za podsticanje izvoza, je u toku.

Crna Gora je veoma aktivna u dijelu trgovinskih olakšica. Trenutno se radi na pripremi notifikacija koje se odnose na transparentnost, u skladu sa STO Sporazumom o trgovinskim olakšicama (TFA). Prije zvaničnog slanja STO notifikacije će biti dostavljene na uvid EK. Značajno je napomenuti da je u cilju pune implementacije TFA, Vlada Crne Gore 29. III 2018. usvojila Strategiju trgovinskih olakšica 2018-2022 i Akcioni plan za njenu primjenu. Predmetna Strategija i Akcioni plan su dostavljeni EK⁵.

Pregled trgovinskih politika – TPR (Trade Policy Review) jedna je od funkcija STO-a definisana članom III STO Sporazuma. Sprovodi se periodično. Imajući u vidu da je nakon šest godina, od punopravnog članstva u ovoj Organizaciji, sproveden prvi TPR Crne Gore, izvještajni period je 2012.–2017. Sastanak Tijela za pregled trgovinskih politika STO, kao završna faza TPR procesa, održan je u Ženevi (Švajcarska) 11 - 13. IV 2018. Tokom samog sastanka, 28 država članica STO uzelo je učešće u diskusiji izražavajući zadovoljstvo napretkom koji je Crna Gora ostvarila, naročito u smislu ispunjavanja međunarodno preuzetih obaveza. TPR je formalno otpočeo u februaru 2017, a završen je u maju 2018. dostavljenjem odgovora na naknadno dobijena pitanja članica STO. Značajno je napomenuti da je Crna Gora prva članica koja je za pitanja i odgovore koristila i *on-line* sistem, što je od strane ostalih članica ocijenjeno veoma pozitivno.

Crna Gora kontinuirano, kroz različite obuke, radi na unapređenju administrativnih kapaciteta koji se bave trgovinom. Ministarstvo ekonomije priprema podatke o učešću zaposlenih iz različitih institucija nadležnih za pojedine oblasti trgovine na obukama Svjetske trgovinske organizacije. Podaci će biti dostavljeni EK.

Program ekonomskih reformi je jedan od najvažnijih dokumenata koji Vlada usvaja, a samim tim i njegova primjena je od ključne važnosti za jačanje konkurentnosti crnogorske ekonomije. Rezultati primjene *Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usklađivanje sa međunarodnim standardima poslovanja*, mjere koja je previđena PER-om 2016–2018, su pozitivni i pokazuju da sve veći broj crnogorskih preduzeća usvaja međunarodne standarde, pa se samim tim i broj podržanih preduzeća povećava iz godine u godinu. U 2018. pozitivno je ocijenjeno i ugovoreno

⁵ Akcioni plan je dostavljen predstavniku Delegacije EK u Podgorici 25. X 2018.

35⁶ aplikacija. Ministarstvo ekonomije je pripremilo podatke o strukturi podržanih preduzeća i podaci će biti dostavljeni EK u najkraćem roku.

7.3. OPOREZIVANJE I CARINSKA PITANJA

Oporezivanje

Skupština Crne Gore je donijela **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama** („Sl. list CG“, broj 55/18), dana 27. VII 2018. Glavne izmjene koje su izvršene navedenim zakonom, odnosile su se na izmjenu važećeg akciznog kalendara kod oporezivanja duvanskih proizvoda. Navedenim zakonom izvršeno je smanjenje postojeće visine specifične akcize na cigarete sa postojećih 40€ za 1000 komada, na 30€ za 1000 komada, i to rješenje se primjenjuje od 1. IX 2018. do 31. XII 2019. Zakonom je predviđeno dalje usklađivanje visine akcize na cigarete odnosno postepeno povećavanje visine specifične akcize na cigarete na godišnjem novou, u periodu od 1. I 2020. (33,50 eura za 1000 komada) do 1. I 2025. (51 eura za 1000 komada). Stopa proporcionalne akcize u periodu od 1. IX 2018. do 31. XII 2019. ostala je nepromijenjena i iznosi 32 % od maloprodajne cijene cigareta, dok će se u periodu od 1. I 2020. (30,5%) do 1. I 2025. (na 23%), stopa proporcionalne akcize postepeno smanjivati. Takođe, navedenim zakonom izvršene su izmjene visine akcize na fino rezani duvan, uvođenjem akciznog kalendara kojim se propisalo postepeno usklađivanje za ovu vrstu akciznog proizvoda.

Crna Gora je od marta 2018, postala članica **Globalnog foruma za transparentnost i razmjenu informacija u poreske svrhe** i na taj način je pokazala svoju posvećenost u borbi protiv poreskih prevara i utaje poreza i zajedno sa drugim zemljama članicama će raditi na suzbijanju utaje poreza primjenom dva međunarodno dogovorena standarda razmjene informacija u poreske svrhe: razmjena informacija na zahtjev (EOIR) i automatska razmjena informacija o finansijskom računu (AEOI).

Crna Gora se obavezala za primjenu 3 kriterijuma koje je dostavila grupa CODE of CONDUCT

1. Kriterijumi poreske transparentnosti
2. Fer oporezivanje
3. Implementacija anti-BEPS mjera

Crna Gora je u saradnji sa ekspertima MMF (Višekoristična IPA – finansirana iz sredstava EK) uradila draft verziju Poslovne Strategije 2018 - 2022 u skladu sa EU Fiscal BluePrint čije je usvajanje u toku. Poslovna Strategija podrazumijeva: nove menadžerske prakse i pristup upravljanju; izmjene zakonskog okvira; nove informacione tehnologije; redizajnirane poslovne procese i procedure; proširenu upotrebu podataka od trećih lica; i usvajanje savremene prakse upravljanja ljudskim resursima i savremenih oranzacionih aranžmana. Poslovna strategija je strukturirana kroz pet strateških ciljeva:

- Modernizovati osnovne procese PUCG;
- Unaprijediti upotrebu podataka i tehnologije;
- Unaprijediti profesionalizam PUCG;
- Osnažiti centralu i upravljački okvir PUCG;

⁶ U 2018., po osnovu Programa za povećanje regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usklađivanje sa međunarodnim standardima poslovanja, ugovoreno je ukupno 35 aplikacija. Konačan broj odobrenih aplikacija za 2018. biće dostupan do 15. XII, kada su preduzeća u obavezi da implementiraju ugovorene aktivnosti i dostave Ministarstvu ekonomije dokaznu dokumentaciju za refundaciju sredstava.

U toku je projekat „Reforma poreske administracije“ finasiran kreditom Svjetske banke, koji podrazumijeva uvođenje IRMS (Integrisanog informacionog sistema) kao i modernizaciju poslovnih procesa u skladu sa važećim trendovima digitalizacije usluga poreskim obveznicima, kako bi na dan pristupanja EU omogućila razmjenu informacija predviđenu pravnom tekovinom i osigurala pravilnu primjenu direktiva o oporezivanju preduzeća, administrativnoj saradnji oporezivanju dohotka od štednje u formi plaćanja kamata (u toku je odabir IT konsultanta i konsultanta za poreze).

Takođe, u toku je realizacija Projekta IPA 2014 (projekat počeo sa realizacijom u martu 2018) u kojem je jedna od komponenti interoperabilnost i interkonektivnost domaćeg IT sistema sa sistemima EU.

Carinska pitanja

1. Usklađivanje zakonodavstva

U dijelu usklađivanja zakonodavstva planirano je da Predlog Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe za sprovođenje carinskog zakona do kraja ovog mjeseca bude dostavljen Vladi na usvajanje, kako bi do kraja godine bio objavljen u Službenom listu.

Kada je u pitanju Predlog Uredbe o uslovima za odobravanje statusa Ovlašćenog privrednog subjekta isti je u proceduri kod Sekretarijata za zakonodavstvo.

2. Izgradnja kapaciteta

U organizaciji Evropske komisije i Uprave carina Crne Gore, a u okviru Programa Unije Customs 2020, u periodu 20 – 21. XI 2018, u Budvi je održana „Regionalna radionica o usklađivanju i implementaciji Carinskog zakona Unije u zemljama proširenja“. Učesnici radionice bili su eksperti iz oblasti zakonodavstva i IT Evropske komisije i zemalja proširenja (Srbija, Albanija, Kosovo, BjR Makedonija, Turska, Bosna i Hercegovina i Crna Gora).

Kao najvažniji zaključci Regionalne radionice istaknuti su:

- ohrabrenje Crnoj Gori da nastavi sa aktivnostima za pristupanje Konvenciji o zajedničkom tranzitu i Konvenciji o olakšicama u trgovini robom kako bi istima pristupila 2021;
- doprinos Regionalne radionice u mapiranju plana aktivnosti za implementaciju NCTS Faza 5 u smislu definisanja konkretnih aktivnosti tokom trajanja IPA 2014 Projekta „Podrška Upravi carina“;
- pomoć Evropske komisije zemljama proširenja u definisanju obavezujući IT Sistema na način da EK pripremi izvod iz MASP dokumenta, a u vezi sa Radnim programom za implementaciju UCC;
- potreba stalne komunikacije između zemalja proširenja posebno radi prenosa iskustva na implementaciji IT Sistema;
- potreba jačanja IT kapaciteta.

Dodatno, potpisivanje ugovora za implementaciju projekta „Podrška Upravi carina“ je u završnoj fazi, a primjena istih počinje danom potpisivanja.

Kada je u pitanju nabavka opreme za carinsku laboratoriju, a u vezi sa zahtjevom EK tokom sastanka Pododbora informišemo sledeće:

U Izvještaju sa XI sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine, poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima, pod tačkom 5. Carinska unija, vezano za razvoj i rad carinske laboratorije, navedeno je da je u toku žalbena procedura kod Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki za postupak javne nabavke laboratorijske opreme za ispitivanje nafte i naftnih derivata Uprave carina, i da se čeka njihova odluka.

Ministarstvo finansija je, na predlog Uprave carina, dana 08. XI 2018, donijelo, Odluku o obustavi tendera za postupak javne nabavke gore navedene laboratorijske opreme, a na osnovu Rješenja Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki od 1. XI 2018.

S obzirom na to da je tender gore navedenom odlukom obustavljen, Uprava carina je predložila Ministarstvu finansija da se nabavka laboratorijske opreme sprovede putem objavljivanja dva tendera i to:

- Nabavka opreme za testiranje nafte i naftnih derivate
- Nabavka opšte laboratorijske opreme

Kako bi realizacija nabavke opreme bila uspješna, Uprava carina planira da angažuje stručnog konsultanta radi pripreme tenderske dokumentacije.

Napominjemo, u toku je komunikacija između nadležnih ministarstava u vezi sa pripremom za novu tendersku proceduru. Ukoliko se nova procedura bude razvijala po planu, odnosno bez poteškoća, očekuje se da će se proces nabavke opreme realizovati u razumnom roku, nakon odabira ponuđača opreme.

3. Aktivnosti Uprave carina na suzbijanju ilegalne trgovine duvanskim proizvodima

Uprava carina intenzivno sarađuje i razmjenjuje informacije sa partnerskim službama, kao i sa međunarodnim organizacijama i institucijama (OLAF, INTERPOL, HMRC, SELEC ect).

U periodu od poslednjeg sastanka Odbora održanog 7. XII 2017. do danas dato je 11 odgovora po zahtjevima HMRC-a kao i 8 odgovora po zahtjevima Japan Tobacco International (JTI).

U izvještajnom periodu (od prethodnog sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje održanog 7. XII 2017.) do 15. XI 2018, ostvarena je izvanredna saradnja sa OLAF-om, sa kojim je razmijenjeno 221 informacija, preko AFIS sistema kojem Uprava carina ima pristup do nivoa zemlje kandidata. Takođe, odgovoreno je na 90 zahtjeva partnerskih službi i drugih međunarodnih organizacija.

Formirana je Nacionalna komisija za sivu ekonomiju gdje participira Uprava carina i u kontinuitetu sprovodi zajedničke kontrole sa drugim inspekcijskim organima (mješoviti timovi) sa ciljem suzbijanja ilegalne trgovine akciznim proizvodima. U skladu sa novim ovlaštenjima u oblasti carinskih istraga, Uprava carina intenzivira saradnju sa Državnim tužilaštvom.

U periodu od poslednjeg sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje održanog u decembru 2017, službenici Uprave carina podnijeli su Državnom tužiocu 2 krivične prijave, 7 Obavještenja o postojanju osnovane sumnje da je učinjeno krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti i razmijenjene su 22 informacije. U saradnji sa drugim državnim organima, nadležnom državnom tužiocu podnijeto je 27 krivičnih prijava. U istom periodu razmijenjeno je 97 informacija sa Upravom policije, Upravom za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma i Poreskom upravom.

Postupajući po prethodno prikupljenim obavještajnim podacima, službenici Uprave carina u saradnji sa službenicima Sektora kriminalističke policije - Odsjeka za suzbijanje privrednog kriminaliteta, a uz koordinaciju nadležnog tužilaštva, su dana 5. X 2018, izvršili pregled pošiljke koja je brodom pristigla u Slobodnu Zonu Bar. Pregledom pošiljke koji su izvršili carinski službenici je utvrđeno da se u pošiljci nalaze neprijavljene cigarete Brenda "FM" u količini od 868 paketa, dok je carinskom organu prijavljena roba dekorativni namještaj u količini od 258 paketa. Procijenjena vrijednosti neprijavljenih cigareta iznosi oko 718.704,00 eura. Postupak izviđaja u ovom predmetu vodi nadležno tužilaštvo.

Uprava carina učestvuje u projektu EUROL II - EU Podrška vladavini prava II, koji je počeo 27. XI 2017. U okviru projekta realizovana je studijska posjeta OLAF-u, EUROPOL-u i EUROJUST-u u decembru 2017, kao i više radionica i obuka na teme finansijskih istraga i upravljanja imovinom stečenom kriminalnom aktivnošću; pravni okvir i instrumenti za pružanje međunarodne pravne pomoći u predmetima teškog krivičnog gonjenja; upotreba baza podataka u finansijskim istragama itd.

U periodu od poslednjeg sastanka Odbora, Uprava carina je učestvovala u 12 Zajedničkih carinskih operacija (JCO) i to:

- „FOX“ u organizaciji SCO, koja se odnosi na praćenje kretanja duvanskih proizvoda u slobodnim zonama;
- „PANGAEA X“ u organizaciji Svjetske carinske organizacije i Interpola, koja se odnosi na borbu protiv Internet trgovine krivotvorenim lijekovima i medicinskim sredstvima;
- „Dani zajedničke akcije 2017“ u organizaciji EUROPOLA, koja se odnosi na borbu protiv nelegalne trgovine vatrenim oružjem;
- „ATHENA“ u organizaciji SCO, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima;
- „Opson VII“ u organizaciji Interpola, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine krivotvorenim prehrambenim proizvodima;
- „LEATHERBACK“ u organizaciji SCO, koja se odnosi na borbu protiv prevara u trgovini naftnim derivatima;
- „KNOW HOW III“ u organizaciji SELEC-a, koja se odnosi na borbu protiv trgovine krivotvorenom robom;
- „COSMO 2“ u organizaciji Svjetske carinske organizacije koja se odnosi na borbu protiv nedozvoljene trgovine i krijumčarenja strateške robe svih vrsta, uključujući nedozvoljenu trgovinu komponenti i materijala koji mogu biti korišćeni za izradu oružja masovnog uništenja, kao i gotovog oružja;
- „CATalyst 2“ u organizaciji Svjetske carinske organizacije, koja se odnosi na borbu protiv nedozvoljene trgovine novim psihoaktivnim supstancama (NPS);
- „Thunderstorm“ u organizaciji Svjetske carinske organizacije, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine biljnim i životinjskim vrstama;
- „Marco“ u organizaciji YACT info, koja se odnosi na borbu protiv krijumčarenja narkotika na moru (jahte i mala plovila);
- „Pandora III“ u organizaciji WCO, koja se odnosi na borbu protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima;

U periodu 19-21. IX 2018. realizovana je zajednička akcija Uprava carina Crne Gore i Albanije pod nazivom „NORTH 3“. Mobilni timovi za suzbijanje krijumčarenja dvije carine sprovode zajedničke kontrole na graničnim prelazima Božaj i Sukobin, kao i na zelenoj liniji u blizini tih prelaza.

U periodu od 24. do 27. IX 2018. šest službenika Odsjeka za suzbijanje krijumčarenja boravilo je u radnoj posjeti mobilnim jedinicama Carinske uprave Republike Hrvatske i to u Zagrebu, Rijeci i Osijeku. Radna posjeta je organizovana preko EXBS programa, i uključivala je obuke i zajedničke kontrolne aktivnosti.

Kroz međunarodne baze podataka (WCO CEN, Regional exchange, Balkan-info, Container-comm, Archeo, Lloyd's List Intelligence Seasearcher), uneseno je i razmijenjeno 79 informacija.

Obuke, seminari i sastanci u oblasti carinskih istraga i Upravljanja rizikom:

- Međunarodna konferencija »Putevi duvana«, koja je održana u Rimu od 19. do 20. I 2018, sa ciljem da se promovišu aktivnosti u oblasti zaštite finansijskih interesa Evropske unije. Akcenat je stavljen na primjenu Direktive 2014/40/EU, o usklađivanju zakona i drugih propisa država članica o proizvodnji, predstavljanju i prodaji duvanskih i srodnih proizvoda;
- Seminar „Otkrivanje i praćenje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću“, Tivat 15-16. II 2018. koji je organizovao Savjet Evrope u okviru Horizontalnog programa za Zapadni Balkan i Tursku – Projekta za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori;
- Sastanak Koordinacione grupe za kontrolu gotovog novca-Brisel, april 2018;
- Učešće na OLAF-ovoj Godišnjoj konferenciji radne grupe za cigarete u Sofiji, u Bugarskoj, od 10. do 13. IX 2018;
- Seminar „Jačanje odgovora krivično pravnog sistema na terorizam“, Budva 18-19. IX 2018, u organizaciji OSCE;
- Obuka na temu Finansijske istrage u organizaciji UNODC-a/ CEPOL-održana u Podgorici u periodu 16-19. X 2018. u okviru Projekta „Jačanje kapaciteta organa za sprovođenje zakona za vršenje finansijskih istraga u Jugoistočnoj Evropi“;
- Obuka - krijumčarenje alkohola, cigareta, prevare kod uvoza, fiktivnim izvozima, poreskim prevarama u Turskoj (30. X - 2. XI 2018.);
- učešće u CEPOL onlajn kursu pod nazivom „Napuljska konvencija II: Prilike za saradnju u carinskim istragama“;
- Radionica WCO „WCO mission on Risk Assessment and Selectivity“, 28. V – 2. VI 2018. u cilju jačanja kvaliteta selektivnosti i profila rizika u elektronskom sistemu analize rizika kao i radu sa bazama podataka;
- TAIEX ekspertska misija „Revizija i unapređenje profila rizika u informacionom sistemu, u skladu sa EU standardima“ u periodu od 29. X - 2. XI 2018.”

Unapređenje tehničkih kapaciteta

U izvještajnom periodu od sastanka Odbora održanog 7. XII 2018. Uprava carina je realizovala značajna unapređenja Sistema za analizu rizika. U martu 2018. završena je implementacija projekta "New Inspection Report". Novo informatičko rješenje je integrisano u Carinski informacioni sistem i stavljeno u zvanično korišćenje. Rješenje omogućava elektronsku evidenciju i evaluaciju analize rizika (centralne i lokalne) i rezultata carinskih kontrola. Navedeni projekat realizovan je uz tehničku pomoć TAIEX-a, što osigurava usklađenost rješenja sa najboljom praksom u zemljama EU u ovoj oblasti.

Značajno su unaprijeđene funkcionalnosti SEED Sistema. Ovom sistemu dodate su mogućnosti elektronske evidencije i evaluacije sledećih oblasti: Povrat PDV-a, prenos gotovog novca preko državne granice, ATA karnet i evidencija obračuna carinskog duga u putničkom prometu. Nove funkcije značajno će doprinijeti efikasnosti i ubrzanju carinskih kontrola na granici.

Značajno je unaprijeđena tehnička opremljenost carinske službe kroz podršku iz sredstava EU IPA II kroz Projekat „Podrška implementaciji Strategije integrisanog upravljanja granicom“, u iznosu od 1.400.000,00 eura u okviru kojeg je unaprijeđeno funkcionisanje Sektora za carinsku bezbjednost i kontrolu Uprave carina, nabavkom specijalne opreme za vršenje neinvazivnih pregleda (X Ray mobilni skener), vozila, informatičke i komunikacione opreme kao i razvojem informacionih

aplikacija. Aktivnosti Uprave carina u okviru ovog projekta će biti nastavljene i tokom 2018. i 2019. kroz razvoj informatičkih aplikacija u skladu sa EU standardima i nabavkom opreme.

Nastavljene su intenzivne aktivnosti u okviru CEFTA Radne grupe za upravljanje rizikom, u cilju kreiranja zajedničkih profila rizika zemalja članica, u skladu sa implementacijom Dodatnog Protokola V.

U vezi Sporazuma za unapređenje saradnje u oblasti suzbijanja kriminala, koji je potpisan u oktobru 2017. od strane relevantnih nacionalnih institucija, Uprava carina je u izvještajnom periodu obezbijedila sve tehničke i informatičke preduslove za realizaciju, izvršeno je testiranje sistema i određena kontakt tačka za razmjenu informacija u Upravi carina.

Pregled statističkih podataka o rezultatima kontrola od poslednjeg sastanka Odbora

U izvještajnom periodu službenici Uprave carina izvršili su 88.043 detaljnih kontrola vozila i robe, kao i 2.305 inspeksijskih kontrola. Utvrđeno je 421 nepravilnost. Izdata su 369 prekršajnih naloga i izrečene novčane kazne u vrijednosti od 160.700.00 eura. Oduzeta je krijumčarena roba u vrijednosti od 4.601.641.41 eura.

U izvještajnom periodu oduzeto je 45.033.930 komada cigareta u vrijednosti 4.314.456.63 eura. Takođe, oduzeto je 545,5 kg rezanog duvana u vrijednosti 36.661,44 eura; 2.975,40 litara alkohola u vrijednosti 12.702,65 eura. Na osnovu navedenih zaplijena akciznih proizvoda, izdato je 147 prekršajnih naloga i podneseno 24 krivične prijave nadležnom tužiocu.

Ostvareni su izvanredni rezultati u borbi protiv krijumčarenja narkotika. U 22 slučaja, službenici Uprave carina oduzeli su 261.70 kg skanka, 4,69 kg heroína, 0,15 litara i 100 ampula hašišovog ulja i 38,8 kg kokaina. Carinski službenici spriječili su krijumčarenje i oduzeli 19 pištolja.

U oblasti zaštite prava intelektualne svojine (IPR) u izvještajnom periodu Uprava carina je prekinula 51 carinski postupak i privremeno zadržala robu u ukupnoj količini od 10.011.123 komada robe (od čega je 10.000.000 komada cigareta i 11.123 komada razne komercijalne robe).

7.4. INDUSTRIJA

U martu 2018. usvojen je Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Industrijske politike Crne Gore do 2020, za 2017, kao i Akcioni plan za implementaciju Industrijske politike, za 2018. Definisan je Projektni zadatak za srednjoročnu reviziju Industrijske politike Crne Gore, u saradnji sa GIZ. Projekat će početi 1. XII 2018, sa planiranim trajanjem do 1. IV 2019.

U julu 2018. Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2018 – 2022 sa Okvirnim Akcionim planom 2018-2022. U oktobru 2018. usvojen je i Pregled aktivnosti na planu razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori u 2018. sa osnovom za pripremu Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori za 2019.

U novembru 2018. usvojen je usvojen Zakon o izmjeni Zakona o visini stope zatezne kamate u cilju usaglašavanja crnogorskog zakonodavstva sa Direktivom o borbi protiv zakašnjelih isplata u komercijalnim transakcijama (Direktiva 2011/7/EU).

IRFCG je u proceduri implementiranja COSME LGF instrumenta kreditnih garancija. Aplikacija je ispunila formalne uslove, pozitivno je ocijenjena i očekuje se završetak administrativne procedure i potpisivanje ugovora, sa početkom implementacije u prvom kvartalu 2019.

U dijelu zaključaka sa Pododbora koji se odnose na dostavljanje prevoda dokumenata Strategija razvoja MMSP 2018-2022. sa okvirnim akcionim planom za implementaciju, Akcionog plana za 2018, i traženih detaljnijih podataka u vezi grafika 3 odnos planiranih i realizovanih sredstava prema strateškim ciljevima, iz Izvještaja o realizaciji Akcionog plana Industrijske politike za 2017, prevod svih pomenutih dokumenata je finalizovan i slijedi njihovo dostavljanje Evropskoj komisiji.

TAČKA 8. SAOBRAĆAJ, ŽIVOTNA SREDINA, ENERGETIKA I REGIONALNI RAZVOJ

8.1. ŽIVOTNA SREDINA I KLIMATSKE PROMJENE

Vlada je na sjednici od 21. VI 2018. usvojila Akcioni plan Nacionalne strategije za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU za oblast životne sredine i klimatskih promjena za period 2018-2020. U toku su aktivnosti na izradi Prvog izvještaja o realizaciji revidovanog AP koji će do kraja 2018. biti dostavljen Vladi na usvajanje. Revidovani AP je u potpunosti usklađen sa Pregovaračkom pozicijom, koja je Evropskoj komisiji dostavljena u februaru 2018.

Vlada je utvrdila Predlog zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu, 14. VI 2018. na 81. sjednici redovnog zasijedanja. Predlogom zakona prenosi se Direktiva 2014/52/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. IV 2014. kojom se mjenja i dopunjuje Direktiva 2011/92/EU o procjeni uticaja određenih javnih i privatnih projekata na životnu sredinu. Skupština je usvojila Zakon 12. XI 2018.

Vlada je na 91. sjednici od 27. IX 2018. usvojila Informaciju o stanju životne sredine za 2017.

Izrada DSIP za Direktivu o infrastrukturi prostornih podataka će biti finalizovana do kraja 2018.

U oblasti **kvaliteta vazduha**, Vlada je 6. IX 2018. donijela Uredbu o izmjenama i dopuni Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha. Vlada je 22. III 2018. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za 2017. Na osnovu Zakona o zaštiti vazduha („Sl. list CG”, br. 25/10, 40/11 i 43/15) i Uredbe o graničnim vrijednostima sadržaja zagađujućih materija u tečnim gorivima naftnog porijekla („Sl. list CG”, broj 17/17) Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 8. V 2018 na predlog Agencije za zaštitu prirode i životne sredine donijelo Program praćenja kvaliteta tečnih goriva naftnog porijekla za 2018. godinu („Sl. list CG”, broj 35/18) i time definisalo okvir za implementaciju.

U oblasti **upravljanja otpadom**, Vlada je 4. V 2018. usvojila Odluku o dopunama Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. („Sl. list CG”, br. 74/15 i 35/18), kojom se definiše način upravljanja otpadom u Crnoj Gori, kroz uspostavljanje četiri centra za upravljanje otpadom. Ministarstvo održivog razvoja i turizma donijelo je sljedeće propise: Pravilnik o metodama za ispitivanja opasnih svojstava otpada („Sl. list CG”, broj 37/18); Pravilnik o graničnim vrijednostima prisustva opasnih materija u električnim i elektronskim proizvodima („Sl. list CG”, broj 67/18) i Pravilnik o izmjenama Pravilnika o postupanju sa opremom i otpadom koji sadrži PCB („Sl. list CG”, broj 67/18). U martu 2018. je počela realizacija projekta, uz pomoć UNDP-ja, za izradu Studije i specifičnih planova za upravljanje posebnim vrstama otpada. Planirano je da Studija i specifični planovi budu pripremljeni u IV kvartalu 2018. Studija treba da da adekvatan sistem za uspostavljanje proširene odgovornosti proizvođača i uvoznika i odnosi na: otpadnu ambalažu, vozila na kraju životnog vijeka, otpadne gume, otpad od električne i elektronske opreme i otpadne baterije i akumulatore. Specifični planovi se rade za: Direktivu o otpadu 2008/98/EZ, Direktivu o deponijama 1999/31/EZ, Direktivu 94/62/EZ o ambalaži i ambalažnom otpadu, Direktivu 2012/19/EU o otpadu od električne i

elektronske opreme, Direktivu 2006/66/EZ o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima.

Sljedeći propisi su usvojeni u oblasti **kvaliteta voda**: Pravilnik o izmjeni pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju pravna lica koja vrše ispitivanja kvaliteta voda („Sl. list CG“, broj 51/18); Pravilnik o parametrima, provjeri usaglašenosti, metodama, načinu, obimu analiza i sprovođenju monitoringa zdravstvene ispravnosti vode za ljudsku upotrebu („Sl. list CG“, broj 64/18) kojim je prenesena Direktiva Savjeta 98/83/EC od 3. XI 1998. o kvalitetu vode namijenjene za ljudsku upotrebu i Pravilnik o sadržaju Programa izgradnje kolektorskih sistema i postrojenja za tretman komunalnih otpadnih voda („Sl. list CG“, broj 31/18).

Nastavljene su aktivnosti u pogledu implementacije projekta „Jačanje kapaciteta za implementaciju Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori“ koji je otpočeo sa realizacijom 27. II 2017. i trajaće tri godine. Projekat ima za cilj da doprinese implementaciji Okvirne direktive o vodama (ODV), a obuhvatiće teritoriju Crne Gore, uključujući oba sliva sa većim rijekama: Dunavski sliv (Piva, Tara, Čehotina, Lim i Ibar) i Jadranski sliv (Zeta, Morača, Bojana, Cijevna i Sutorina).

Ministarstvo je pokrenulo projekat „Implementacija ekosistemskog pristupa u Jadranskom moru kroz planiranje prostora morskog područja“, koji se finansira iz GEF-a. Projekat će se, sprovoditi u Crnoj Gori i Albaniji, a početni „inception“ sastanak održan je 29. V 2018. u Tirani. Projekat će podržati proces unapređenja Programa monitoringa morskog ekosistema u skladu s obavezom usklađivanja nacionalnih programa monitoringa s Integrisanim programom za monitoring i procjenu (IMAP) u okviru sprovođenja Barselonske konvencije. Imajući u vidu kompatibilnost IMAP-a sa zahtjevima MSFD-a, ovaj projekat će doprinijeti i procesu prenošenja MSFD. Druga komponenta ovog projekta podržaće pripremu plana namjene morskog područja u skladu sa zahtjevima Direktive o planiranju namjene morskog područja (MSP) te je stoga od velikog značaja i za prenošenje ove direktive.

Na osnovu sprovedene tenderske procedure, 26. IX 2018. potpisan je ugovor za izgradnju kanalizacione mreže u Danilovgradu u iznosu od 2,7 miliona eura, dok je 5. IX 2018. raspisan tender za izgradnju kanalizacione mreže u Ulcinju u procijenjenom iznosu od 4,3 miliona eura, kao i tender za nadzor u iznosu od 0,25 miliona eura.

U oblasti **zaštite prirode**, Predlog zakona o stranim i invazivnim stranim vrstama je izrađen, i prošao je sve nacionalne procedure i dostavljen Evropskoj komisiji na mišljenje 6. VIII 2018, a u toku je intezivna komunikacija sa predstavnicima Evropske komisije u vezi sa finalizacijom Zakona. Takođe, pokrenuta je izrada Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o divljači i lovstvu.

Realizovane su sve predviđene aktivnosti u okviru IPA projekta „Uspostavljanje NATURA 2000 mreže“ koje podrazumijevaju terenska istraživanja shodno utrđenom planu i radionice u svrhu jačanja kapaciteta institucija. Projekat „Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore“ koji je pokrenut od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma, a finansira se iz Nacionalne alokacije Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) i koji će u određenoj mjeri doprinijeti sakupljanju podataka u obalnom i morskom regionu, koji se mogu koristiti za Natura 2000, otpočeo je u julu 2018.

Vlada je 4. X 2018. usvojila Informaciju o projektu „Finalizacija Studije zaštite područja Ulcinjske solane“ i tim povodom zaključila da zadužuje Ministarstvo održivog razvoja i turizma da dostavi Opštini Ulcinj finalizovanu Studiju zaštite područja Ulcinjske Solane, kako bi ista dalje nastavila sprovođenje postupka uspostavljanja zaštite nad Ulcinjskom solanom, kroz organizaciju javne rasprave za Studiju zaštite i Predloga odluke o proglašenju zaštićenog prirodnog dobra. Ministarstvo održivog razvoja i turizma je 18. X 2018. dostavilo Opštini Ulcinj finalizovanu Studiju zaštite područja Ulcinjske Solane.

U oblasti **industrijskog zagađenja**, Skupština je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Sl. list CG”, broj 55/18).

Izrađen je Predlog zakona o industrijskim emisijama kojim se prenosi Direktiva 2010/75/EZ o industrijskim emisijama (IED). Predlog zakona će biti upućen Vladi na utvrđivanje u decembru 2018. Usvajanje Zakona o industrijskim emisijama prati i izrada Specifičnog plana implementacije (DSIP) za IED, koji je u finalnoj fazi i koji će detaljno obraditi sve aktivnosti i potrebne mjere, uz specificiranje finansijskih sredstava i vremenskog okvira za potpunu primjenu IED.

U oblasti **hemikalija**, usvojeni su sljedeći propisi: Pravilnik o listi klasifikovanih supstanci („Sl. list CG”, broj 11/18) kojim je prenešen Prilog VI CLP Regulative; Pravilnik o bližem sadržaju dosijea i registra hemikalija („Sl. list CG”, broj 12/18) kojim su prenešeni Prilog III i Prilozi VI do XI REACH Regulative; Pravilnik o listi supstanci koje se ne upisuju u registar hemikalija i ne podliježu stručnoj procjeni („Sl. list CG”, broj 14/18) kojim su prenešeni Prilog IV i V REACH Regulative; Pravilnik o svojstvima supstance za koju može da se upotrijebi alternativni hemijski naziv („Sl. list CG”, broj 23/18) kojim je prenešena CLP Regulativa; Pravilnik o načinu vođenja evidencije o hemikalijama i izdatim dozvolama za obavljanje slobodnog prometa opasnih hemikalija („Sl. list CG”, broj 36/18); Pravilnik o načinu izrade i sadržaju izvještaja o bezbjednosti hemikalije („Sl. list CG”, broj 37/18) kojim je prenešen Aneks I REACH Regulative i Pravilnik o bližim uslovima za skladištenje i mjerama za bezbjedno čuvanje, odnosno upotrebu opasnih hemikalija („Sl. list CG”, broj 61/18).

Takođe, na sjednici Vlade od 4. X 2018. usvojena je Uredba o zabranjenim odnosno dozvoljenim načinima upotrebe, proizvodnje i stavljanja na tržište hemikalija koje predstavljaju neprihvatljiv rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu, kojom su prenešene sve izmjene i dopune Aneksa XVII REACH Regulative, i ista je u proceduri objavljivanja u Službenom listu.

Vlada je na sjednici od 29. III 2018. usvojila Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije upravljanja hemikalijama 2015-2018, za 2017.

Vlada je na sjednici od 6. IX 2018. utvrdila Predlog zakona o potvrđivanju Minamata konvencije o živi, koji je trenutno u skupštinskoj proceduri.

U okviru AZPŽS u maju 2018. uspostavljen je helpdesk - služba za pomoć koja pruža podršku u pogledu obaveza propisanih BPR Uredbom, REACH Uredbom i CLP Uredbom (e-mail: help-desk@epa.org.me). 4. IX 2018.

Glavni grad Podgorica je 12. IX 2018. usvojio **Stratešku kartu buke za teritoriju Glavnog grada Podgorice** i opština u okviru Glavnog grada.

U oblasti **civilne zaštite** usvojeni su sljedeći propisi: Izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori u 2017. (15. III 2018); Akcioni plan za sprovođenje Strategije za smanjenje rizika od katastrofa za 2018 i 2019. (22. III 2018), kao i Odluka o terminalnim tačkama mreže i grupama korisnika koji u vanrednim situacijama imaju pravo na terminalnu tačku mreže sa pravom prvenstva (7. VI 2018). Ministarstvo unutrašnjih poslova je usvojilo sljedeće propise: Pravilnik o vrstama nagrada i priznanja učesnicima zaštite i spašavanja i načinu njihove dodjele („Sl. list CG”, broj 8/18); Pravilnik o programu i načinu polaganja ispita i obrascu licence za izradu planova zaštite i spašavanja privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika („Sl. list CG”, broj 21/18) i Pravilnik o načinu vođenja zaštite od neeksplozivnih ubojnih sredstava („Sl. list CG”, broj 29/18).

Skupština je donijela Zakon o potvrđivanju Doha Amandmana na Kjoto Protokol uz okvirnu Konvenciju Ujedinjenih Nacija o promjeni klime na sjednici od 1. X 2018. („Sl. list CG”, broj 10/18). Ažuriran je Vodič o potrošnji goriva i emisijama CO₂ za modele novih putničkih vozila koja su dostupna na tržištu Crne Gore za 2018.

U saradnji sa mađarskom firmom Naturaqua i Mađarskom Vladom, realizovane su aktivnosti u okvirnom iznosu do 175 000 eura, kako bi se podržale aktivnosti Crne Gore u dijelu klimatskih promjena za razvoj sistema GIS-a (geografski informacioni sistem) za procjenu ranjivosti područja, kao i pripremu okvira za uspostavljanje Nacionalnog sistema za politike mjere i projekcije koje će se odnositi na energetske i industrijski sektor uz primjenu TIMES modela. Projekat je završen u maju 2018.

8.2. SAOBRAĆAJNA POLITIKA

U proteklom periodu intenzivirane su aktivnosti u procesu unapređenja kvaliteta Strategije razvoja saobraćaja 2018-2035, kako bi dokument bio finalizovan do kraja godine i dostavljen Vladi na usvajanje u što kraćem roku. Strategija je nakon novih izmjena upućena Evropskoj komisiji početkom novembra 2018. U toku je izrada dvogodišnjeg Akcionog plana za sprovođenje Strategije.

Shodno izmjenama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva saobraćaja i pomorstva ugovorom na određeno vrijeme angažovana su dva nova službenika na poslovima koji se prvenstveno odnose na praćenje realizacije i obaveza vezanih za Transevropsku transportnu mrežu (TEN-T) i Instrument za povezivanje Evrope (CEF), a koji su u skladu sa zahtjevima koji proizilaze iz Regulative 1316/2013 o uspostavljanju Instrumenta za povezivanje Evrope.

Službenici Ministarstva saobraćaja i pomorstva pohađali su obuku koja se tiče praćenja politike trans-evropskih mreža - o CEF instrumentu uz pomoć TAIEX podrške, odnosno službenici Ministarstva saobraćaja i pomorstva i Ministarstva ekonomije obuku o regulativama 1315/2013 i 1316/2013, podsredstvom bilateralne tehničke pomoći Slovenije.

Željeznički saobraćaj

Objavljena su četiri pravilnika:

- Pravilnik o načinu vršenja i obezbjeđivanja tehničko-kolskog pregleda vozova i vozila u unutrašnjem i međunarodnom saobraćaju („Sl. list CG”, broj 39/18);
- Pravilnik o bližim uslovima, načinu ugradnje i upotrebi aparata za gašenje požara u vozilima („Sl. list CG”, broj 12/18);
- Pravilnik o bližim uslovima koje u pogledu opreme, kadra i prostora treba da ispunjava radionica za održavanje željezničkih vozila („Sl. list CG”, broj 18/18);
- Pravilnik o tehničkim specifikacijama interoperabilnosti željezničkog sistema/infrastruktura („Sl. list CG”, broj 46/18).

Takođe, rok za donošenje Zakona o željeznici je pomjeren za drugi kvartal 2019.

Vazdušni saobraćaj

Trenutno se radi na najvećem državnom projektu davanja koncesije za "Aerodrome Crne Gore" AD. Javna rasprava je već održana 10. IX 2018. u Podgorici, a izvještaj o sprovedenoj javnoj raspravi se nalazi na sajtu Ministarstva saobraćaja i pomorstva. Sledeći koraci su:

- Rješavanje imovinsko pravnih odnosa na aerodromu Tivat
- Potpisivanje kolektivnog ugovora za zaposlene na Aerodromu Crne Gore
- Usvajanje koncesionog akta i ugovora o koncesiji od strane Vlade Crne Gore
- Raspisivanje predkvalifikacione faze tendera
- Dostava Info Memo dokumenta kvalifikovanim ponuđačima-brošura gdje će se naći sve informacije vezano za navedeni projekat
- Početak 2. faze tendera
- Evaluacija ponuda

- Odabir najboljeg ponuđača
- Komercijalni sporazum
- Finansijski sporazum.

S obzirom na to da je Crna Gora prepoznata kao turistička destinacija i da je Montenegro Airlines od krucijalnog značaja, kako za turističku privredu tako i za samu državu, ozbiljno se radi na rješavanju problema sa kojima se suočava, u skladu sa zakonom i pravilima EU. Na sjednici Odbora direktora MA, koji je održan 22. X 2018, donešen je Plan dokapitalizacije i revitalizacije flote i iniciranje procesa traženja strateškog partnera. Očekuje se da do kraja 2018. bude donešena odluka na Vladi o daljim koracima vezanim za poslovanje MA.

Drumski saobraćaj

U posmatranom periodu pripremljen je Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radnom vremenu i pauzama u toku radnog vremena i uređajima za evidentiranje u drumskom saobraćaju („Sl. list CG“, broj 75/10). Predmetni Predlog zakona je utvrdila Vlada Crne Gore, i isti je u skupštinskoj proceduri.

Izrađen je Nacrt zakona o dopunama Zakona o ugovorima u prevozu u drumskom saobraćaju, koji je dobio mišljenje Sekretarijata za zakonodavstvo i Ministarstva pravde. Sledeći koraci su dobijanje mišljenja od EK, procedure na Vladi Crne Gore i Skupštini Crne Gore.

Pomorski saobraćaj

Objavljeno je sledeće:

1. Uredba o izmjeni uredbe o visini naknade za korišćenje objekata sigurnosti plovidbe na plovnim putevima („Sl. list CG“, broj 28/18),
2. Pravilnik o izmjeni pravilnika o načinu određivanja imena broda, imena i oznake tehničkog plovnog objekta i luke upisa („Sl. list CG“, broj 33/18),
3. Pravilnik o obrascu izjave o usklađenosti luke sa bezbjednosnim zahtjevima („Sl. list CG“, broj 33/18),
4. Pravilnik o bližim uslovima u pogledu zaliha lijekova i medicinskih sredstava za pružanje medicinske pomoći na brodovima („Sl. list CG“, broj 67/18),
5. Pravilnik o dopunama Pravilnika o vrstama zvanja i ovlašćenja, uslovima za sticanje zvanja i izdavanje ovlašćenja za članove posade broda („Sl. list CG“, broj 63/18),
6. Pravilnik o postupku vršenja inspeksijskog nadzora brodova i izgledu legitimacije inspektora („Sl. list CG“, broj 14/18),
7. Odluka o dopuni Odluke o određivanju luka prema namjeni („Sl. list CG“, broj 50/18),
8. Odluka o dopuni Odluke o određivanju luka prema vrsti pomorskog saobraćaja („Sl. list CG“, broj 50/18),
9. Odluka o visini naknade za rad Komisije za polaganje ispita za sticanje zvanja i ovlašćenja o posebnoj osposobljenosti članova posade broda i jahte („Sl. list CG“, broj 67/18).

Državni putevi

Bar-Boljare autoput, dionice Mateševo - Andrijevića i zaobilaznica Podgorica – koridor Orijent (Bliski Istok) – istočni Mediteran.

U toku 2018. nastavljeni su radovi na realizaciji prioritete dionice Smokovac-Uvač-Mateševo autoputa Bar - Boljare. Činjenica da na trasi, zbog konfiguracije terena postoji 20 mostova ukupne dužine oko 5,91 km, 16 dvocjevnih tunela ukupne dužine 17,95 km, a otvorena trasa je projektovana na dužini od oko 17 km, govori o izazovima i zahtjevima za Izvođača radova, kao i o stepenu odgovornosti i obimu posla za sve subjekte uključene u praćenje realizacije Projekta.

Predmetna dionica je podijeljena na 4 dijela sa ukupno 19 pod-dionica. Do sada je izdato 18 građevinskih dozvola za izvođenje glavnih građevinskih radova, 1 građevinska dozvola za izvođenje elektro-mašinskih instalacija, kao i 10 građevinskih dozvola za izvođenje radova na odlagalištima viška materijala iz iskopa.

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva u svojstvu Investitora je do sada izdalo 92 prethodne saglasnosti za angažovanje podizvođača, kojima je obuhvaćeno 109 preduzeća, od čega je 89 preduzeća iz Crne Gore (imaju registrovano sjedište u Crnoj Gori prije 1. I 2012) i 20 preduzeća iz okruženja (Srbija, BiH, Hrvatska, Slovenija). Iako se bilans realizacije obaveze Izvođača radova koja se odnosi na angažovanje domaćih podizvođača za realizaciju min 30% prihvaćene vrijednosti ugovora (809.577.356,14 eura) za projektovanje i izvođenje radova svodi na završetku Projekta, na bazi stvarno realizovanih predmeta i vrijednosti podizvođačkih ugovora, prema preliminarnim podacima Izvođača radova, domaćim podizvođačima je do sada povjerena realizacija 36,21% ugovorene vrijednosti.

U toku oktobra 2018. bilo je angažovano ukupno 3.501 radnika, od čega je 2.251 kineski državljanin, 198 je crnogorski državljanin, 44 je ostalih državljana, dok je 1.008 radnika bilo angažovano od strane podizvođača.

Ostale dionice

Do kraja 2018. očekuje se početak izrade idejnih projekata sa pripadajućim elaboratima procjene uticaja na životnu sredinu i društvo za dionicu Mateševo-Andrijevice, i za dionicu Smokovac-Tološi-Farmaci, za što su od strane Investicionog okvira za Zapadni Balkan 2017. obezbijeđena bespovratna sredstva u ukupnom iznosu od 5.490.000 eura. Takođe, od strane Investicionog okvira za Zapadni Balkan u toku 2017. obezbijeđeno je 1.300.000 eura za pripremu nove sveobuhvatne Studije opravdanosti za čitav autoput Bar-Boljare. Prva sljedeća dionica za izgradnju bi trebala biti dionica na potezu od Mateševa do Andrijevice, nakon završetka izgradnje dionice Smokovac-Mateševo koja je u toku, čime će se dodatno podstaći regionalno povezivanje, kao i privredni razvoj sjevernog regiona Crne Gore. U cilju sagledavanja i definisanja optimalnih uslova realizacije i ostalih dionica autoputa Bar - Boljare, javno su pozvani svi zainteresovani subjekti da ispolje svoje interesovanje i predlože uslove i modele za realizaciju ostalih dionica autoputa Bar-Boljare, na principima privatno-javnog partnerstva, na bazi najbolje međunarodne prakse i uz poštovanje principa jednakog tretmana, slobodne konkurencije i nediskriminacije. U cilju sagledavanja mogućnosti zajedničkog nastupa prema trećim zainteresovanim stranama i dostupnim izvorima sredstava za finansiranje realizacije infrastrukturnih investicija dana 23. VII 2018. je potpisan i Memorandum o razumijevanju i saradnji na realizaciji infrastrukturnih projekata između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije i na bazi ovog dokumenta u toku je usaglašavanje kontaktne tačke na projektu autoputa Bar-Boljare između Crne Gore i Republike Srbije. Sama činjenica da se projekat autoputa Bar-Boljare nalazi na SEETO glavnoj transportnoj mreži i da je kao takav od 2015. dio indikativnog proširenja osnovne regionalne saobraćajne mreže TEN-T-a na prostor Zapadnog Balkana, odnosno dio proširenog koridora Bliski Istok-istočni Mediteran u okviru Trans-evropske transportne mreže, govori u prilogu činjenice o značaju koji ovom projektu daje i Evropska unija i samim tim o potrebi osiguranja njegove pune izgrađenosti.

Bezbjednost na putevima

Kada je u pitanju segment inspekcije bezbjednosti na putevima, Direktiva 2008/96/EC o upravljanju saobraćajnom infrastrukturuom sa aspekta bezbjednosti implementirana je u Predlog Zakona o putevima, Usvajanjem novog Zakona o putevima i izradom podzakonskih akata koji će proisteći iz predmetnog zakona, u potpunosti će se primjeniti predmetna direktiva.

Pored zakonskog uređenja ove oblasti, u prethodnom periodu urađene su Smjernice za Inspekciju bezbjednosti saobraćaja na putevima, a inspektori su upućeni na obuku za bezbjednost na putevima (RSI/Road Safety Inspection). Organizacija obuke je jedna od aktivnosti, koja ima za cilj da podrži sprovođenje "reformskih mjera".

Takođe, u pogledu sprovođenja reformskih mjera koje se u Planu upravljanja reformskim mjerama odnose na inspekciju bezbjednosti saobraćaja na putevima (RSI) i reviziju bezbjednosti saobraćaja na putevima (RSA) obezbijedena je Tehnička podrška Evropske komisije za povezivanje Zapadnog Balkana – ConneCTA.

U pogledu sprovođenja revizije bezbjednosti saobraćaja na putevima (RSA) u skladu sa Direktivom EU 2008/96 na projektima na Sveobuhvatnoj i Glavnoj putnoj mreži obezbijedena je Tehnička podrška Evropske komisije za povezivanje Zapadnog Balkana – ConneCTA.

Za sprovođenje reformske mjere „Uspostavljanje nacionalnog sistema stalnog prikupljanja podataka o saobraćajnim nezgodama (do 2018)” odobrena je ConneCTA tehnička podrška EK.

Takođe, Predlog zakona o putevima sadrži pravni osnov za implementaciju direktive kojom je uređen ITS (2010/40/EU).

Tehnička podrška Evropske komisije ConneCTA odobrena je i u pogledu realizacije reformske mjere koja tretira pitanje inteligentnih transportnih sistema. U toku je realizacija prve faze projekta "Procjena potreba", čiji je cilj procjena stanja ITS razvoja, upoznavanje sa tekućim projektima koji su relevantni za ITS (koji finansiraju EU ili MFO), kao i utvrđivanje registra ITS potreba i očekivanja na nacionalnom nivou u pogledu razvoja ITS.

8.3. ENERGETIKA

U periodu od prošlog sastanka Odbora za stabilizaciju i pridruživanje donijet je značajan broj podzakonskih akata na osnovu važećih zakona iz oblasti energetike.

Na osnovu Zakona o energetici, Vlada je donijela 5 uredbi, a Ministarstvo ekonomije 1 pravilnik. Ovim podzakonskim aktima uređuju se pitanja iz oblasti obnovljivih izvora energije, kao i pitanja iz oblasti snabdijevanja električnom energijom i zaštite ranjivih kupaca električne energije.

Pored toga, na osnovu Zakona o energetici, Regulatorna agencija za energetiku je donijela 5 podzakonskih akata i odobrila 5 akata koja su utvrdili energetske subjekti. Posebno je značajna Odluka o izdavanju sertifikata Akcionarskom društvu Crnogorski elektroprenosni sistem, kao operatoru prenosnog sistema električne energije, koju je Regulatorna agencija za energetiku donijela 24. IV 2018. Time je Crnogorski elektroprenosni sistem AD stekao pravo na obavljanje prekograničnog prenosa električne energije.

Na osnovu Zakona o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa, Ministarstvo ekonomije je donijelo 1 pravilnik, a u toku je izrada više podzakonskih akata koji će se donijeti u cilju implementacije ovog zakona.

U istom periodu, Ministarstvo ekonomije je na osnovu Zakona o efikasnom korišćenju energije donijelo 11 pravilnika kojima se utvrđuju tehnički zahtjevi eko dizajna pojedinih grupa proizvoda koji utiču na potrošnju energije, kao i zahtjevi za označavanje pneumatika motornih vozila u pogledu energetske efikasnosti i drugih parametara.

Planirano je da se, nakon završetka međuresorskog usaglašavanja, do kraja drugog kvartala 2019, pripremi i dostavi Vladi na utvrđivanje Predlog zakona o snabdijevanju naftnim derivatima u slučaju poremećaja u snabdijevanju.

Na sjednici od 21. XII 2017. Vlada Crne Gore je usvojila **Informaciju o korišćenju privremenog skladišta radioaktivnog otpada s Predlogom aneksa Ugovora o korišćenju privremenog skladišta radioaktivnog otpada**, koji je dana 29. XII 2017. potpisan između Ministarstva održivog razvoja i turizma i D.O.O. „Centar za ekotoksikološka ispitivanja“.

U okviru sprovođenja Ugovora o neproliferaciji nuklearnog oružja, Sporazuma o zaštitnim mjerama, Dodatnog protokola i Protokola o malim količinama, MORT je tokom 2018. izradio i dostavio Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju ukupno četiri **(4) nacionalna izvještaja i izjave o nuklearnim materijalima** u Crnoj Gori.

Dana 27. VI 2018. u Crnoj Gori sprovedena je **inspekcija nuklearnih materijala** Međunarodne agencije za atomsku energiju.

Vlada Crne Gore je 19. IV 2018. usvojila **Odgovore na pitanja strana ugovornica Zajedničke konvencije** na Treći nacionalni izvještaj o implementaciji obaveza koje proističu iz Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom koji su dostavljeni Sekretarijatu Međunarodne agencije za atomsku energiju.

Vlada Crne Gore je 20. IX 2018. utvrdila **Predlog zakona o potvrđivanju Zajedničkog protokola o primjeni Bečke konvencije i Pariske konvencije**, koji je proslijeđen Skupštini Crne Gore na razmatranje i donošenje.

U februaru 2018. predstavljene su aktivnosti završenog nacionalnog projekta **MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona“**. U 2018. nastavljena je implementacija projekta **MNE9005 „Procjena i smanjenje radona u crnogorskim školama i vrtićima“**. Projekte MNE9004 i MNE9005 finansiraju Međunarodna agencija za atomsku energiju i Vlada Crne Gore. Projekti imaju istraživački karakter, a realizuju ih: Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo prosvjete i Agencija za zaštitu životne sredine. Cilj ovih projekata je, između ostalog, procjena srednje godišnje koncentracije radona u boravišnim prostorijama na teritoriji cijele Crne Gore i u svim vaspitno-obrazovnim ustanovama, resursnim centrima, domovima učenika i studenata Crne Gore. Na osnovu rezultata projekta MNE9004 „Mapiranje radona u Crnoj Gori i unapređenje nacionalnog sistema zaštite od radona“ izrađen je stručni osnov za **Program zaštite od radona sa Akcionim planom za period 2019-2023.**

U dijelu usklađivanja pravnog okvira sa najnovijim međunarodnim standardima Međunarodne agencije za atomsku energiju (MAAE) i pravnom tekovinom Evropske unije u oblasti radijacione i nuklearne sigurnosti i bezbjednosti i zaštite od jonizujućeg zračenja, završena je realizacija nacionalnog projekta odobrenog od strane Evropske unije IPA višekorisnički projekat „Dalje jačanje nuklearnih regulatornih tijela Albanije, BjR Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova (1244) i Crne Gore“, čija realizacija je trajala tri (3) godine.

U 2018. je nastavljeno sa realizacijom nacionalnog projekta odobrenog od strane Međunarodne agencije za atomsku energiju (MAAE) **MNE9006 „Unapređenje regulatorne infrastrukture u oblasti nuklearne i radijacione sigurnosti“**.

8.4. REGIONALNA POLITIKA I KOORDINACIJA STRUKTURNIH INSTRUMENATA (POGLAVLJE 22)

Nastavljene su aktivnosti u vezi s implementacijom Akcionog plana za ispunjavanje zahtjeva kohezione politike EU. U oblasti **zakonodavnog okvira**, ključne aktivnosti su sprovedene u oblasti državne pomoći, gdje je usvajanjem Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, broj 13/18) unaprijeđen pravni i institucionalni okvir za kontrolu državne pomoći. Nastavljen je rad i na usklađivanju sa zahtjevima vezanim za korištenje fondova ESI u oblastima javnih nabavki, saobraćaja, životne sredine i jednakosti i zaštite od diskriminacije.

U oblasti **institucionalnog okvira**, definisana je dinamika aktivnosti na uspostavljanju institucionalnog okvira i postignut dogovor da se budući institucionalni okvir formalno-pravno definiše Zakonom o Evropskim strukturnim i investicionim fondovima.

U oblasti **administrativnih kapaciteta** nastavljena je obuka kadrova u strukturi Ipe, prvenstveno kroz projekat *Jačanje kapaciteta crnogorske uprave za proces pristupanja EU i korištenje IPA II instrumenta*. Istovremeno, nacionalni službenik za ovjeravanje, nakon konsultacija sa nacionalnim IPA koordinatorom, dostavio je Vladi predlog modela politike zadržavanja kadrova zaposlenih u strukturi za upravljanje Ipom, čije usvajanje se očekuje uskoro.

U oblasti **programiranja**, Crna Gora je neznatno ažurirala Jedinstvenu listu prioriternih infrastrukturnih projekata, tako da je Vlada u martu 2018. usvojila revidiranu Listu. Kada je u pitanju uspostavljanje sistema za koordinaciju strateškog planiranja, ova funkcija je, u skladu s novom institucionalnom organizacijom sistema za koordiniranje procesa pristupanja EU, dodijeljena Generalnom sekretarijatu Vlade, gdje je izmještena organizaciona jedinica koja se i u prethodnom periodu bavila ovim poslovima. Takođe, doraden je Nacrt dinamičkog plana za pripremu Partnerskog sporazuma i Operativnog programa, prema kojem se tokom 2019. planira početak izrade ovih programskih dokumenata.

Kada je u pitanju **nadgledanje i ocjenjivanje**, nastavljene su redovne aktivnosti po pitanju nadgledanja i ocjenjivanja programa i projekata Ipe.

TAČKA 9. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO (UKLJUČUJUĆI BEZBJEDNOST HRANE)

POLJOPRIVREDA

Aktivnosti vezane za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU i ispunjavanjem obaveza iz Akcionog plana, odvijaju se u skladu sa planiranom dinamikom. Kroz mjere Agrobudžeta i u 2018. nastavljeno je sa postepenim usaglašavanjem sa politikom direktnih plaćanja EU. Takođe, donešeno je niz podzakonskih akata putem kojih su prenešene odredbe EU implementacionih regulativa koje propisuju pravila za stavljanje na tržište voća i povrća, goveđeg mesa, živinskog mesa, jaja, maslinovog ulja. Takođe usklađivane su odredbe koje se odnose na registar geografskih oznaka za vino, zatim načinu podnošenja zahtjeva i sadržaju proizvođačke specifikacije za jaka alkoholna pića. Dodatno uz ekspertsku TAIEX podršku rađeno je na izračunu SO2013 i dobijeni su preliminarni podaci, čime je nastavljen rad na obavezama vezanim za uspostavljanje FADN sistema.

U skladu sa dogovorom postignutim sa Evropskom komisijom, tokom 2019. radiće se na ažuriranju Akcionog plana za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU za PP11, a najavljena je i Monitoring misija EK, nakon koje će biti date jasnije smjernice u vezi izrade navedenog dokumenta.

U trgovini poljoprivredno prehrambenim proizvodima sa EU Crna Gora i dalje ima visok spolnotrgovinski deficit. Iskorišćenost preferencijalne kvote za izvoz vina u EU je i dalje na niskom nivou. Dominantna tržišta za izvoz crnogorskih vina su i dalje tržišta regiona, odnosno zemalja CEFTA-e, a posljednjih godina Crna Gora bilježi i rast izvoza u Kinu. Razlog i dalje niskog nivoa izvoza vina na tržište EU je nekonkurentnost naših vina i ograničen pristup velikim trgovinskim lancima. Detaljni podaci o izvozu vina iz Crne Gore dostavljeni su Evropskoj komisiji, kako je i zahtijevano na posljednjem sastanku Pododbora. Kada je riječ o izmjenama Protokola II SSP-a iste je potrebno uskladiti sa novom rejonizacijom crnogorskog vinogradarskog proizvodnog područja. Naime, proširen je areal uzgoja vinove loze u Crnoj Gori i povećan broj regiona u odnosu na podatke navedene u postojećem Aneksu II Protokola II SSP-a. U septembru 2018. formirana je prva zainteresovana grupa proizvođača iz Podgoričkog vinogradarskog subregiona, koja će podnijeti zahtjev za geografsku oznaku vina. Zbog ove aktivnosti i očekivanih zahtjeva drugih grupa proizvođača, očekujemo da će zaštićene geografske oznake crnogorskih vina biti predmet izmjene SSP – Protokola II.

Akcioni plan za uspostavljanje IAKS-a i Agencije za plaćanja (mjerilo za zatvaranje poglavlja):

Tokom perioda od 5. do 9. XI 2018. u Podgorici je organizovana ekspertska misija TAIEX-a u cilju pružanja pomoći službenicima Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja u finalizaciji nacrtu Akcionog plana za uspostavljanje Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS) i operativne Agencije za plaćanja, koji je mjerilo za zatvaranje poglavlja 11. Eksperti iz Slovenije i Hrvatske dali su smjernice i prenijeli znanje i iskustvo u izradi Akcionog plana i nastavlja se rad na pripremi Akcionog plana za Crnu Goru.

Postepena izgradnja preostalih komponenti Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS):

Nakon Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra životinja, Ministarstvo nastavlja sa izgradnjom IAKS sistema u Crnoj Gori.

Projekat IPA 2013 pod nazivom „Jačanje crnogorske poljoprivrede uspostavljanjem sistema za identifikaciju zemljišnih parcela (LPIS)” okončan je u junu 2018. Glavni ciljevi ovog projekta su ispunjeni: nabavljena je nova hardverska oprema, razvijeno LPIS softversko rješenje i isporučeni novi orto snimci. LPIS softversko rješenje je geografski informacioni sistem, koji predstavlja spajanje kartografije i tehnologije baze podataka.

Pilot verzija softvera za LPIS implementirana je u junu 2017. i korišćena je za jedinstvenu identifikaciju poljoprivrednih parcela na kojima se uzgaja organska proizvodnja. U 2018. nadograđena verzija softvera korišćena je za jedinstvenu identifikaciju poljoprivrednih parcela koje se koriste u organskoj proizvodnji, kao i parcele sa vinogradima i maslinjacima.

LPIS softver je operativan i sada podržava jedinstvenu identifikaciju svake poljoprivredne parcele u Crnoj Gori.

Pored toga, inicijalni LPIS sloj je u pripremi. Digitalizacija inicijalnog sloja je u toku i taj projekat finansiran je od strane Svjetske banke (MIDAS projekat). Ovaj sloj se sastoji samo od poljoprivrednog zemljišta - obradivog zemljišta, trajnih travnjaka i trajnih usjeva. Dostavljanje ovog sloja očekuje se do kraja novembra i biće uvezen u LPIS softver, a s tim, potpuna LPIS infrastruktura biće uspostavljena.

Drugi IAKS podsistem, pored LPIS-a, koji se oslanja na prostorne informacije, predstavlja geoprostorni zahtjev za dodjelu podrške. Upotreba geoprostornog zahtjeva za dodjelu podrške je obavezna od 2018. Tehnička specifikacija za IAKS sistem u Crnoj Gori je pripremljena u okviru Fonda za integraciju u EU "Izrada tehničkih specifikacija za softverske komponente u cilju uspostavljanja IAKS-a u Crnoj Gori". Iz ove tehničke specifikacije, dio za geoprostorni zahtjev za dodjelu podrške sa modulima za administraciju mjera i administrativnu kontrolu je izdvojen i pripremljen je za tender. U avgustu je potpisan ugovor za razvoj ovog softverskog rješenja i trenutno je u fazi razvoja.

Regionalne kancelarije:

Novi Nacrt pravilnika o sistematizaciji Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja uvodi koncept regionalnih kancelarija. Planirana je prva regionalna kancelarija u Bijelom Polju.

U novembru je MPRR objavilo Zahtjev za izražavanje interesovanja za konsultantsku kompaniju za pripremu glavnog projekta i nadgledanja adaptacionih radova/radova renoviranja regionalne kancelarije Agencije za plaćanja Crne Gore u Bijelom Polju.

IPARD II implementacija:

Nakon potpisivanja Finansijskog sporazuma sa EK, MPRR, Direktorat za plaćanja, objavilo je 23. II 2018. prvi javni poziv za mjeru 1 "Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava".

Javni poziv za mjeru 1 bio je otvoren u periodu od 1. III do 15. V 2018. Primljeno je ukupno 389 zahtjeva za dodjelu podrške (sa EU učešćem od 12.068.452 EUR (stanje na datum: 31. X 2018)) i, u skladu sa akreditovanim procedurama od strane EK, u toku je proces administrativnih i terenskih kontrola za svaki pojedinačni zahtjev.

Takođe, MPRR, Direktorat za plaćanja, dana 13. IV 2018. objavilo je prvi javni poziv za mjeru 3 "Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda". Rok za dostavljanje zahtjeva bio je od 16. V 2018. do 16. VII 2018. Ukupno 45 zahtjeva za dodjelu podrške su primljeni (sa EU učešćem od 8.615.522 EUR (stanje na datum: 31. X 2018.)) i, kao i za mjeru 1, u toku je proces administrativnih i terenskih kontrola za svaki pojedinačno zahtjev.

Zbog činjenice da je broj zahtjeva za dodjelu podrške prevazišao planirana očekivanja (projektovani broj zahtjeva bio je 200, a analiza opterećenosti poslom je izvršena prema tom broju), novi predlog Pravilnika o sistematizaciji za Direktorat za plaćanja predviđa 10 više zaposlenih u Direkciji za strukturnu podršku, direkciji koja implementira IPARD pozive.

Još jedan razlog za povećanje broja zaposlenih u Direktoratu za plaćanja jeste plan slanja zahtjeva za povjeravanje zadataka izvršenja budžeta za mjeru 7 "Diverzifikacija gazdinstva i razvoj poslovanja" i mjeru 9 "Tehnička pomoć".

Upravljačko tijelo radi na izmjenama IPARD II programa i predviđene su nove mjere, mjera 7 "Diverzifikacija gazdinstva i razvoj poslovanja" i mjera 9 "Tehnička pomoć". Predviđeni datum za dobijanje povjerenja navedenih mjera je 2019, kao i prilagođavanje postojećih mjera.

Sljedeća godina je planirana za nastavak objavljivanja poziva za mjere 1 i 3.

Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi

Od dana kada je Vlada Crne Gore na 126. sjednici održanoj 10. IX 2015. usvojila Strategiju Crne Gore za transpoziciju i implementaciju propisa Poglavlja 12 – Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarna politika sa sveobuhvatnim Akcionim planom i Specifičnim akcionim planom za klasičnu kugu svinja, implementacija Strategije je kontinuirana. U skladu sa Strategijom u izvještajnom periodu usvojeno je u oblasti bezbjednosti hrane: 22 propisa; veterini: 38 propisa i u fitosanitarnoj oblasti: 25 propisa.

U 2018. Crna Gora završava sa transpozicijom EU legislative za Poglavlje 12 po Strategiji i ulazi u fazu implementacije. Za 2019. Crna Gora je planirala da usvoji revidiranu Strategiju za transpoziciju i implementaciju *acquis* za Poglavlje 12 – Bezbjednost hrane, Veterina i Fitosanitarna politika sa opštim Akcionim planom i Specifičnim Akcionim planom za klasičnu kugu svinja koja uključuje novu EU legislativu i planove za implementaciju.

Nakon institucionalnih promjena u 2016. (uspostavljena Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove) i 2017. (veterinarski, fitosanitarni i inspektori za hranu prelaze u Upravu za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove) kao aktivnosti povezane sa daljim jačanjem kako institucionalnih, tako i administrativnih kapaciteta, kao kontinuirane aktivnosti u cilju ispunjavanja Mjerila 2 i 3 za zatvaranje prgovora: u sektoru za bezbjednost hrane: zaposlena 3 savjetnika i 1 inspektor za hranu; u sektoru veterine: zaposlen 1 savjetnik; u fitosanitarnom sektoru: zaposlena 2 fitosanitarna inspektora.

Po prvi put u Crnoj Gori usvojen je objedinjeni Program mjera bezbjednosti hrane i hrane za životinje za 2018. („Sl. list CG“, 9/18) koji se sadrži od 13 podprograma monitoringa i za čije su sprovođenje obezbijedena sredstva Budžetom Crne Gore za 2018. u iznosu od 349.000,00€ i koji obuhvata Program monitoringa: rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje; rezidua sredstava za zaštitu bilja; nitrata; zemljišta; listerioze (zoonoze) u hrane; mikrobioloških kriterijuma; bezbjednosti školjki; kontaminenata u hrani; hrane za posebne prehrambene potrebe; aditiva koji se mogu koristiti u hrane; predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom; nepoželjnih supstanci u hrani za životinje i hrane i hrane za životinje na prisustvo genetski modifikovanog materijala.

Program obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja u 2017. je implementiran i u toku je realizacija Programa obaveznih mjera zdravstvene zaštite životinja za 2018. Sredstva za sprovođenje mjera obavezne zdravstvene zaštite životinja obezbijedena su iz budžeta Crne Gore u iznosu od 1.414.000€. Dio Programa obaveznih mjera čini Plan preventivnih mjera za suzbijanje bolesti kvrgave kože i bolesti plavog jezika za koji su obezbijedena dodatna novčana sredstva iz

budžeta Crne Gore i donacija EK u vakcinama i u novcu u vrijednosti nabavljenih vakcina protiv bolesti kvrgave kože. Iz sredstava budžeta obezbijeđeno je 817.834,44€, a kroz donaciju EK 95.000 doza vakcina protiv bolesti kvrgave kože i 60.500€ u novcu. Takođe relizovan je Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje za 2017. i izvještaj o relizaciji programa dostavljen Evropskoj komisiji 31. III 2018.

Program fitosanitarnih mjera za 2017. je implementiran i započeta relizacija Programa fitosanitarnih mjera za 2018. Sredstva za sprovođenje programa fitosanitarnih mjera obezbijeđena su iz budžeta Crne Gore u iznosu od 221.000€. Dodatno za sprovođenje Posebnog akcionog plana za subijanje crvenog surlaša palmi, obezbijeđeno je dodatnih 275.000€.

Registar proizvođača, prerađivača, uvoznika i distributera određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata pod nadzorom: do sada u registar je upisano ukupno 667 subjekata koji su stekli pravo na upotrebu MNE broja kao preduslov za implementaciju Sistema biljnih pasoša u Crnoj Gori u skladu sa obavezama po članu 6 Direktive 2000/29 i 92/90 i 93/50.

Implementacija sistema biljnih pasoša započela je 2015. u sklopu IPA 12 Projekta: Razvoj službi za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i implementirana je na sjemenskom krompiru u 2016, za sadni materijal vinove loze u 2017, a za 2018. u toku je uvođenje za sadni materijal voća.

Radi sprečavanja unošenja zlatne žutice vinove loze (Grapevine flavescence dorée), koju prouzrokuje fitoplazma „Candidatus Phytoplasma vitis“, a koja je prisutna u okruženju i izaziva velike štete u vinogradima, donijeta je Naredba o hitnim fitosanitarnim mjerama za sprečavanje unošenja zlatne žutice vinove loze („Sl. list CG“, broj 18/18) i štampan je informativni materijal (brošura) radi edukacije vinogradara.

Radi što efikasnije implementacije gore pomenute Naredbe, održano je devet radionica sa detaljnom prezentacijom kako za vinogradare, tako i za predstavnike opštinskih i savjetodanih službi u biljnoj proizvodnji koji su u saradnji sa NVO takođe pomogli u organizovanju radionica.

U narednom periodu se očekuje od vinogradara da imaju ozbiljan pristup u zaštiti svojih vinograda, da redovno pregledaju vinograde, postavljaju žute ljepljive ploče i očitavaju odnosno prate brojnost insekta - cikade američki cvrčak (Scaphoideus titanus), glavnog prenosioca tj. vektora ove bolesti, kao i da sprovode druge mjere propisane Naredbom.

Crna Gora je u 2018. nastavila sa realizacijom Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja u skladu sa Akcionim planom za period od 2016. do 2021. Sve predviđene aktivnosti realizuju se u skladu sa Planom.

U izvještajnom periodu utvrđeno je da je od predloženih 46 mjera realizovano svih 9 mjera koje su planirane za realizaciju u 2017, 27 mjera se realizuju kontinuirano, a 10 mjera nije dospjelo za realizaciju.

Nastavljeno je sa obukom korisnika sredstava za zaštitu bilja za profesionalnu upotrebu i odvija se u kontinuitetu ovo je i jedna od predviđenih aktivnosti po Nacionalnom planu za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja. U izvještajnom periodu održano je 9 obuka i dodjeljeno 220 sertifikata o završenoj obuci i izdato 220 legitimacija za profesionalnog korisnika.

Vlada Crne Gore je na 34. sjednici od 12. VII 2017. donijela Nacionalni program za unapređenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla (NPUO) koji obuhvata planove unapređenja objekata kategorije III sa vremenskim rokovima za otklanjanje neusaglašenosti, što je i sastavni dio završnog mjerila 1.

Aktivnosti predviđene **programom** se konstantno sprovode u cilju monitoringa unapređenja objekata u skladu sa usvojinim planovima unapređenja.

Tabelarni pregled implementacije nacionalnog plana unapređenja:

Djelatnost	Ukupan broj objekata za hranu u Crnoj Gori nakon sprovede ne druge kategorizacije	Objekt i usaglašeni sa EU zahtjev ima kada je usvojen NPUO	Usaglašeni objekti sa EU zahtjevima u Prvom izvještajnom periodu (01.06-31-12.2017)	Usaglašeni objekti sa EU zahtjevima u Drugom izvještajnom periodu (01.01-30.-06.2018)	Ukupan broj objekata a usaglašeni sa EU zahtjevima	Ukupan broj objekata neusaglašenih sa EU zahtjevima	% postignuto usaglašavanja	Napomena objekti prestali sa radom
klanice-papkari	22	2	1	1	4	17	18,18	1 ¹
klanice-živina	4	2	0	0	2	2	50,00	-
mesne preradevine	2	0	0	0	0	2	0,00	-
prerada mesa	28	2	1	3	6	24	21,43	1
obrada crijeva	2	1	0	0	1	1	50,00	-
prerada mlijeka	29	6 ²	2	1	8	21	27,59	-
proizvodiribarstva	7	5	0	0	5	2	71,43	

otprem ni centri za školjke	2	0	2	0	2	0	100,00	-
pakova nje jaja	6	2	1	0	3	3	50,00	-
skladišt enje hrane	54	23	7	0	30	16	55,56	5 ³
TOTAL	156	43	14	5	61	88	39,10	7

¹ zbog požara u objektu za klanje Mesopromet, Bijelo Polje ne obavlja se odobrena djelatnost

² jedan objekat za preradu mlijeka koji je bio razvrstan u kategoriju I – usaglašen sa EU, je zbog neodržavanja standarda razvrstan u kategoriju III – neusaglašen sa EU zahtjevima, sa obavezom izrade plana unapređenja

³ u skladu sa novousvojenim Pravilnikom, u ovim objektima se obavlja djelatnost skladištenje hrane životinjskog i neživotinjskog tako da sada ovi objekti ne podliježu odobravanju već registraciji, pa su nakon postizanja EU standarda razvrstani prema djelatnosti u Registar registrovanih objekata. Ovim objektima se ne dodjeljuje veterinarski kontrolni broj.

Vlada Crne Gore je na 82. sjednici od 21. VI 2018. donijela **Nacionalni program za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom.** Nacionalni program za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom treba da pruži jasne okvire, smjernice za aktivnosti, aktivnosti, nosioce aktivnosti i rokove za sprovođenje pojedinih aktivnosti, kako bi se kvalitet sirovog mlijeka u Crnoj Gori unaprijedio do nivoa usaglašenosti sa propisanim EU zahtjevima.

Radi dostizanja ciljeva za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka u Crnoj Gori, sprovode se aktivnosti koje moraju biti sprovedene uz jasno definisane rokove za implementaciju aktivnosti, koje su proizašle iz ispunjenog uslova za zatvaranje Mjerila 1.

Vlada Crne Gore je na 82. sjednici od 21. VI 2018. donijela Plan upravljanja nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi sa akcionim planom koji predstavlja dio u ispunjavanju uslova za zatvaranje Mjerila 2 i 3.

RIBARSTVO

Normativa

Nacrt Zakona o strukturnim mjerama, uređenju tržišta i državnoj pomoći u ribarstvu i akvakulturi je nakon usaglašavanja sa Sekretarijatom za zakonodavstvo, u cilju dobijanja na vremenu, istovremeno stavljen na javnu raspravu i 4. V 2018. poslat Evropskoj komisiji na mišljenje. Uzimajući u obzir da zbog značaja i obima pravne tekovine koju pokriva, ovaj Zakon analizira pet jedinica u DG MARE, tek početkom avgusta su dobijeni komentari i sugestije od EK. U skladu sa dostavljenim komentarima i sugestijama pripremljen je revidirani Nacrt zakona koji je 17. IX 2018.

opet poslat EK na mišljenje i usaglašavanje. Na revidirani Nacrt zakona iz DG MARE su 5. X 2018. dobijeni dodatni komentari i istovremeno je iskazana spremnost sa njihove strane, ako je potrebno, za organizovanjem sastanka sa domaćom administracijom u cilju dodatnog pojašnjavanja organizacije tržišta za ribu i proizvode od ribe. U toku je rad na usaglašavanju Zakona u skladu sa dobijenim novim komentarima kao i dalje usaglašavanje sa nacionalnim zakonodavnim okvirom.

Uz podršku eksperta iz Hrvatske urađen je prvi Nacrt zakona o morskom ribarstvu i marikulturi koji je, prije stavljanja na javnu raspravu, u fazi usaglašavanja sa nacionalnim zakonodavnim okvirom. Takođe, u toku je i usaglašavanje sa glavnim zainteresovim subjektima u morskom ribarstvu. Na nivou EU je u toku donošenje predloga nove Regulative za kontroli ribolova kao jedne od najbitnijih regulativa na kojoj se temelji uspjeh svih sprovedenih mjera upravljanja resursima ribe i drugim morskim organizmima. Imajući u vidu značaj ovog zakona, preporuka eksperata je da se pokušaju u novi Zakon ugraditi nove smjernice za borbu protiv nelegalnog ribolova jer će se na taj način stvoriti osnov za dalje unapređenje nacionalne kontrole, monitoringa ribolovnih aktivnosti, sakupljanja podataka kao i izgradnje nedostajuće infrastrukture na obali.

Donijet je Pravilnik o tehničkim uslovima i mjestima prvog iskrcaja ulovljene ribe i drugih morskih organizama („Sl. list CG", broj 59/18), kojim je duž crnogorske obale određeno 46 mjesta prvog iskrcaja ulovljene ribe i drugih morskih organizama na kojima nosioci dozvole za obavljanje velikog i malog privrednog ribolova mogu vršiti iskrcaj ribe.

Ostale aktivnosti

- Nastavljene aktivnosti na realizaciji projekta „Promovisanje transnacionalnog umrežavanja malog obalnog ribolova i akvakulture u jadransko-jonskoj makroregiji - ARIEL“ pripada INTERREG-ADRION programu. Glavni cilj projekta je uspostavljanje inovativne transnacionalne mreže između akademskih i istraživačkih centara, kreatora politike i operatera kao konkretnog sredstva saradnje kako bi se favorizovalo povezivanje dva ključna sektora za jadransko-jonsku makroregionalnu ekonomiju: malog obalnog ribolova i akvakulture.
- Nastavljene aktivnosti na realizaciji projekta „Zajednički participativni model upravljanja i instrument za zaštitu i očuvanje priobalnog i morskog biodiverziteta i unaprijeđenje održivog korišćenja morskih obalnih resursa – BLUE LAND“, koji pripada INTERREG IPA II prekograničnom programu saradnje za period 2014-2020 između Italije, Albanije i Crne Gore. Opšti cilj projekta je definisanje, razvoj i implementacija zajedničkog modela upravljanja i alata usmjerenih na zaštitu biodiverziteta i održivo korišćenje morskih i obalnih resursa putem aktivnosti participativnog upravljanja čiji je cilj uključivanje i podizanje svijesti o lokalnim priobalnim zajednicama.
- Crna Gora je 25. IX 2018. potpisala MOU sa Generalnom komisijom za ribarstvo Mediterana o tehničkoj podršci razvoju sektora ribarstva sa osnovnim ciljem unapređenja kapaciteta za borbu protiv nelegalnog i neregulisanog ribolova.
- Crna Gora je 26. IX 2018. potpisala GFCM Deklaraciju o implementaciji Regionalnog akcionog plana za mali obalni ribolov koji obuhvata aktivnosti koje je potrebno implementirati za narednih 10 godina.
- Uspostavljen je registar državne pomoći u sektoru morskog ribarstva, čija je implementacija po Akcionom planu bila predviđena u 2019. Ovim registrom omogućeno je Direktoratu za ribarstvo vođenje elektronske evidencije o isplaćenju podršci za ribare i uzgajivače.

- Uz finansijsku podršku projekta „Održivi razvoj morskog i obalnog ekosistema kroz zaštitu i gajenje morske faune” broj MNE-14/0020, koji sprovodi Opština Ulcinj a finansira Ambasada Kraljevine Norveške, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je izvršilo adaptaciju i opremanja kancelarijskog prostora čime su stvoreni uslovi za uspostavljanje Ribarskog monitoring centra Crne Gore i značajno unaprijeđenje monitoringa, nadzora i kontrole ribolovnih aktivnosti na moru.
- 13. XI 2018. u okviru jednogodišnjeg crnogorskog predsjedavanja Jadransko-jonskom inicijativom (JJI), je održan okrugli sto na temu: „Mali obalni tradicionalni ribolov – izazovi i mogućnosti za razvoj lokalne zajednice kroz vezu ribarstva i turizma“. Učešće na okruglom stolu je uzelo ukupno 25 učesnika, uključenih u sektore ribarstva i turizma na direktan i indirektan način, kao što su: predstavnici udruženja ribara Crne Gore, opština, turističkih organizacija, privrednih komora, nadležnih ministarstava i javnih preduzeća. Osim predstavnika Crne Gore učešće su uzeli i predstavnici zemalja JJ regije kao što su: Grčka, Italija i Hrvatska.
- Crna Gora nastavlja aktivno učešće u implementaciji Evropske Strategije za Jadransko-jonski region (EUSAIR), odnosno prvi stub EUSAIR-a koji se odnosi na Plavi rast pa je 14. XI 2018. u Budvi održan 8. sastanak TSG 1.

10. GRUPA ZA INOVACIJE, LJUDSKE RESURSE, INFORMATIČKO DRUŠTVO I SOCIJALNU POLITIKU

10.1. SOCIJALNA POLITIKA I ZAPOSŁJAVANJE

Radno pravo

Prijedlog zakona o radu dostavljen je Evropskoj komisiji i Međunarodnoj organizaciji rada tokom IV i V mjeseca 2018, a trenutno je u fazi usaglašavanja. Prijedlog zakona o radu bilo je potrebno uskladiti sa 14 Direktiva. Na usklađene direktive dobijeni su komentari Evropske komisije. Radna grupa razmotrila je sve dostavljene komentare i uputila odgovore Evropskoj komisiji radi daljeg usaglašavanja. Tokom decembra 2018. planirana je posjeta predstavnika Ministarstva rada i socijalnog staranja Evropskoj komisiji tokom koje bi se usaglasio konačan tekst zakona.

Prijedlog zakona o Fondu rada je u završnoj fazi.

Zakon o reprezentativnosti sindikata je donijet u Skupštini 14. II 2018. (“Sl. list CG”, br. 12/18).

Zakon o Socijalnom savjetu donijet je u Skupštini 26. VI 2018. (“Sl. list CG”, br. 44/18).

Prijedlog Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova je završen i upućen relevantnim institucijama u Vladi radi dobijanja mišljenja. Nakon razmatranja na Socijalnom savjetu zakon će biti proslijeđen Evropskoj komisiji i Međunarodnoj organizaciji rada na davanje komentara.

Otpočela je izrada **Zakona o volonterizmu**.

Zaštita i zdravlje na radu

U Skupštini je 26. VI 2018. donijet **Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti i zdravlju na radu** ("Sl. list", br. 44/18).

U vezi s ovim zakonom donijeti su sljedeći pravilnici:

- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti hemijskim materijama ("Sl. list CG", br. 040/18 od 22. VI 2018);
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti kancerogenim ili mutagenim materijama ("Sl. list CG", br. 043/18 od 3. VII 2018);
- Pravilnik o uslovima, programu i načinu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova koordinatora za zaštitu i zdravlje na radu u fazi izrade projekta i koordinatora u fazi izvođenja radova ("Sl. list CG", br. 067/18 od 17. X 2018).

U toku je izrada prijedloga Pravilnika o zaštiti i zdravlju na radu na privremenim i pokretnim gradilištima. Usvajanje ovog pravilnika planirano za IV kvartal 2018.

Politika zapošljavanja

U toku je sprovođenje Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa. Predlog zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti nakon usklađivanja s komentarima MOR-a upućen je EK radi konačnog usaglašavanja. Očekuje se da ovaj zakon bude završen tokom decembra 2018, a njegovo utvrđivanje na Vladi odmah nakon utvrđivanja Zakona o radu.

Tržište rada prema podacima iz Ankete o radnoj snazi za drugi kvartal 2018. bilježi pozitivne pomake, kod indikatora stope aktivnosti, zaposlenosti i nezaposlenosti. Stopa aktivnosti (stanovništvo starosne grupe 15+) iznosila je 56,2% i bilježi rast od 2,6 % u odnosu na prvi kvartal 2018, kada je iznosila 53,6%, kao i rast u odnosu na isti kvartal prethodne godine 54,8%. Stopa zaposlenosti (15+) iznosi 48,1% što je 3,1% više u odnosu na prvi kvartal 2018. kada je iznosila 45%. Stopa zaposlenosti bilježi rast i u odnosu na isti kvartal prethodne godine kada je stopa iznosila 46,5%. Stopa nezaposlenosti (15+) iznosi 14,4% i niža je za 1,8% u odnosu na prvi kvartal 2018. kada je iznosila 16,2%. Trend smanjenja je vidljiv i u poređenju s drugim kvartalom prethodne godine, kada je stopa nezaposlenosti iznosila 15,1%.

Krajem septembra 2018. registrovano je 39.902 nezaposlenih lica, što je manje za 8.850 lica u odnosu na prethodni izvještajni period.

Učešće žena u registrovanoj nezaposlenosti poraslo je sa 57,4% u septembru 2017. na 59,5% u septembru 2018. Nezaposleni mladi (do 25 godina) činili su 9,5% ukupno registrovanih nezaposlenih, što je smanjenje u odnosu na isti period 2017. kada je udio mladih bio 11%. Učešće nezaposlenih starosti preko 50 godina je povećano sa 26,2% na 28,8%.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je u 2018. za realizaciju mjera aktivne politike zapošljavanja opredijelio 4,6 mil. € što je za oko 80% više u odnosu na 2017. Sredstva su

pored već utvrđenih aktivnih mjera omogućila i realizaciju novih mjera, prioritetno namijenjenih nezaposlenim ženama, dugoročno nezaposlenim i mladim licima. Programi aktivne politike zapošljavanja realizuju se za 3.649 nezaposlenih lica. U ukupnom broju učesnika programa aktivne politike zapošljavanja lica ženskog pola učestvuju sa 64,1%, mladi sa 28,7%, dok učešće dugoročno nezaposlenih iznosi 27,5 %. Oko 47 % učesnika su lica iz opština sjevernog regiona.

Kroz podršku za samozapošljavanje u toku 2018. odobreno je 77 kredita za samozapošljavanje kojima je predviđeno otvaranje 96 novih radnih mjesta.

Na sezonskim poslovima u 2018. Zavod za zapošljavanje je posredovao u zapošljavanju 9.140 lica sa evidencije nezaposlenih.

Evidencija nezaposlenih Roma i Egipćana

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje 30. IX 2018. nalazilo se 762 pripadnika romske i egipćanske populacije od čega je 53,4% učešće žena. U ukupnoj registrovanoj nezaposlenosti učešće ove populacije je 1,91%.

Važno je napomenuti da se evidencija na Zavodu za zapošljavanje ne vodi po principu nacionalne pripadnosti već su se ova nezaposlena lica o tome sama izjasnila u kartonima kod prijave za traženje zaposlenja.

Kada je u pitanju obrazovna struktura evidentirano je:

- 725 lica bez zanimanja I stepen stručne spreme od kojih su 394 žene;
- 16 lica sa II stepenom stručne spreme od kojih su 6 žene;
- 16 lica sa završenim III stepenom stručne spreme od kojih su 4 žene;
- 5 lica sa završenim IV stepenom stručne spreme od kojih su 3 žene.

U toku izvještajnog perioda, kroz svoje redovne aktivnosti savjetnici za posredovanje u zapošljavanju su nezaposlene Rome i Egipćane informisali o pravima i obavezama koje imaju dok se nalaze na evidenciji Zavoda. Uključivali su ih u programe aktivne politike zapošljavanja i posredovali u njihovom zapošljavanju, po principima afirmativne akcije.

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje u toku prvih devet mjeseci 2018. prijavilo se 41 lice koje se deklariralo kao pripadnik romske i egipćanske populacije, od kojih 16 žena. Od ukupnog broja novoprijavljenih, 40 lica je bez zanimanja i stručne spreme (15 žena), dok je jedno lice ženskog pola sa završenim IV stepenom stručne spreme. Sva novoprijavljena lica romske i egipćanske populacije obuhvaćena su mjerom aktivne politike zapošljavanja "informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja", koja je realizovana kroz informativne razgovore, intervju, dok su informativno-motivacioni seminari (radionice) održavani po potrebi za sve Rome i Egipćane koji su u evidenciji nezaposlenih i koji aktivno traže zaposlenje.

U periodu od 1. I 2018 do 30. IX 2018. u mjere aktivne politike uključeno je 68 pripadnika Roma i Egipćana sa evidencije nezaposlenih lica (od čega su 24 žene).

Evropski i socijalni fond

Operativni program „Razvoj ljudskih resursa“ 2012-2013 (IPA IV komponenta) je u završnoj fazi i sprovodi se u skladu sa Smjernicama za zatvaranje programa.

Do novembra 2018. sva 44 ugovorena projekta iz oblasti zapošljavanja, obrazovanja, istraživanja, socijalne inkluzije i tehničke pomoći pomenutog Operativnog programa su realizovana, odobreno je i izvršeno oko 83% plaćanja od ukupnog ugovorenog iznosa Operativnog programa, imajući u vidu da je ostalo da se izvrše i finalna plaćanja za još 17 grant ugovora do kraja tekuće godine.

Finansijski sporazum za Višegodišnji sektorski operativni program za Crnu Goru- SOPEES (IPA II), vrijednosti 18 mil. €, usvojen je i potpisan od strane Evropske komisije 20. VI 2018, a od strane Nacionalnog koordinatora za Ipu u Crnoj Gori 12. VII 2018.

Tokom 2018, od ukupno predviđenih devet Operativnih identifikacionih obrazaca (OIS) kojim se definišu aktivnosti i budući ugovori iz Programa, od strane EK odobreno je osam. Na osnovu odobrenih OIS-eva započeo je intenzivan rad na pripremi setova dokumentacije za pokretanje javnih nadmetanja za više od 20 tenderskih procedura predviđenih Programom. Do novembra 2018. pokrenute su tri tenderske procedure i to iz oblasti tržišta rada i tehničke pomoći.

Tokom septembra – oktobra 2018. započeo je i proces programiranja za finansiranje aktivnosti IPA 2020 sredstava u vrijednosti od 10,6 mil €.

Antidiskriminacija i jednake mogućnosti

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava preko Komisije za praćenje implementacije mjera iz Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021 prati implementaciju mjera iz navedene Strategije. Imajući u vidu da je Analiza usklađenosti crnogorskog zakonodavstva sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN postala sastavni dio Strategije, ova Komisija prati i implementaciju preporuka iz ove Analize. Prema dostavljenim podacima od predstavnika organa državne uprave koji su istovremeno i članovi Komisije za praćenje implementacije Strategije, Komisija je utvrdila potrebu izmjene 7 crnogorskih zakona u vezi s UN preporukama i konvencijama.

Na inicijativu Zajednice Opština Crne Gore i saradnjom sa Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava urađen je i prezentovan lokalnim samoupravama Model lokalnog AP za implementaciju navedene Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom.

Tokom 2018. realizovana je medijska kampanja o zabrani diskriminacije i afirmaciji antidiskriminatornog ponašanja za 2018, pod sloganom „Svi zajedno za jednakost“. Medijska kampanja na crnogorskom i albanskom jeziku trajala je 60 dana, a obuhvatala je: emitovanje TV-spota na nacionalnoj TV i na jednoj lokalnoj TV stanici (TV Nikšić). Emitovanje radijskog džingla na radiju Crne Gore i na četiri lokalne radio stanice u Bijelom Polju, Ulcinju, Kotoru i Nikšiću. Oglašavanje novinskih oglasa kampanje o zabrani diskriminacije, toleranciji i poštovanju različitosti u dnevnim štampanim medijima, flajerima sa Brajovim pismom kroz tiraž dvije novine (ukupno 11.000 flajera). Oglašavanje sadržaja kampanje na 20 bilbordova na najfrekventnijim saobraćajnicama u svim djelovima Crne Gore.

Posmatrajući implementaciju zakonskog okvira za zaštitu LGBTI osoba od diskriminacije i nasilja, evidentan je trend rasta broja procesuiranih slučajeva tokom poslednje tri godine:

INSTITUCIJA	2015	2016	2017
Uprava policije	15	49	242
Vrhovno državno tužilaštvo	9	11	35
Vrhovni sud Crne Gore	4	2	1 ⁷
Viši sud za prekršaje	10	9 ⁸	58 ⁹

U martu 2018. Vlada je usvojila Akcioni plan za implementaciju Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba 2013-2018 za 2018.

U toku je izrada nove Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBTI osoba u Crnoj Gori 2019-2023. Poseban fokus u Strategiji će biti stavljen na snažnijem sprovođenju nacionalne LGBTI politike na lokalnom nivou, a biće obezbijeđen i multisektorski pristup u tretiranju svih izazova.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je u novembru 2017. formiralo Radnu grupu za izradu zakona o istopolnim Zajednicama. U sastavu Radne grupe su predstavnici relevantnih državnih institucija, kao i predstavnici LGBTI NVO-a, a rad na Nacrtu zakona je finalizovan i zakon je u fazi dobijanja mišljenja resornih državnih organa. Glavni ciljevi ovog Zakona su garantovanje prava istopolnim partnerima u vezi sa ostvarivanjem prava na zajednički život, prava na zdravstvenu i socijalnu zaštitu, prava na penzijsko i invalidsko osiguranje, prava na nasljeđivanje, te prava i obaveze u vezi s izdržavanjem djece.

10.2. OBRAZOVANJE I KULTURA

Intenzivno se radi na širenju prostornih kapaciteta kroz realizaciju CEB kredita, otvaranjem vaspitnih jedinica u lokalnim prostorima i sl. U Crnoj Gori je u toku 2018. otvoreno 7 vaspitnih jedinica.

Obezbijeđeno je kontinuirano pohađanje za djecu romske i egipćanske populacije u javnim predškolskim ustanovama, sprovedene obuke kadra i uspostavljeni mehanizmi monitoringa pohađanja u opštinama sa RE zajednicom.

Urađena je Strategija inkluzivnog obrazovanja 2019 – 2025 s Akcionim planom (javna raprava, prezentacije, participativan i intersektorski pristup) i u fazi je pripreme za usvajanje od strane Vlade.

Kako bi se poboljšali rezultati obrazovnog sistema, posebno na PISA testiranju, međuministarska radna grupa je оформljena i pripremljen je dokument koji se odnosi na kvalitet i jednakost u obrazovanju u Crnoj Gori. Dokument ima za cilj da prezentuje šta je neophodno uraditi u obrazovnom sistemu i sastoji se iz 4 dijela: značaj PISE, iskustva, šta

⁷ postupak otpočeo u 2014. godini

⁸ 6 prekršajnih predmeta je iz 2014. i 2015. godine prenijeto u 2016. godinu

⁹ 10 predmeta je iz prethodnog perioda

može biti naučenu iz iskustava i preporuke šta institucije treba da urade. Pored ovoga, Akcioni plan o tome što treba da se sprovede do 2020. je pripremljen.

Nakon Istraživanja postojećih usluga karijernog vođenja i savjetovanja za učenike s posebnim obrazovnim potrebama urađen je Vodič za istoimenu proceduru.

U osnovnim školama se sprovodi program „Vještine za adolescenciju“ u saradnji s kancelarijom UNODC koji podrazumijeva Razvoj preventivnih: socio-emocionalnih kompetencija. Ove školske godine uljučeno 11 škola iz južne regije.

Školske 2018/2019. CLIL pristup u obrazovnom sistemu Crne Gore realizuje se u po jednom odjeljenju prvog razreda, u četiri osnovne škole i po jednom odjeljenju drugog razreda takođe u četiri osnovne škole.

Broj upisanih učenika u programe stručnog obrazovanja je 5274. Broj učenika prvog razreda u programima u četvorogodišnjem trajanju je 3808, broj učenika u obrazovnim programima u trogodišnjem trajanju koji vode direktno na tržište rada je 1466. U prethodnoj školskoj godini u obrazovne programe stručnog obrazovanja u trajanju od tri godine upisano je 727 učenika.

U dualnom obliku obrazovanja je u tekućoj školskoj godini 577 učenika. Od tog broja, u prvom razredu je 323 učenika, u drugom 198 i u trećem razredu 56. U odnosu na prethodnu godinu kada je oko 100 poslodavaca bilo uključeno u dualno obrazovanje, ove školske godine taj broj je 189 što je povećanje od 87%.

Radi podsticanja učenika da se upisuju na obrazovne programe nivoa III koje je tržište rada prepoznalo kao deficitarne, za školsku 2018/2019. Ministarstvo prosvjete je raspisalo konkurs za dodjelu 300 stipendija za učenike koji upisuju programe za deficitarne kvalifikacije.

U sklopu priprema za upis učenika u prvi razred srednje škole organizovana je kampanja promovisanja stručnog obrazovanja „Stručno je ključno – uči, radi, sebe izgradi“.

U školskoj 2018/2019. počće priprema 15 novih modularizovanih obrazovnih programa, baziranih na ishodima učenja. Ovi programi su pripremljeni na osnovu 48 standarda zanimanja koju su urađeni uz aktivno učešće poslodavaca i njihovih udruženja.

Centar za stručno obrazovanje i Ministarstvo prosvjete su, uz finansijsku podršku Evropske fondacije za obuku (ETF) realizovali projekat Umrežavanje nastavnika putem web platforme.

Uz podršku ETF-a (Evropske fondacije za obuku) urađen je Pilot projekat o finansiranju i upravljanju Strategijom stručnog obrazovanja, a pripremljen je i Priručnik za obuku instruktora praktičnog obrazovanja kod poslodavca.

U okviru projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost“ koji realizuju Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo nauke, a koji se finansira iz kredita Svjetske banke, sprovedena je tokom 2018. ponovna eksterna evaluacija ustanova visokog obrazovanja u Crnoj Gori ili tzv. follow-up evaluacija. Prethodna evaluacija ustanova visokog obrazovanja od strane EUA-IEP eksperimenta sprovedena je 2014.

U cilju unapređenja kvaliteta visokog obrazovanja, stvaranja uslova za dalje jačanje fundamentalnih vrijednosti visokog obrazovanja i sveukupnog promovisanja akademskog integriteta Vlada je u julu 2018. Utvrdila Predlog zakona o akademskom integritetu. Zakon se sada nalazi u skupštinskoj proceduri.

Od školske 2018/2019. godine, medijatori su dio obrazovnog sistema. Iz Budžeta Ministarstva prosvjete biće finansirano dvadeset saradnika u socijalnoj inkluziji RE u oblasti obrazovanja. Ova mjera se predviđa kao osnovni instrument kojim se želi povećati stepen upisa i smanjenje napuštanja školovanja, u skladu sa Strategijom za socijalnu inkluziju RE u Crnoj Gori 2016-2020.

EU-Zapadni Balkan ruta Kulturne baštine: Nacionalni koordinator / projekti

Ministarstvo kulture je, u saradnji sa Savjetom Evrope i Evropskim institutom za kulturne rute, 13. III 2018. organizovalo prezentaciju programa "Kulturne rute Savjeta Evrope". U okviru prezentacije potpisana su pisma namjere o partnerstvu između Evropskog instituta za kulturne rute i Univerziteta Donja Gorica i Univerziteta Crne Gore, sa ciljem jačanja saradnje u oblasti kulturnog turizma i upravljanja kulturnom baštinom. U dosadašnjem periodu, iskazana je zainteresovanost za uključivanje u kulturne rute vina i maslinovog drveta.

Rezultati realizacije Nacionalnog programa razvoja kulture 2016-2020

Vlada je 28. XII 2017. usvojila Akcioni plan za sprovođenje Programa razvoja kulture 2016 – 2020 za 2018, kao i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Programa razvoja kulture 2016–2020. u 2017.

Mjere i aktivnosti, utvrđene Akcionim planom za 2017. godinu, bile su u funkciji ostvarivanja projektovanih strateških ciljeva kojima se obezbjeđuje razvoj kulture u jednogodišnjem planskom periodu, kroz:

1. Unapređenje pravnog i institucionalnog okvira;
2. Unapređenje djelatnosti kulture;
3. Jačanje kadrovskih kapaciteta;
4. Stabilni izvori finansiranja kulture i stvaranje uslova za korišćenje alternativnih izvora;
5. Međusektorsko povezivanje;
6. Ravnomjeran razvoj kulture;
7. Međunarodna saradnja i fondovi za kulturu;
8. Zaštita i promocija raznolikosti kulturnih izraza;
9. Monitoring i evaluacija.

Na osnovu Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za 2017, zaključuje se da je većina pomenutih mjera u potpunosti ispunjena. U skladu s ustaljenom praksom, Akcioni plan za implementaciju programa razvoja kulture za 2019. biće usvojen do kraja tekuće godine.

Kreativne industrije

U Ministarstvu kulture je oformljen Direktor za projekte od kapitalnog značaja za kulturu i promociju i razvoj kreativnih industrija. Takođe, u toku je izrada srednjoročnog Investicionog programa za razvoj kulture (na period od 5 godina). Investicionim programom se identifikuju kultura dobra koja će biti valorizovana kroz modele koncesija ili

drugi model javno-privatnog partnerstva koji će doprinijeti njegovoj održivosti i turističkoj valorizaciji. U dijelu afirmacije stvaralaštva, otpočela je priprema dokumentacije za izgradnju Kreativnih habova (Creative HUB) koji će doprinijeti razvoju kreativnih industrija, kao važnom generatoru lokalnog ekonomskog razvoja.

Ministarstvo kulture je nastavilo s implementacijom programa Kreativna Crna Gora- Identitet, imidž, promocija 2017-2020 kroz podršku aktivnostima namijenjenih razvoju kulture. Takođe, u okviru ovog programa, u oktobru je raspisan i konkurs za podršku kreativnim industrijama.

Pregled aktivnosti vezanih za Evropsku godinu kulturne baštine

Ministarstvo kulture je imenovalo Nacionalnog koordinatora i otvorilo posebnu web stranicu za najavljivanje događaja u okviru Evropske godine kulturne baštine. U dosadašnjem periodu na lokalnom i nacionalnom nivou realizovano je više od 200 događaja, a 19 inicijativa dobilo je logo Evropske godine kulturne baštine. Samo neki od događaja realizovanih u dosadašnjem periodu su Dani evropske baštine (40 programa), Dani evropskog filma (32 programa), Obilježavanje stogodišnjice rođenja Ingmara Bergmana (sedam programa), Etno kamp Kolašin, Dan i noć muzeja (35 programa), Nedelja arhiva (93 događaja), Međunarodni dan ICOMOS, Svjetski dan knjige i autorskih prava, Obilježavanje 270 godina od rođenja Petra I Petrovića Njegoša, Izložba "Izrada Bihorskog ćilima", obilježavanje Dana Evrope, javni poziv za dostavljanje priča o evropskoj kulturoj baštini, poziv za dostavljanje radova za međunarodnu naučnu konferenciju o trendovima u razvoju turizma, foto konkurs „Naša kulturna baština – evropsko nasljeđe“ i dr. Kao jedan od ključnih događaja u okviru obilježavanja Evropske godine kulturne baštine 2018., ovogodišnje izdanje Dana evropske baštine organizovano je pod sloganom „Umjetnost dijeljenja“. Dani evropske baštine obilježeni su u jedanaest opština, sa četrdeset programa realizovanih u periodu od 21. do 30. IX 2018.

Program Kreativna Evropa

Od početka 2018. Filmski centar Crne Gore je preuzeo koordinaciju potprograma MEDIA. Na konkursu potprograma MEDIA za podršku transnacionalnoj distribuciji evropskih filmova za 2018, organizacije MCF MNE i Crnogorski filmski festival su dobile podršku u ukupnom iznosu od oko 38 hiljada eura.

Potprogram Kultura: U 2018. su objavljena dva konkursa i to za književno prevodilaštvo i projekte saradnje (koji je otvoren do 11. XII 2018.). Na prošlogodišnjem konkursu za evropske projekte saradnje, podnešena je jedna aplikacija iz Crne Gore, ali nije odabrana za finansiranje. Na konkurs za književno prevodilaštvo prijavljene su dvije izdavačke kuće iz Crne Gore, ali njihove aplikacije nijesu odobrene.

Do sada su tokom 2018. održane tri radionice MEDIA potprograma u Podgorici i dva info dana potprograma Kultura na Cetinju i Podgorici. Desk Kreativna Evropa svakodnevno ima komunikaciju sa potencijalnim aplikantima za podnošenje prijave za aktuelne konkurse.

IPA programi: U okviru prvog poziva Interreg IPA prekograničnog programa saradnje Italija-Albanija-Crna Gora koji je objavljen u martu 2017, Ministarstvo kulture će

učestvovati u sljedećim projektima: kao vodeći partner u projektu MONET- "Culture in Motion in Adriatic Networks of Museums" i kao partner na projektu HAMLET- "Highlighting Artisanal Manufacturing, Culture and Ecotourism". U okviru istog poziva, Ministarstvo kulture će biti pridruženi partner Filmskom centru.

Pored navedenog, Ministarstvo kulture je predalo projektну aplikaciju za tematski projekat saradnje, u okviru Interreg IPA prekograničnog programa saradnje Italija-Albanija-Crna Gora. Rezultati ovog poziva se očekuju uskoro, a trenutno su u toku pregovori oko budžeta.

Zakonodavni okvir

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti kulturnih dobara je nakon višemjesečnog usaglašavanja dobio pozitivnu ocjenu Evropske komisije. Očekuje se do kraja novembra da će Ministarstvo uputiti tekst Vladi na razmatranje i utvrđivanje.

Zakonom o medijima kao krovnim zakonom ove oblasti predviđen je širok spektar rješenja i instituta primjerenih relevantnim međunarodnim standardima i dobrim praksama. Značajno nova rješenja u Zakonu o medijima odnose se na institute Fonda za podršku raznovrsnosti i pluralizmu medija, zaštitu transparentnosti u medijima, samoregulacije, dužne novinarske pažnje, uvođenje online medija u definiciju medija, odgovornosti za komentare na portalima, zaštitu izvora informacija, pretpostavke nevinosti, zabrane govora mržnje, zabrane diskriminacije, zaštite maloljetnika, dostojanstva ličnosti, prava na privatnost, prava na ispravku i odgovor.

U cilju snaženja političke i institucionalne nezavisnosti javnog radio difuznog servisa u postupku izbora članova Savjeta RTCG, osnovna intencija izmjena i dopuna Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore odnosi se na proces odabira i imenovanja članova Savjeta.

10.3. NAUKA I ISTRAŽIVANJE

U toku 2018. Ministarstvo nauke je imalo u fokusu sljedeće prioritete u politikama istraživanja i inovacija:

Novi strateški okvir – proces izrade Strategije pametne specijalizacije imao je snažnu dinamiku i urađen je prema metodologiji JRC, uz participaciju Crne Gore u S3 platformi i kontinuiranu podršku JRC eksperata. Urađena je temeljna kvantitativna i kvalitativna analiza. Zatim je realizovan proces preduzetničkog otkrivanja (EDP) u okviru kojeg su održane dvije konferencije sa 200 i 120 učesnika, predstavnika privrednog, javnog, akademskog i civilnog sektora, preko 50 radionica (oko 10 radionica po prioritetnim oblastima) na kojima je kontinuirano sarađivalo oko 300 predstavnika organizacija iz različitih sektora. Održana je jedna TAIEX ekspertska misija u periodu 24. do 28. IX 2018, nakon čega je održana i Berza ideja koja je predstavljala produženi EDP proces, a kreirane su dvije elektronske platforme. Kao rezultat dosadašnjih aktivnosti identifikovane su četiri prioritetne oblasti S3 strategije: Obnovljivi izvori energije i energetska efikasnost; Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane; Novi materijali i održive tehnologije i Održivi i

zdravstveni turizam. Informaciono-komunikacione tehnologije (ICT) definisane su kao horizontalna platforma. Aktivno se radi na finalizaciji Strategije, u stalnom dijalogu sa JRC.

Povećanje ulaganja u istraživanje i inovacije i programi finansiranja - Budžet Ministarstva nauke za 2018. povećan je za 60% što je omogućilo otvaranje novih instrumenata finansiranja. Većina ovih instrumenata se zasniva na principu sufinansiranja iz privrede (matching grants), tako da se očekuje efekat poluge sredstava iz poslovnog sektora i značajniji uticaj na ukupnu potrošnju u državi. Ministarstvo nauke je raspisalo četiri velika konkursa za grantove za istraživanje i inovacije u 2018, od kojih su 2 zaključena, kao i godišnji konkurs za manje mehanizme podrške. To su: prvi konkurs za doktorska istraživanja, zaključen 15. X 2018. (planirano 0,5M EUR godišnje), prvi konkurs za inovativne grantove, zaključen 24. IX 2018. (planirano 0,5 M EUR godišnje), konkurs za centre izvrsnosti – otvoren do 29. III 2019. g. (planirano 0,3M EUR godišnje) i konkurs za naučnoistraživačke projekte – otvoren do 19. XI 2018. (planirano 0,5M EUR godišnje). Godišnji konkurs za manje mehanizme podrške vrijedan je 0,4M EUR i otvoren je do kraja 2018. Konkurs za centre izvrsnosti eksplicitno naglašava direktnu vezu s implementacijom Strategije pametne specijalizacije, dok su rezultati konkursa za inovativne projekte ukazali da oblasti u kojima je aplicirano direktno reflektuju prioritete definisane u nacrtu S3 strategije.

U završnoj fazi je projekat INVO-HERIC (Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost), finansiran iz kredita Svjetske banke, u okviru kojeg je Ministarstvo dodijelilo 32 doktorske i 14 postdoktorskih stipendija za period oktobar 2015 - oktobar 2018, a završena je i realizacija 7 kolaborativnih naučnoistraživačkih i razvojnih projekata, dok će osmi biti okončan do kraja 2018. Kroz HERIC projekat finansiran je i prvi „Centar izvrsnosti u bioinformatici - BIO-ICT” na Univerzitetu Crne Gore. Univerzitet Crne Gore je 28. V 2018. oformio novu organizacionu jedinicu, „Centar izvrsnosti za istraživanje i inovacije”, koji je zadužen za finalizaciju projekta BIO-ICT.

Institucionalna i infrastrukturna podrška sistemu istraživanja i inovacija – Crna Gora je imala lidersku ulogu u kreiranju nove velike istraživačke infrastrukture, Međunarodnog instituta za hadronsku kancer terapiju i istraživanje u oblasti biomedicine (SEEIST projekat). Dobijena je inicijalna podrška projektu od strane EU, IAEA i CERN-a za realizaciju pripremne faze a apliciralo se i za konkurentne fondove (H2020 i COST) u cilju izgradnje kapaciteta. Aplikacija za H2020 MSCA ITN poziv je u toku.

Crna Gora je ove godine proširila opseg pridruživanja međunarodnim infrastrukturama tako što je 1. X 2018. postala članica pan-evropske infrastrukture za društvena istraživanja, Evropskog društvenog istraživanja Evropskog konzorcijuma istraživačkih infrastruktura (ESS-ERIC), i sprovodi po prvi put ovo istraživanje u zemlji.

U toku je priprema pravnog okvira za centralnu jedinicu Naučno-tehnološkog parka u Podgorici i uskoro će se nastaviti građevinski radovi. NTP će svojim uslugama i sadržajima biti orijentisan na implementaciju S3 strategije. Evropska unija je Ministarstvu nauke u oktobru 2018. kroz Instrument za evropsku integraciju (IEI) odobrila projekat „Priprema za efikasno funkcionisanje prvog Naučno-tehnološkog parka” ("Preparation for efficient

functioning of the first Science and Technology Park (STP), u ukupnoj vrijednosti od 60.000€.

Prvi impulsni centar otvoren u okviru distribuiranog modela NTP, *Tehnopolis* u Nikšiću uspješno ostvaruje svoju misiju. U okviru EU projekata, CODE, u kojem Tehnopolis učestvuje, 10. V 2018. otvoren je co-working prostor u kojem se ostvaruje značajna dinamika rada i saradnje mladih ljudi, kao i promovisanje preduzetničke i inovativne kulture.

Razvoj politika istraživanja i inovacija – U skladu s akcionim planovima Strategije naučnoistraživačke djelatnosti 2017-2021 i Strategije inovativne djelatnosti 2016-2020, Vlada je 28. VI 2018. usvojila Program jačanja ljudskih resursa i istraživačkih kapaciteta u naučnoistraživačkim ustanovama, s namjerom iniciranja promjene u sistemu angažovanja istraživača na univerzitetima i u privredi, radi stvaranja kritične mase istraživača koja je sposobna da se integriše u internacionalne, inovativne i komercijalne istraživačke tokove.

Takođe, u Crnoj Gori se realizuje projekat EU "Policy Support Facility" za kreiranje podsticajnog inovativnog ambijenta za startupove i druge ključne aktere u sistemu inovacija. Urađen je izvještaj o stanju, realizovana prva ekspertska misija (22 – 23. VI 2018.), dok će druga misija biti održana 22-23. XI 2018. Do kraja godine Vlada će usvojiti nacionalni program podrške za inovativne startupove.

Pojačana je baza međunarodnih evaluatora za naučne i inovativne projekte, putem otvorenog poziva za evaluatore, pružanjem boljih uslova za njihovo angažovanje i boljim definisanjem procedura.

Kroz projekat INVO urađeno je nekoliko ekspertskih studija za podršku razvoju politika, a u 2018. urađena studija za potrebe S3 strategije: »Mapiranje ekonomskog, inovativnog i naučnog potencijala u Crnoj Gori« dok je izvještaj preporuka o upravljanju intelektualnom svojinom za univerzitete u Crnoj Gori u završnoj fazi.

Statistika istraživanja i razvoja i statistika inovacija – Statistika istraživanja i razvoja još uvijek ne reflektuje povećanje ulaganja u nauku iz državnog budžeta jer se podaci objavljuju sa 18 mjeseci kašnjenja u odnosu na period potrošnje sredstava, u skladu sa EU regulativom (No 995/2012). Posljednji podaci, koji su prenijeti Eurostat-u u planiranom roku (30. VI 2018.), ukazuju da je u 2016. potrošnja na istraživanje i razvoj iznosila 0,32% od BDP. U 2016. na poslovima I&R bilo je angažovano 2.194 ljudi, od čega 1.509 istraživača, 482 stručnih saradnika i tehničara i 203 pomoćne osobe. Ekvivalent pune zaposlenosti (full-time equivalent - FTE) iznosio je 624.

Monstat je sproveo prvo, pilot statističko istraživanje o inovacijama u Crnoj Gori, u skladu sa EU metodologijom. Zvanično istraživanje o inovacijama će se objaviti 2019, kada će Crna Gora ispuniti uslove da bude uključena u EU tabelu o uspješnosti u inovacijama (EU Innovation Scoreboard).

Međunarodna saradnja u istraživanju i inovacijama – U Crnoj Gori se realizuje 13 projekata iz programa H2020 gdje učesnici iz Crne Gore imaju status korisnika, kao i nekoliko projekata sa statusom "treće strane". Nacionalne kontakt osobe intenzivno rade na promovisanju programa H2020, organizaciji edukativnih događaja s učešćem partnera

iz EK i EU, kao i pružanju direkne podrške u svim fazama projektnog ciklusa. Do sada poznati rezultati iz 2018. godine nijesu povoljni, međutim dodatni rezultati se očekuju do kraja godine, a u toku je čitav niz konkretnih inicijativa na pripremi projektnih predloga, u čemu učestvuju i naučnici iz dijapore.

U Podgorici je 19. IX 2018. održan Drugi sastanak Zajedničke komisije o istraživanju i inovacijama EU-CG, na kojem je analizirano stanje vezano za učešće Crne Gore u programu H2020 i zaključeno da bi fokus u narednom periodu trebalo da bude stavljen na motivisanje istraživača u kompanijama i na univerzitetima da se takmiče u okviru ovog visoko-konkurentnog programa, putem servisa kojima se olakšava apliciranje i upravljanje projektima.

Kontinuirano se realizuju konkursi za bilateralnu naučnu saradnju gdje su 83 projekta u toku. Po prvi put je dogovoren unaprijeđeni program bilateralne saradnje s Italijom, gdje se realizuju 4 projekta "od velike važnosti".

Crna Gora radi i na intenziviranju saradnje sa EMBL i CERN-om. Postala je punopravni član Evropske organizacije za molekularnu biologiju - EMBO i pristupila Evropskoj laboratoriji za molekularnu biologiju – EMBL. S tim u vezi, Skupština je donijela Zakon o rafitikaciji sporazuma o osnivanju EMBO i EMBL 27. IV 2018.

U CERN-CMS eksperimentu učestvuje istraživački tim Univerziteta Crne Gore. U okviru konkursa za Studentsku ljetnju školu CERN 2018, 3 kandidata su izabrana za učešće u periodu jul-avgust 2018. U okviru Konkursa za obuku profesora fizike u CERN-u u 2018. Ministarstvo nauke je finansiralo učešće jednog profesora fizike srednjih škola u CERN-u.

U okviru programa COST Crna Gora učestvuje u 65 tekućih akcija, a tokom 2018. je uključena u 27 novih akcija.

Realizuju se i dva nacionalna projekta iz programa IAEA, dva projekta iz programa EUREKA i tri projekta iz programa NATO SpS.

Promocija nauke i inovacija – Osmi festival „Otvoreni dani nauke“ održan je u periodu 9-12. X 2018. u 10 gradova u Crnoj Gori. Festival je kao temu imao interakciju nauke i inovacija sa društvom. Tema festivala interpretirana je kroz bogat program izložbi, predavanja istaknutih naučnika, panel diskusija, interaktivnih radionica, hakatona, berze ideja, nauke u pokretu i brojnih drugih sadržaja. Publici je približen koncept "odgovorne nauke", „građanske nauke“ i „science shop“ u saradnji s partnerima iz EU. Tokom 2018. umjetnici iz Crne Gore radili su na istraživačko-umjetničkom projektu u kolaboraciji s "Art@CMS", posjetili su CERN, a njihovi finalni radovi predstavljeni su na posebnoj izložbi tokom ovogodišnjeg festivala.

10.4. INFORMATIČKO DRUŠTVO

Elektronske komunikacije

Skupština je 27. VII 2018. donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama („Sl. list CG“, broj 55/18). Glavne promjene koje izmjene i dopune ovog zakona uvode su uređenje pitanja finansiranja i održivosti univerzalne poštanske usluge (UPU), u

cilju usaglašavanja s preporukama Evropske komisije i ispunjenja završnih mjerila u ovom pregovaračkom poglavlju.

Ministarstvo ekonomije donijelo je Pravilnik o izmjeni Pravilnika o radio-frekvencijama i uslovima pod kojima se te radio-frekvencije mogu koristiti bez odobrenja („Sl. list CG”, br. 64/18).

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost je pripremila Predlog Pravilnika o radioamaterskim komunikacijama, čije usvajanje se očekuje do kraja 2018.

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (EKIP) je donijela sljedeće propise: Odluku o načinu informisanja o cijenama i uslovima pružanja javnih elektronskih komunikacionih usluga („Sl. list CG”, br. 12/18), Pravilnik o uslovima i načinu sprječavanja i suzbijanja zloupotreba i prevara u pružanju usluga elektronske pošte („Sl. list CG”, br. 37/18) i Pravilnik o vrsti, načinu dostavljanja i objavljivanja podataka o elektronskoj komunikacionoj infrastrukturi i povezanoj opremi koja može biti od interesa za zajedničko korišćenje („Sl. list CG”, br. 48/18).

Sljedeći korak u razvoju elektronskih komunikacionih mreža i usluga je implementacija IPv6 protokola. U tu svrhu za potrebe Agencije biće pripremljen Plan migracije na protokol IPv6, u skladu sa standardima, odlukama i preporukama nadležnih evropskih i međunarodnih tijela. Sprovedena je javna nabavka, potpisan ugovor sa izvršiocem posla, a krajnji rok za izradu Plana migracije na protokol IPv6 je kraj januara 2019.

U saradnji s Međunarodnom unijom za telekomunikacije (ITU) Agencija je organizovala 16. po redu međunarodnu konferenciju regulatora u oblasti elektronskih komunikacija. Konferencija je održana u periodu od 30. IX do 2. X 2018. pod nazivom "Razvoj regulatornog okvira za digitalnu budućnost".

Usluge informatičkog društva

U skladu s planovima uspostavljanja novih servisa na Portalu e-uprave postavljeno je 564 elektronskih usluga iz nadležnosti 50 institucija.

Predsjednik Vlade Duško Marković i ministarka javne uprave Suzana Pribilović primili su 8. X 2018. evropsku komesarku za digitalnu ekonomiju i društvo Mariju Gabriel, koja je boravila u Crnoj Gori i tom prilikom je informisali o realizovanim i planiranim aktivnostima.

Vlada je 13. IX 2018 usvojila Analizu ocjene spremnosti javne uprave za objavljivanje podataka u otvorenom formatu i pokrenula aktivnosti na formiranju Radnog tima za OPEN DATA, vezano za objavljivanje podataka u otvorenom formatu na portal www.data.gov.me, koji je počeo sa radom u avgustu 2018. Trenutno se na portalu otvorenih podataka nalazi 35 setova podataka.

Vlada je 15. XI 2018. usvojila Nacionalni akcioni plan za sprovođenje inicijative Partnerstva za otvorenu upravu Crne Gore 2018- 2020, koji je izradio operativni tim Partnerstva za otvorenu upravu (OGP), koji čine predstavnici državnih organa i NVO sektora. U okviru AP biće realizovano ukupno 23 aktivnosti.

Implementacija projekta Jedinstveni informacioni sistem za elektronsku razmjenu podataka s predstavnicima šest organa državne uprave koji će prvi razmjenjivati podatke preko tog sistema počela je 26. XI 2018.

Audiovizuelna politika

Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore je pripremljen i poslat Evropskoj komisiji, a rok za usvajanje ovog zakona je IV kvartal 2018. Izmjeni Zakona se pristupilo u cilju obezbjeđenja nezavisnosti javnog servisa.

AEM je nastavila da objavljuje dvomjesečne izvještaje o stanju tržišta usluga distribucije radio i televizijskih programa do krajnjih korisnika. Izvještaji su dostupni na internetskoj stranici Agencije www.aemcg.org

AEM je, u periodu januar – oktobar 2018, objavila sljedeće izvještaje o implementaciji programskih standarda (dostupno na sajtu Agencije www.aemcg.org):

- Izvještaj o medijskom predstavljanju tokom kampanje za izbore za predsjednika Crne Gore održane 15. IV 2018;
- Izvještaj o medijskom predstavljanju tokom kampanje za lokalne izbore – maj 2018;
- Analiza programske strukture TV emitera sa nacionalnim pokrivanjem – jun 2018;
- Analiza prisustva rodni stereotipa u televizijskom oglašavanju – septembar 2018.

11. FINANSIJSKA PODRŠKA EU

U okviru **Instrumenta pretpristupne podrške** (IPA), Crna Gora je privela kraju sprovođenje projekata u okviru finansijske perspektive 2007-2013 (IPA I) u okviru prve dvije komponente: I – Podrška tranziciji i izgradnja institucija i II – Prekogranična saradnja. Što se tiče komponenti III – Regionalni razvoj i IV – Razvoj ljudskih resursa, tokom prethodne i tekuće godine se aktivno radilo na sprovođenju projekata, koje je većim dijelom završeno. Napori operativnih struktura su trenutno usmjereni na uspješno zatvaranje programa.

Što se tiče nove finansijske perspektive 2014-2020 (IPA II), završeno je programiranje pretpristupne podrške zaključno s programom IPA 2018, a u toku su aktivnosti na pripremi programa IPA 2019 i IPA 2020. U skladu s povjerenim izvršenjem budžetskih zadataka, strukture za indirektno upravljanje u Crnoj Gori nastavile su rad na pripremi tenderske dokumentacije i ugovaranja projekata iz programa IPA 2014, IPA 2015, IPA 2016 i IPA 2017. Takođe, EK je donijela odluku o povjeravanju izvršenja budžetskih zadataka za program IPARD II, u okviru kojeg su raspisani prvi pozivi. Jačanje kapaciteta za proces indirektnog upravljanja ostaje visoko na listi prioriteta Vlade i u narednom periodu.